

marum, nullum summitteret, ut ille princeps, quam maximè pressaret. At numero actorum adactum, parteis alias adicerunt. Atque id sanè moris erat, prout quisque ageret parteis profectò sortiretur. Nam qui plurimum, illi primè, ceteris aliè deinceps, ut in actione singuli præstabant, deserebantur. Verùm ut esset perspectum, qui primas, qui secundas, qui alias ageret parteis, actorum nomina, quo quisque ordine agebat, in secunda proponebantur. Illud porò tueri solebant, ut quemadmodum poeta boni, ita actores industrii in extremo actu diligentissimi viderentur. Quod uerò quibusdam usum est, haud quaquà mihi probatur; ut qui in in protasi maximè agit, primarum actor, qui in epitafi, secundarum; qui in Catastrophe, tertiarius habeatur. Nàm in Hecyra Terentiana Catastrophe cum tota prope modum Bacchidis meretricis esse uideatur, Nec tertia tamen, nec quarta illi tribuuntur. Equidem de actoribus, de partitionibus Tragediæ, de choro satis mihi uideor dixisse. Reliquum est, ut quo uersu hoc poemata scribatur, ostendamus. Principio enim cum simplex carmen esset Tragedia, quo sacer chorus circum aras Liberi patris laudes canebat, ac saltationem, & quæ oblectarent, tum maximè poesis adhiberet; uersu illo, cui quaternæ pedum paria sunt, quia celeritatis plurimum habens ad saltatoriam motionem aptissimè accommodari potest, utebatur. Deinde posita ridicula omni leuitate, cum serenitatem inluisset, ad instam magnitudinem prouecta pro illo genere senarios adoptauit. Quos mirificè quidem & rebus agendis, & colloquijs suapte natura accommodatos esse animaduertit. Itaque probè Horatius de Iambo.

Hunc focci cæpere pedem, grandesq; cothurni,
Alteris aptum sermonibus, & populares
Vincemnt strepitus, & natum rebus agendis.

Quamquam enim ut Iambicorum conicia Comici, sic Heroicorum gratitatem in dicendo Tragici secuti sunt, atque grauissimos esse Hexametros & ad maximarum rerum actionem exprimendam aptissimos intellexerunt, quia tamen in sermonibus quotidianis, atque in disserendo non ita sponte occurrunt, non in propria tam sepe illi, sicut Iambi finduntur, quod autem maximè natura in quoque genere accommodauit, id potissimum amplectendum est, Iambicos Heroicos quoque uersibus in scribendo prætulerunt, & uerò quos Tragicos priuatiu appellunt, hi porò sunt, qui ex iambis, dactylis, spondeis, choreis, anapestis consiciuntur. Atque imparibus quidem locis eosdem pedes omnes; Paribus autem illos tantum modo, quorum à breui syllaba initium est, accipiunt. Varijs præterea modis, atque numeris uersus adhibent, multaq; genera carminum cum sepe alias, tum in choricis coniungunt. Itaque Tragicorum poemata mista esse dicuntur, ut pote quorum contextus non eundem in modum uariantur. Partim enim uno eodemq; uersu, idq; bifariam, consiciuntur, siue perpetua quadam continua-

De uersu tra
gico.

Tragicorum
carmiu con
textus quot
modis uer
sur.

tionem, quo genere prologi continentur. Nam ex senarijs sepe constant, ut Adsum profectus è profundis manibus. Sine disparibus interuallis. ut,

Ducite animum hanc foras è famulè.

Anapestici enim sunt illi quidem omnes, binasq; pedum paria profectò comprehendunt. Sed inter quos inæquali spatio monometra interiecta deprehendas, ut,

O sacra tellus.

Didici sensi.

Visu miserum

Premia postens.

Eiusmodi plerunq; esse in accessu choricæ consueuerunt, ut

Ad te celeri præcurri Hecuba

Pede tentoria heuila linquens.

Partim uaria numerorum moderatione componuntur. Idq; aut per compositionem cum inter se sibi carmina similitudine aliqua respondent, cuiusmodi sunt, quæ chorus canit, seu bipartita, seu tripartita illa sunt, seu plures habeant parteis. Nam bipartita illa sunt in Oreste.

Eheu.

Aligeræ eripedes

Potmades Deæ. Tripartita autem hæc in Hecuba

Mibi erumnam Atropos. Quinq; partita uerò illa.

Patria, heu dolor, Ilium.

Et quidem utrobique consequentibus, quæ dissimilia sunt. Quadripartita porò hæc.

Aura pontica, aura.

Vbi nihil dispar consequitur, aut solutè, cum haud ulla certa quadam pedum lege scribuntur, quæ interdum uix unam faciunt conuersionem, ut illa choricæ.

Non dum dedisti, at forsitan pœnas dabis.

Interdum etiam plures, easq; non uniusmodi, præsertim si personarum colloquijs illa distinguuntur, aut si quid actori chorus respondet, aut si quid dissimile omnino conuersiones disparas interpellat, aut si quid uel laudandi, uel exclamandi causa interijcitur. Quod genus illa sunt.

Inopina, mira, noua afficio, malis

Prognata ab alijs alia contingunt mala.

Donec Agamemnon accedens dicat.

Gnatam sepulchrum quin uenis Hecuba tuam?

Mutatur enim carmen. Illa quoque soluta sunt, nec sanè ita uel monometris, uel aliqua exclamatione, uel aliqua alia poematum interpunctione distincta, ut planè id ipsum agnoscas.

Hen quo ferar? quo intendam? quo torquebo
 Quadrupedem gradum, montigena fere? Et
 Eben, ohe ferocis,
 Gens martialis Thracie.

Reperies etiam carmina, quorum contextus quidem integri similes, dissi-
 miles uero sint contextus cuiusque pariter, quod fit, si dua, pluresue conuer-
 siones inter se distantes conueniunt. Totidemq; deinceps cum superioribus
 pedum mensione comparantur, ut in Oreste ab hoc uersiculo.

Vides? uersat se miser in peplo

Vsq; ad senarios illos, qui consequuntur. Reperies conuincta atque admi-
 fla ex geminata conuersione, & ex his, que similia cum sint, disparibus inter
 nullis distinguuntur, ut in Iphigenia chorica illa.

Felices quibus obtigit

Sors nec summa nec infima.

Sunt & alij preterea modi poematis conscribendi; quos in Tragedia, si-
 quis uelit, facile deprehendit. Id autem custoditum est in tanta uarietate
 numerorum, ut quos terna pedum paria conscribit uersus sepius, quos
 quaterna, rarissime adhibeamus. Quia Graeci auctores in tam multiplici
 carminum coactione nimia cum libertate uersantur; tam multa de uer-
 sibus dixi, quibus Tragicis uti possunt. Nam parcius, moderatusq; Latini
 haec genera solent uariare, cum immodicam illorum ea in re licentiam tem-
 perauerint. Quod ex his, que Seneca scripsit, plane agnosces. Quod autem
 chorici cantus his fiant carminibus, que sibi comparatione atque similitu-
 dine respondent; Graece uero ἀντιστοία dicuntur; id cause est, ut Aristoteli-
 teles docet, quoniam canendo minus quam agendo chorus imitatur. Cum
 enim agit (nam actoris interdum, ut diximus, munere fun. itur) unus ex
 choro loquitur. Cantat autem totus ipse. At perdifficile est multos unum ca-
 nendo morem, affectionemq; exprimere. Multas enim qui imitatur, faciat
 mutationes oportet. Id porro unus exequitur facilius, quam plures. Qua-
 propter cum imitatio multiplicem, uariamq; numerorum copiam requirat,
 ut enim plura quisque effingit, sic maiora ad effingendum nititur pedum uar-
 ietate. Quandoquidem, ad ea que exprimitur, & uerba et numeri a com-
 modentur necesse est, conscribi uidetur ut solutiore carminum modo feratur
 in actione, strictiore in canticis, & qui mutationes habeat pauciores. Nam
 eadem quoque de causa fit, ut ex Melicis Dithyrambici, qui plus imitantur,
 liberiore numerorum pedumq; lege excurrant, uersumq; sepius mutant.

Cum chorici
 cantus con-
 sistent ex his
 que compa-
 rantur.

Peroratio.

Quam ob rem cum de Tragicis poetis officij, de materia, in qua ille uersatur,
 de Tragedia ipsa plura, quam constitueram, sint pertractata, ac plane
 quid illa sit define rit, & in quot genera diuidatur, nec non abunde osten-
 ditur, que partes uim atque speciem, que corpus molemq; eius perficiat, con-
 sequens est adollescentes, si quis uelstrum eam optat laudē, quam in hac poeti-

ueteres inueniunt, in eam longo studio, diuturnoq; labore totus incubat. At-
 que in quoque genere exprimendo diu multumq; adeo se exerceat, ut quod
 patheticum est, quod moratum, quod simplex, quod conuinctum atque con-
 nexum, probe effingat. Et si enim hec etas non eo pollet iudicio, quo, ut pruden-
 ter de his rebus decernat, que sint cuiusq; uitia, que uirtutes cognoscat,
 non secus tamen elaborandum est, ac si tempora illa essent, quibus nemo per-
 fectio uidebatur posse in aliquo priuatum genere preestare, quem non in omni-
 bus plurimum ualere existimabant. Cum enim acris, ac diligens turba tunc
 esset in iudicando, que in scena agebantur; stomacho tamen erat ita fasti-
 dioso, ut uel leuissimam quanque offensionem non indignē, atque moleste fer-
 re non posset. Ita, que cuique conueniant, tribuenda sunt; cauendum uero est,
 ne dicas, que pugnent. Quod facile prospicies, si tam plane atque dilucide
 omnia eloqueris, ut nihil non ante oculos possis uideare. Sic enim, fit, ut au-
 ditor, aut qui legat, etiam si non spectet, se rebus agendis interesse arbitretur.
 Nam Carcinus cum fecisset Amphitraxum de templo exire. Id autem specta-
 tores latuisset; adeo dicitur in eorum indignationem incurrisse; ut in scena ce-
 diderit. Quia uero y maxime suoapte ingenio peruenit, qui perturbantur,
 atque ita se affectos esse ostendunt, quemadmodum afficere contendunt; co-
 nandum est ut animi habitu ore, uerbisq; exprimat. Verissime enim exa-
 guitas exaguat, excitatq; iram iratus. Quam ob rem uel ingeniosi atq; so-
 lertes ad poeticam nati sunt, uel qui furore afflantur. Illi enim a natura opti-
 mi informati, hi mente inuati ad ciendas animi peremotiones aptissimi exi-
 stimantur. Cum autem Tragicus, ut latissime demonstratum est, in summo
 ac praeclarissimo, & rerum, & personarum genere uersetur, necesse utique
 est, seu iacta, seu uirtutes effingit, ut maxime quidq; prestat, imitetur. Id ef-
 fecerit ille, si speciem rei cuiusque, ut sua natura est, expresserit. Cum enim
 audaces describeret, audaciam, cum modestos, modestiam sibi esse describendam
 putabit. Quemadmodum in Aenea pietatis exemplum, impietatis in Mezen-
 tio Virgilius effinxit. Itaque illos ad imitandum sibi proponet, qui ea in re,
 quam expresserunt est, ceteris omnibus anteuenit. Quod sane quidem face-
 re pictores competum est, cum pulcherrimos homines, ut effigie uersifim-
 lissimam reddant, imitantur. Zenis enim speciosissimam tabellam picturus
 cum esset, Helenam effingendam suscepit. Nec tamen depinxit, antequam
 uirgines forma insignes, a quibus exemplum pulchritudinis peteret, imspe-
 xisset. Atque cum haud pauci egregie comestant, inuērit autem soluat; stu-
 dendum in primis est, ut in opere contendo utrumque aptissime prestemus.

Quibus de rebus quia multa & hesternia disputatio, & hodierna iam dicta
 sunt; nihil est quod preterea doceamus. Illud porro iterum atque iterum re-
 perendum est, ut caueamus ne quasi Epica poetis Tragedia contextatur.
 Ita & plures fabulis complectetur, & suae magnitudinis fines praeteribit.
 Quod enim absurdus est, quam ut que tota Aeneida continentur, una Trage-

Signifi gene-
 ra probe ex-
 primere Tra-
 gicus contem-
 dat.

Que cinque
 conueniat irri-
 buenda.

Ita scriben-
 dum, ut an-
 te oculos om-
 nia posita ui-
 deantur.

Ita se affe-
 ctos se osten-
 dant, quomo-
 do afficere co-
 nantur.

Qui ad poeti-
 ca nati sunt.

Quod prest-
 itis, effigie
 ri oportet.

Studendum ut
 et comestant
 minus recte, et
 soluantur.

Ne Tragedia ut epica poesis contemnatur.

In quo repræsentatur Aegatho in quo laudatur.

De Satyrica poesi.

Quo tempore Satyrici generis instituitur

gœdia comprehendas? Nam poema illud natura sua cum longius prouehi possit, tantum quidem profectò est, quantum esse oportebat, hoc multo plus, quam ratio postulet, excresceret. Ac iure optimo, qui totam Iliu euesionem, non eius partes, uti sunt Hecuba, Troades, Sino, conscripserunt, uel infeliter contendisq; minusq; rectè egisse dicuntur, uel omnino inferiores abiisse. Cum enim Aegatho probè cetera omnia adhibuisset, hoc tamen unum neglexerit, uidetur sanè in Theatris cecidisse. Nam in comæxo atque in simplici genere, id assecutus est, quod uel optimus quisque auctor optare potuisset; cui quod uerè Tragicum est consecratus, totum opus rectè disposuisset, ac uerisimiliter decipi uirum callidum illum quidem atque prudentem, sed improbum, qualis Sisyphus dicitur fuisse, uinci fortem, eundemq; inuictum fecisset. Quandoquidem haud omnino à uerisimili est alienum, ut ille idem ait, multa solere præter id, quod uerisimile est, euenire. Veruntamen, ut dixi, unam fabulam, eamq; integram, & absolutam Tragicum poema continebit, eaq; in re, ut in cæteris omnibus Euripidem atque Sophoclem habetis maximos auctores, quos omni studio, ac diligentia sequi debeatis. Hoc loco cum finem ille dicendi fecisse uideretur, tam autem, inquit Summontius, dixisti Propice, ne quid officij tui desideretur, ut silentio non immeritò animi relaxationem quaeris. Sed meminisse de his tibi reliquum esse, ut de Satyrica fabula disseratur. Nimirum, inquit ille, id ipsum memoria tenebam. Versabar autem in cogitatione de his quæ proposueram, quid explicandum præterea superesset. At de Satyrica poesi non habeo ne hercule multa dicere, tum quia cum multa illi cum Tragedia sint communia, pauca priuatim de ea sunt exponenda. Tum quia poema id genus, à quo rectam scribendi rationem accipiamus, nullum profectò extat, præter unam, ut puto, Euripidis fabulam, quæ Cyclops inscribitur. Ac primum quo tempore hoc genus sit institutum, non diu habeo planè exploratum. Nam si Horatio credimus.

Carmine qui Tragicum uilem certauit ob hircum,
Mox etiam agrestis Satyros nudauit, & asper
Incolunt grauitate iocum tentauit, eo quod
Illecebris erat, & grata nouitate morandus
Spectator, functusq; sacris, & potus, & exlex.

Ut puram extitisse Tragediam arbitremur, ante quam ridicule inter grauissimas personas ceptæ essent adiri, easq; adscitas esse non alia de causa, quam in attentione spectantium retinenda, quos risu, iocisq; miru in modum oblectari animadueriebant, ut ne à Comædia illa uinceretur. Qui uerò primus Satyras dedit, Pratinam Thiasium tradunt extitisse, eundemq; Tragicum poetam. Atque cum fabulas quinquaginta docuisset, ex ijs duas atque triginta Satyricas fuisse. Is ille est, qui cum Aeschylò & Chorrilla sepe certasse, non tamen unquam præterquam semel dicitur uicisse. Sin Aristotelem locupletissimum auctorem probamus, utranque poësim princi-

pio Satyricam fuisse asserendum est. Cum enim à rebus diuinis, quæ Libero patri fiebant, ut ostendimus, utriusque primordia fuissent. In liberalibus autem ludis saltationes adhiberentur. Nec alios deceret potius quam Satyros, atque Silenos in sacris eius quidem Dei, cuius illi Satellites ministrisq; essent, introduci, nimirum consentaneum est, ut existimemus initia Tragediæ saltatoria, atque Satyrica, & iocosa quodammodo extitisse, ne Tragicum colerent Deum illum, quem lætitiæ, uoluptatisq; procreatorem agnoscebant, adeo feruere essent, ut nihil quod delectationem risumq; excitaret, afferrent. Nam de Comædia quis dubitet? cum sales, & iocæ, & leporem orationis, atque diceciatam, quæ Satyrorum est, quasi res proprias illa uendicasset, essetq; instituta, ut hominum uitæ conuulsus inflecteretur. Ac Romæ cum Istriones non, ut antea iuuenes solebant, tenere inconditis inter se iocularia uersibus sunderent, sed impletas modis Satyras descriptam ad tibicinem cantu, motuq; congruentem peragerent, Linius Andronicus post aliquot annos ab Satyris primus argumento fabulam fecit. Itaque breues exigueq; tunc fabulæ cum essent, eam deinceps magnitudinem, quæ congrueret, habuerunt. Atque Tragedia Satyris Silensiq; exclusis, ridiculaq; omni actione prorsus reiecta, ad eam deinde peruenit grauitatem, in qua tandem conuenit. Satyrica igitur poësis hinc dicta est, quod Satyros Silenosq; in scenam proferret, qui quomam diceces essent, & ioculares, promptiq; ad irridendum, hoc nomen inuenerunt. Dionysium enim tripodis, lusiq; comitati plerasque terrarum regiones dicuntur obiisse. Eorum partim qui canescerent, partim quibus barba florere inciperet, alij uerò imberbes inducebantur. Quo cetera item personæ modo notabantur, nisi quarum uarietates, uel ipsa appellatio significabat. Nemo Pappo Silenus, qui quidem multu feræ similis esse uidebatur, se suo qui esset nomine probebat. Definitur autem in hunc modum, ut conueniã sit imitatio, quæ tum grauem, tum iocofam actionem, eamq; unam & absolutam effingat, sermone incundo, cuius quidem partes suum quæq; locum seperatim obtineant, atque illarum inductione personarum, quæ, cum partim ridiculæ, partim heroicæ sint, & grauitate insignes; ita agat, ut risum iocis, miserationem facinoræ aliquo notabili ciere possint. De magnitudine, de paribus, quæ formam atque speciem, quæ corpus molemq; operis consiciunt, de cæteris denique rebus, quæ Tragicum poema consequuntur, quid est quod disseramus? cum ex his, quæ tractata sunt, cum de Tragedia diceremus, sine ulla difficultate possis cognoscere, quæ debeas inspicere. Atqui diligenter sanè tibi inspiciedu est, ut ne in hoc genere conuictò, quæ puru simplexq; postulat, adhibeat grauitatē, neq; à Tragedia seueritate dicecedas, ut Comica festiuitate q̄sise uideatur. Ames hilaritatē, diuimodò fabulæ dignitas seruet. Capies risum, nō scurrilem, non mimicum, sed decorum, & cum nenuitate conuictum, Adiuungas iocularia, sed Tragediam te scribere, non Comædiam memineris, ut tanquã

Satyrica poësis uide dicta.

Satyrica per sone.

Tragedia Satyrica definitio.

Præcepta.

taret. Chorus autem, ut improbus, procaax, timulus, nec bene fidus (qui Satyrorum quidem sanè sunt mores) appareat. Id tamen tuctur, ut periclitantes defendat, eorum fortunam misereatur; Polyphemi immunitatem detestetur. Itaque uidetis quem admodum concinnetur hoc genus Quod nisi conuincum, nullum; esset, que cum sit ad locum comparata, in his, que extrinsecus adiciuntur, percrentem. Hoc loco cum Propius perorasset, & que dixerat omnibus adeo probasset, ut omnium studiis satis fecisse uideretur, Prænam ille inquit, ut dixi, Ianus Anysius adisset, qui quando iam pridem in Tragedia mira cum laude uerfatur, hoc genus ita capiosè pertractasset, ut longe uerberius cupiditatem uestram expleset, aut ubi me audire (que hominis est profectò modestia) maluisset; siquid est à me uel per insitiam, uel per incuriam prætermissum; aut siquid præterea uobis in mentem uenit, quod requiratis; ipse nunc planè doceret. Tum Summontius, nemo, inquit, nostrum dubitat, Anysium ingenio tam diuino, ac tam præstanti doctrina polleere, ut possit multo plusq; id ipsum, quòd illi detulisti, effecere. Sed persuadeas tibi uelim te tam abunde, ac tam paritè de Tragedia disputasse, ut nihil sanè reliquum sit, quod uel ab illo ipso, uel à quouis alio huius artis perito desideremus. Verùm agite surgamus. Quandoquidem hodie multa disputata sunt, & iam dies ad uesperam uergit. Quibus autem commissà est, que consequuntur, disputatio; sese comparant ad dicendum, ut cras omne reliquum minutim de hac re disserendi conficiant.

ANTONII MINTVRNI DE POETA

AD ILLVSTRISS. VIBONENSIVM DVCEM

RECTOREM RIGNATELLVM.

LIBER QVARTVS.

OGITANTI MIHI, PRINCEPS OPTIME, quam multa uel fortuna ueniant, uel consilio, que apè inter se congruant, uidetur sanè commodè obtrixisse, ut qua die conuiuium præbuit Synerus, tum de Comica, tum de Melica poësi præcepta traderentur. Cum enim & Epica seuera, grauisq; sit, & Tragicæ, nec alius tantum, sed tristius quoque utraq; sonet, rerumq; eiusmodi enentia comprehendat

quibus miseratio per sepe, luctusq; conicitetur, consentaneum profectò fuit, ut illo superiorum disputationibus diernum tractarentur, nequid auctori oporteret, ab epulari congressione alienum. Nam quomodo ibi locum poemata, que strages, uulnera, calamitates, cætera id genus complectuntur, reperiant; ubi lepor, hilaritas, iocæ, sales requiruntur? At tantum abest, ut quòd terrificum est, conuine admittant; ut Pyladam reocrent saltationem, quòd elationem quamdam præ se ferret, uimq; haberet animi perturbatam. At contra quemadmodum inter genera saltandi, que mollia sunt, lusionem uo obtinuit, uel Panis cuiusquam, uel Satyri cum amoribus hilarè collidentis, sic poematum ea quidem adseuerint, que facta, iucundaq; habeantur. Itaque libenter sanè Comædia, præsertim noua, in computationem recepta est. Quippe cui tam accommodatè cum illa conuenit, ut ea uino potius, quam uel Terenti, uel Menandri urbanitate carere possit. Verba enim ustrata, & quodammodo numeris soluta, tam apud utrumque habens suauitatem, cumq; in modum rebus accommodantur, que neque respuat sobrius, neque ebrius moleste ferat. Sententiæ uerò ad docendum acutæ, arguta ad delectandum, ac tenues illæ quidem, sed utiles admodum; ita suauiter flumit, ut mores, qui diuiores sunt, uino tanquam igni molliant, reddamq; longè mitiores. Jam ludus, iocundusq; ita seris temperantur, ut utilitatem afferant eque, ac voluptatem. Quam modestè res amatorum tractantur; sicut præsertim, & insolentes, Adolescentium aubibita quadam moderatione, aut consilio mutato interumpant penitentes, ac dirimant. Sin autem probe sint, mutuoq; ament, his amator uel pater esse, uel arctissima sanguinis cognatione conuincus reperitur, aut temporis spatium quoddam intercedat ingenium adhibens pudorem, quo impetum comprimant amandi. Hæc etiam si nihil faciendâ sint his, qui alias res agant; nihil tamen profectò mirum est, si conuiuium exortent, hilaritq; efficiant ea inundate, que morum comitatem, humanitatemq; attingat. De ueteri autem Comædia non sanè mihi quidem probantur qui sentiunt eam sua quadam asperitate computationibus neutiquam conuenire; cum in transgressione præ nimia diligentia, & qua tantopere utitur, libertate intemperanter, præterq; modum illa agat, ac planè in cauillatione, seurrilibusq; iocis exhausto pudore diffluat, indecoris impurq; abundans uerbis. Nec fœcus atque in regularibus conis discumbentium cuique p̄grosso est, qui pocula ministrat; ita singulis grammatico sit opus, qui singillatim exponat qui sit apud Expolitem Lasmodias, apud Platonem Cenesias, apud Cratinum Lampon, qui cæteri, quos conuiuij Comici perquam acerbis inscitantur, ut Hierarum quidam ludus conuiuium euadat, si eiusmodi cauillationes & di-

caecitatem intelligere uelimus. Nam Aristophanes in prisca Comedia facile princeps uidetur mihi quidem leni, & aquabili tractu suare pure lepideq; orationis, nec frigidus in iocis, nec seurrilis in risu, nec morosus cauillator, sed illo in genere festiuo & factio saluus admodum atq; urbanus, ut omnes atrice festiuitatis lepores inuenis poemata confluisse arbitreris. Ac si nec libera cauillatio de mensa remouenda est, nec lepida morum correctio, nec faceta deprehensio uitiorum; licentiam poetæ huius in carpendo, qui tam festiue tamq; uenuste hæc prælat, presertim cum præsentium neminem læset; sed in aliena persona, cuius ad nos attineat nihil, improbitatem infectetur; quod est, ut reiiciendam esse censamus? An non plurimum aliorum obtreffatione, maxime qua mores emendentur, oblectamur? Quid, quod qui sit quisque eorum, qui à Comicis lacerantur, signoremus? Num neque Terentium, neque Plautum admitti oportet, quod uel Seruiorum opera, uel Donatorum indigeamus ad interpretandam; quæ sic illa nomina significant, Chremes, Menedemus, Euclio, Megadorus, atque huiusmodi sexcenta? At satis erit, puto, intellexisse, quid in iis notare, quas poetæ illi personas induxerint, uoluerint. De Mimis autem, quorum parum argumenta, parum iocularia nominantur, facile illis assentiar; qui neutrum in cõpotatione recipiunt genus, quod argumenta quidem longius producantur, nec sanè exhibeantur sine difficultate. Iocularia uerò multa scurrilia, multaq; nugatoria comprehendant; & quæ spectare ingenios quidem homines minime deceat, cum impudenter agentium, impureq; loquentium, & femininarum, & puerorum inuerecunda, sedula, imitatione terentius, immodestiusq; animos, quam ebrietas afficiant. Iam uerò Melica poesi nihil est quod libentius, iucundiusq; audiant compotores. Quandoquidē quibus ad honestas nati uoluptates animi se oblectant, si ueritate in his ea ueratur, ac periuicandē; & quæ ludicra sunt, modestęque amatoria, temperanter; quæ grauiora, concinnē; atque hæc eadem quidem, ceteraq; omnia festiue, hilariterq; pertrahat. Nam ad ea fideli adhibet cantum, quæ sociæ iampudicem conuiujs, Troianis adhuc temporibus, ut auctor est Homerus, adingebantur, ut nefas profecto sit tam uterem anticitiam, tamq; diuina consuetudinem solui, siquid inest memorie, id omnino tollant. Ad tibias quoque Meliciæ Dorum Heroumq; laudes canebant, quæ tantum abesse ad epulas admittantur, ut in sacrificijs, in ludis, in dierum festorum celebratione præcipue requirantur. Quannus enim acutam, iucundam tamen fundunt uocem, quæ in animo pariat tranquillitatem, ac siquid curarum, siquid moleste cogitationis in eo reliquum sit, quod nondum uini hilaritas frigerit, id certè cantus suauitate reprimat profusus, ac sedet, mentem uerò erapula madentem, & languidam excitet, nequid accidat, quo illa in deterius labatur. Nam quemadmodum quibus exprimitur sensum, ea uerba non percipiunt pecudes, uocibus au-

tem inconditis; pastorum, sibilorumq; illecebris, ac fistularum sono & mouentur, & quiescunt, ita quodcumque in animo est pastorum, & gregarium, quodcumq; agreste, alienumq; rationis, hoc sanè Muscis uocum modis, ac numeris afficitur probe admodum, & mitigatur. At moris profecto fuit in epulis conuiuas ad tibicinem de clarorum hominum uirtutibus canere. Neque enim fiducines sine uerborum cantu conuiuium, neq; tibicines exhilarant. Quippe consuetudo illa tuenda est, ut ingeniam compotorum uoluptatem in oratione positam esse arbitremur, nec modos canendi per se, neque numeros in dicendo, sed ueluti obsonium quoddam adhiberi. Ut enim obsonij quidem in esculentis oblectationem, uini in potulentis libenter sanè adungimus, ita cantu uerbis adhibito nemo non oblectatur. Ac fidium, tibiariusq; sonus non est profecto quod audias, nisi locutionem, carmenq; comitentur; si reperueris Martham pœnas dedisse propterea, quod puro uocibus tibiarium concentu certare cum Apolline ad cibariam canente non dubitauerit. Quam obrem si delectationis plurimum in dicendo uersatur, cantum uerò non aspernamur, siquis in conuiujs illum adiungat, non ne disertos doctosq; conuiuas sermo de hæc poesi potius decet, in qua Doorum laudes, aut uirtutes clarissimorum hominum, uel ad tibicinem, uel ad fiducinem canuntur? cum ijs presertim, qui differendo inter se possint se oblectare, nihil sanè huiusmodi sit foris assumendum. Quippe quod magis humaniorem consuetum tollat, quam ut iucunde aliquam uitæ afferat conuictionē. Nec modo, qui cum domi, penesq; se obtineant salutem, extrinsecus tamen illum accersendam curant, imprudentes, ut ait Euripides, habentur; uerum etiam qui cum in se ipsos habeant, quo quidem hilaritatis lætitięq; plurimum percipiunt foris, quæ delectent, ut aduehantur, contendant. Nam regia quidem illa animi elatio, regiumq; fastidium erga Lacedæmonij Amateidam, ut honesti, pulchriq; expers, ac barbarum quiddam præ se ferens notatur, cum ex rostris croco admittis coronam uingento imbuisset, alienoq; odore imbutam illi misisset, uiolata natina, propriaq; pulchritudine florum, atque deleta. Haud secus qui conuiujs festiuitatem in se ipsis habent, eam profecto perdunt, siqua festiua acroamata extrinsecus inducunt. Quibus quidem sanè locus tum esse debet in epulari accubatione, cum fluctuare, uertiq; illa in contentione uidetur; ut contumeliam inflammatam restinguant, questionemq; inbibant, quæ in dimicationē utique inuicendam, siue in concionalē, forenscmq; concertationem, siue in sophisticam certamen, sit enatura; quousque represso demiq; tumultu compotores ad pristinam redeant tranquillitatem, conuiuioq; hilarem in modum perspiciantur. Itaque merito Symecrus conuiuas suos doctrinæ suauitate insignes non aduenitia, forisq; accersita, sed propria, domesticq; iucunditate, et quæ presertim eruditos deceret, oblectat. Quandoquidem neque tibicinem, neque fiducinem, neque histrionem, neque parasitum aduincit, arbitratu nullam ita uoluptatem in eum conuenire locum, quam illi inter se, & per-

ripenter & afferrent differendo, de quibus ipse quidem sermones, quo pland ordine habendi essent, distribuerat. Quam ob rem hac ipsa memoria proditurus, qua de tertio disputata sunt, in totidem consilia volumina referre, in quot retuleram superiorum dierum disputationes, cum totidem illi sermones habuissent. Quorum principio, qui ante prandium habitus esset, exponam.

¶ *V* T. primum igitur dies illuxit, in Merullianam omnes conuenerunt. Ac solet narrare Traianus quem Summontium apud Accium uoluerat secum remanere. (Est enim homo nauis, ac uigilans, et industrius, atq; uolendis prestandisq; officijs, sane quam tribulens, ut pote cuius opera plerisq; in rebus praeceptor ille Ienex per sepe uteretur.) Solet narrare, in quam Traianus, id se animaduersum esse, multam, diuq; solum antequam cubitum iussit, in acerrima, atque attentissima cogitatione Syncerum fuisse. Deinde in colloquendo cum Summontio, quod reliquum erat temporis, uesperitum, id omne posuisse. Tum uerò quasi omnia essent ritè comparata, & que erant postredie eius diè peragenda, & conquisse. Cum autem, unde erat ad orientem, soleni prospectus, hilari letiq; admodum uultu, ac iucundissima uerborum comitate accepti, summa tibi cum audiendi expectatione consedisent, Tum Summontius, si, ut denuntiata est, inquit, ab ipso instructore, ita singulis seruanda est distributio disputationis hodiernae, quam non hercule Iesus tuè oportet, tuus erit Pomponi mone huius ordiendi sermonis labor. Nam Syncerus in sermone instruendo ita paritius est, ut ubi *V*opisus de Tragica poësi deseruisset, de Comica tibi dicendum esset. Hic ille, An probe inquit, pariteris fecerit, & hanc mihi tribulens Syncerus, ipse uiderit. At longè melius faceret *V*opisus, cum ipse inchoauerit, quod mihi impositum est, magnamq; affecerit ex parte; & hoc etiam consecraret. Multè enim, cum de Tragica nos doceret, & de Comica disputauit. Persue, quod tibi commissum est Gaurice, inquit *V*opisus, & neque enim cauferi potes, quin id ipsum receperis, nec dissimulare, te facit ite illa diuitem ac locupletem esse, cuius copias, opesq; omnes in tuos te nouimus re conditè destrim, thesauros congestisse, ut cui de Tragica pariter, ac de Comica fabula discernenda esset, nemini sanè, quam tibi, commodius imponi potuisset uideatur. Atque operæ pretium te futurum esse in animum indicas, quæ me forte præterisse de Tragica poësi animaduersisti, cum hæc omnia, ubi locus quidem erit, in differendo attingeris. Nihil proferes, quod in præteritis, inquit ille, à me obseruatum est. Sed nequis me detrectare, quod iussim est, arbiretur, id certè ut exequar, pro uiribus operi dabo. Atq; ut à rei primordijs initium dicendi faciamus, Comædia uel, ut pland docuit *V*opisus, Iudis liberalibus inuenta est, uel ipsi cõpiti alitis, qui Apollini Nymio subant, cum iuuenes epulis ludorum, uinorq; calefacti inter se ioculari a quodam funderent. Atque per hoc cum uita cinitum, & que quisq; in probe fecisset, nominatim notaret. Itaq; ubi erat res, in populi potestate, qui in primarios quidè uiros libenter sanè audiebat. Ita enim aliud nihil illa esse,

De Comædia.
Comædia quando reperita est.

quam simplex carmen, quod iuuenis carus, dum, cir cum, ay, s, nunc spatiaretur, nunc gyros torqueret, Fescimmo quodam ritu ad sibiam caneret, & un exijs qui improbos hominum mores iambis in seclari solebant, Poeta quidam elegantiâ doctrinæ & populi iocandi, ciuesq; per ludum exagrandi morem illum imitati fabulam docere instituerunt. Cum enim apud ueteres duo genera essent poetarum, quorū partim Heroici, Iambici partim appellatur, quædammodum Heroicos amulati Tragediam alij scripserunt, ita Iambicos secuti Comædiam alij fecerunt. Et si poetice princeps Homerus Comædia speciem quandam (quam in Margite quidè planius expressit) cum inter diuini poemata non inquam ridicula & iocosa interiecerit, ostendit. Qui uerò hæc poësim uidecarunt, eius inuectores Epic barnum & Phorumum profuerunt Dores, Chionidem atq; Magnetem Athemenses. Sunt qui dicant Cratesem, Iambico genere scribendi relicto, quod ille magna cum laude tractarat, Comicum Athenis instituisse. Itaq; enim gens, quo tempore imperium, & uinamq; summa penes populum erat, apud se inuentam, inchoatamq; esse Comædiam conuendit. Quam uero ipsa in modum, & per quos aucta sit, eoq; promota, ut absoluti poematis forma induerit, non æquè sanè de illa, atque de Tragædia compertum habemus. Quippe cum principio non magno studio in eam incubuissent, seroq; illi chorum comediorū princeps præbuisse, & Nam antequam id esset institutum, sponte ac uoluntate sua comædi, ut colluibusset, chorum exhibebant. *V*bi uerò speciem aliquam præ se ferre uisa illa est, plerisq; sanè cepta, est pertractari. Cùm autem complures ex ijs, qui illo in genere, quæ uetus comædia uocatur, floruerunt, tum maxime tres illi nominantur. Quorū Cratinus, Archilochi acerbiter imitatus, non modò errata, sed in signes improbitates nimis aperit, ac ualde quam acerbè deprehendit, carpitq; sine ulla maledicenti inmoderatione. Ac tam & si recte opus aggreditur, apparatq; penè; longius tamen in explicatione argumenti, atq; in dilatanda progressuq; ut consequens est, fabulam conficiit, neq; aptè concludit. Eupolis uerò, in acerbitate Cratiū temperaret, leporem orationi, salesq; afferat. Atque in comminiscendo cum plurimum polletet, quam ceteri speciem admirabilem, ubi choros accessisset, præbere consueissent, hanc ille quidè inter Actus præstabit, spectanda enim commenta id genus afferebat; quæ multitudine uehementer admiraretur. Cuius modi est, cum ab inferis legum conditores excitant, qui tum de forendis, tum de abrogandis legibus disceptarent. Ita qui eorum uerū inuentione admirandus uideretur, se se tñ maxime bilare, ac festiuum ostendit. *V*trumq; secutus Aristophanes cum uero illa alterius acerbè, alterius festiuatè ita adiuuasset, ut in maledictis uehemētissimè in iocis hilaritatè adhibuisset, principè locū est i ea rōne scribèdi cõsecutus. *V*rguit cum primis hoc genus Comitorū Athenis, cū rēpub. populis adiuuistraret, ac libertatè abutere tur, potestas n. dabatur poëti, in principes uirosq; auriq; in teperates, imprudetes, q. timidi, q. temerarij essent, scribèdi. Nā plebsq; sponte sua beatos, prima

Comædia in memores

Quem in modum aucta sit Comædia.

De uetere Comædia.

Qui primi in ea floruerit. Cratinus.

Eupolis.

Ante abire, antea modo, iustaq; uia.

Aristophanes. *V*nde orit, anteaq; esse, cuius comædia uideatur.

Narratio.

minantur, optant, execrantur, admirantur, denique in affectus erumpunt, qui facere loqui videntur. Principiū narratio est, que notat, atque ob oculos proponit tum ea, que uerifimilia (que præcipua uirtus narrandi est) habeantur, tum ea, que sub turpia, quom fontem ridiculorum dicunt esse, uidentur. Ita enim facta ostendit, ut ipse auditor tum geri illa, fieriq; arbitretur, siue sit, omnino effingantur, ut ipse auditor tum geri illa, fieriq; arbitretur, siue sit, merè quod narrare possimus, quod tamen, ut Cicero præcipit, est mendaciolis aspergendum, siue, quod magis Comicum, fingamus. Id enim est, quod tanq; fabella narratur. Cuius exemplum sit narratio Chrysi ali apud Plautū. Cui tam aptè fingit iudicio conuictum eum uix aurū reddidisse, penes quē Ephesi fuerat depositum; ac parum abfuisse, quā is illud prædonibus missis eriperetur; ut Nicobolus (Hoc erat ei nomen, qui aurum deposuerat) dicat,

Adeōmne fuisse fungum, ut qui illi crederem,
Quom mihi ipsum nomen eius Archimedes
Clamaret dempturum esse, si quod crederem.

Quo dicto sanè is risum mouet, qui fultè putans id uerim esse, quod seruus callidè comminiscabatur hostis nomen perridiculè interpretatur. Adit deinde, aurum illud, apud Theotimum nescio quem Megabizi filium Diane sacerdotem à Nicoboli filio clam depositum fuisse, ac persuadet illi Epbesum esse nauigandum, ut aurum à sacerdote recipiat. Narratio quidem ea longius prouehitur, ac tota faceta est. Sed habet insignia quedam non insulsa, ut cū rogasset Nicobolus, sed diuēne est istic Theotimus. Etiā roges inquit Chrysalus, qui focis habeat auro supactum solum. Atque cū ille quesisset, cur ita fastidit? Tantas inquit diuitias habet, nescit quid faciat auro. Is autem solidè hoc uerissimè dictum ratus, mihi, inquit, dederit uelim. Est & faceta, que herum decipiat, Epidici narratio de Stratiphocle herili filio tum è militia redeunte, ac de fidicina eius amica. Et Tramonis de mortuo, qui edes infestas reddat, & Pardalisci de Casina, quasi furibunda gladium illa arripisset, ut Stalione occideret, & Olympionis serui de noua nupta, à qua male acceptus, pugnisq; repulsus fuerat, cū pro uirgine riualem seruum induxisset. Quid Ergasylus parasitus quā lepide narrat, ubi sic orditur?

Nam ut dudum hinc abij, ac celsi ad adolescentes in foro,

Salute, inquam, quō imus unā, inquam, ad prandiū, atque illi tacēt.

Ab hoc genere haud plurimum distant, que Philtoni de agro Stasimus ridiculè admodum narrat, & primim omnium, inquit,

Olim terra quom proficinditur, in quinto quoque sulco

Moriuntur boues, Acheruntis ostium in nostro agro.

Tum unum prinq; quam coactus est, pendet putidum. Et reliqua.

Ad idem genus ascribantur etiam narrationes somniorum, ut

Ad hirundinum nidum uisa est smia,

Ad censuram ut faceret, ad moliric.

Somnium.

Neque eas eripere quibat inde, & que sequuntur.
Accipitur enim hirundo pro filia illius, qui somnium narrabat, smia pro lenone, qui eam à Venere eade abducere conabatur. Et

Mercari mihi ius sum formosam capram.

Quo somnio pars magna Mercatoris (hoc nomè est fabule) cōtinet. Nar-
Mustella murè mihi abstulit per pedes, (ranè & auspicia festina, ut, Auspicia.
Tum strenua obsonant, spectatum hic mihi est.

Quod chim parasitus ille sic effe interpretatus,

Nam in illa uitam repperit hodie sibi,

Item me spero facturum augurium. Ea spe debinc destitutus

Certum est, inquit, Mustella posthac nunquam credere.

Nam incertiore nullam noui bestiam,

Quin & ipsa decies in die mutat locum.

Captantur omnia quoque, & interpretantur non illepide profecto

Ego illinc hircum castrari uolo,

Ruri qui nobis exhibet negotium.

Nec omen illud mihi, nec auspicium placet.

Quasi hircum, metuo, ne uxor me castrat mea.

De Apologis quis dubitet, Quin multum leporis habeant in narrandis, ut, Apologi.

Fuit olim, quasi ego sum, senex, & ei filie due erant,

Quasi nunc mee sunt, ex erant duobus mptè fratribus,

Quasi nunc sunt mee uobis.

Minori ille adolescens fidicinam, & tubicinam peregrè

Aduexerat, quasi nunc tu, sed ille erat celebs senex,

Quasi ego nunc sum.

Quo Apologo, ne totus ille hic repetatur, senex ab adolescète, focer à gen-
nero concubinam petens impetrauit. In eo & si uniuersa narratio lepida est
omnino, sunt tamè quedā argutè dicta. Cūm Adolescētis parci dicat fuisse il-
li senem, qui pueræ, quo amica aleret, petisset; senex nequā illum adolescen-
tem, qui daturum se abnuisset. Eodem conicitur, & auctio illa, quā se nar-
rat facturum in Stichō Parasitus; & Syngraphus ille, cuius initium est,

Diabolus Niclauci filius Cleretæ,

Lenæ dedit dono argenti niginti minas,

Philenium ut secum esset noctes & dies

Hunc annum totum.

Ei literæ, que dantur, ac si qua sunt eiusmodi, que habent sanè faceta &
ridicula non pauca. Ridiculè quoq; atq; facere tum argumētā exponit, tum
etiā digreduntur, dum uel de se, de rebusq; suis uerba Comica faciūt persone,
uel alios, alienaq; reprehendunt. Trabantur etiam ex historia nonnulla, ut,

Atride duo fratres dicuntur fecisse facinus maximum.

Confert etiā Chrysalus, que ipse in beru, fecisset, cū is rebus, quas ad Troiā

Omnia.

Austio.
Syngraph.Literæ.
Argumenta.
Digressiones.

Historia.

Græci gessisse dicuntur. Quæ quidem narratio longa cum sit, multis, variisque dicendi figuris comprehendit. Illa uero per breuia sunt, cum adolescens, qui se à Pædagogo reprehendi moleste ferebat, dixisset,

Eia nunc esse ego opinor Hercules, tu autem Linus.

Pol metuo magis, inquit Pædagogus, ne Phenix tuis factis fiam,

Tæq; ad patrem esse mortuum reuertentem. Et

Nam siquidem ita eris, ut uolo,

Nunquam Hecale fies. Et

Ah! Bellorophontem iam tuus me fecit filius.

Egomet tabellas detuli, ut uincerer, sine. Et

Adibo hunc, quem quidem ego hodie adiuuam cutem.

Phryxi, itaque tondebo auro usque ad uiuam cutem.

Breuiter & acutè dicta.

Quid plura? omnis narratio festiua, omnis imitatio, ludus, omnis, denique hilaritas illa perpetua, & in qua mores hominum, & actiones describi dictū est, re continetur. Verū ut, quæ breuiter & acutè dicuntur, ostendamus, est etiam ex similitudine in re positum, quod rideamus. Quæ aut imaginem, aut

Quasi imago

quasi imaginem habet, aut collationem. Quasi imago est,

Verū enim meretrix fortunati est oppidi simillima,

Non potest suam rem obtinere, sola sine multis uiris. Et

Meretricem esse similem penis condecet.

Quæque hominem attingerit, profectō aut malum, aut damnum dare. Et

Amator similis est oppidi hostilis.

(amica.

Quo argumēto, Quæ primū expugnari potis est amator, optimū est

Imago.

Imagines autem ualde ridetur. Siquid enim alias conspectū similitudine aliqua representatur, nōne ridiculum est? ut,

Dic mihi, nunquid uidisti unquam tabulam pictam in pariete,

Fibi aquila catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum? Et

Sæpe. Sed quid ista picture ad me attinent? Age me aspice.

Si unquam uidisti pictum amatorem, hem illic est.

Nam meo quidem animo uetulus, decrepitus senex,

Tantundem est, quasi sit signum pictum in pariete.

Ostenditur interdum, quasi ante oculos sit, ficta imago.

Viden pictū, inquit, uano feruus, ubi ludificat cornix uolucris duo?

Cornix astat, ea uolucris duo uicissim uellicat.

Quæso ad me spectata, cornicem ut conficere possis

Iam uides, profectō, inquit, Teuropides, nullā equidē illic cornicē intuo;

At tu istac, inquit, feruus, aduorsum obtinere, quoniā cornicē nequis

Conficari, si uolucris duos possis contui.

Omito, ut te absolua, inquit, Teuropides, nullā pictā cōspicio hic autē

Age iam mitto, inquit, scriuus, signosco etati, non quis obtineret,

Itaque feruus faceret admodum herum illudit pro Teuropide atque Simo-
ne uolucris accipiens, pro se ipso cornicem. Vtrunque enim ludificat. Collatio-
tiones itidem multis sunt modis, quæ uisum parent, ut

Collatio.

Equid te pudet?

Te amatorem inuenitum esse inanem quasi cassam nucem. Et

Tibi ego credam? cur non? quia pol qua opera credam tibi,

Vna opera alligem canem fugitiuam agninis lactibus. Et

Item genus est lenonum inter homines, meo quidem animo,

Vi musæ, culices, pedesq; pulicesq; cimices.

Odio, & malo, & molestiæ; bono usui estis nulli. Et

Tam facile uincas, quam pirum, uolpes comest. Arque

Si E castor hic homo smapi uictet non conseqam tam esse

Trislem posse, Et

Mala merx hera hæc & callida.

E castor tibi ita uidetur; Imitatur nequam bestiam,

Et damnicam. Sed quid nam amabo? inuoluolum,

Quæ in pampini folio intorto implicat se, itidem hæc

Intortam orationem exorditur sibi.

Quid ille comparationes, quam faciet.

Comparatio.

O Lyde es barbarus,

Quem ego sapere nimio censui plusquam Thalem.

Sed is stultior es barbaro Porcio,

Qui tantus natu Deorum nescis nomina.

Cum ille Deum esse suauem suauianonem contenderet, hic negaret. Et

Chrysalus, qui tanquam minabundus militem irridebat,

Sibi tibi est machæra, inquit, & nobis ueruiua si domi,

Quæ quidem te faciam, si tu me irritaueris,

Confessorum foricina nemia.

Interdum hoc genus in perpetua festiuitate uersatur, ut in Asmaria.

Non tu scis? inquit, lena, hic noster questus aucupij simillimus est.

Quæ translationes quoque non inuisitas complectitur, & in Truculento

Dinarchus adoleseens.

Tentant, benignissime, inquit, an bone frugi sis, quasi in piscinam

Retē qui iaculum parat

Confert enim cum piscatore meretricem, cum pisce amatorem. Notauit

quædam quasi exempla, quæ tibi festiua admodum uidentur. In Rudente, cū

alter seruorum, se etiam tum uiduli partem dimidiā petere dixisset.

Vtli petere, inquit, alter, miluom, etiam cum nihil auferret tamen.

Tanquam mihi exemplo ille nequicquam peteret. & in Truculento

Scio equidem sponsam tibi esse, & filium ex sponsa tua,

Et tibi uxorem ducendam iam esse, alibi iam animum tuum.

Similitudo
etiam in per
penna festiui
tate.

Exempla.

Me quasi pro derelicta sis habiurus. Sed tamen cogitato, mus
Pusillus, quam sit sapiens bestia, etatem qui uni cubili
Nunq̄ committit sua, quasi unū obsideatur, aliunde per fugiū gerit.

Argumentū
à simili.

Suadet enim meretrix adolescenti, ut murem imitans ne uno esset cubili
contentus. A simili quoque argumentum non iniucundè peti solet, ut Lyco
argentarius, cum parasitus, qui se missum à milite simulabat, res negotio-
rias de illo retulisset.

Credo Heracle, inquit, te esse ab illo, nam ita nugas blattis.

Etiā in signe ridiculum est, ut cum literas ille idem parasitus à Milite,
ut fingebar, illi ipsi Argentario videret, atque dixisset,

Caep, signum nosce, nostrin?

Quid ni nouerim, inquit Argentarius,

Chybeatus Elephantum ubi Machæra diligit?

A dissimili.

Eadem dissimilium ratio est. Cum enim inuito Lysimaco sene de sorto co-
ram eius uxore sermonem coquus inchoasset, atque haud mala est, dixisset,
At, inquit ille, tu malus. At parasitus cum dixisset,

Ego multo tanto miserior quam tu labrax,

Leno autem interrogasset, qui?

Quia ego, inquit, indignus sum, tu dignus qui sis.

Et Agorastocles adolescens hortatus seruum, ut iret domum, ac se sus-
penderet, quia nunquam eiusmodi uerba, ut amica tum erat locuta, esset au-
diturus, ille uerò se id facturum esse recepisset, ubi se ipse herus ite suspēdisset.

At ego, inquit, amo hanc.

A contrario.

E contrario nonnumquam quod rideamus, proficiscitur, ut cū interrogasset
coquus utrū amicis hodie, an inimicis tuis daturus cenā; leno autē respōdisset,

Pol ego amicis scilicet;

Quin, ille inquit, tu illos inimicos potius q̄ amicos uocas?

Pollicetur enim ita suauiter se cenam conditurum, ut conuine

Cum quid ex ea gustarint, digitos ipsi suos prærodant.

Reprehensio.

Iam uerò in reprehendendo, atque in refusingo ridiculorum genera mul-
ta uersantur. Stulta enim aut quasi stulta facile reprehenduntur. Appella-
uerat Aegio senex Tyndarum seruum satorem, sartoremq; scelerum, & mes-
sore maximum. Translatas illas appellationes facit Tyndarus stultiores, cū ait.

Non occatorem dicere debebas prius?

Dixerat ancilla, que amissam cystellam quærebat, nō magnā esse prædam

Mirū, inquit, Lapedio seruus, qui grex uenaliū in cystella fuerit una.

Mirabatur herus in Mostellaria mortuum uenisse, locutumq; esse in som-
nis. Eius admirationem stultissimam esse ostendit seruus, qui

Mirum, inquit, quin uigilanti diceret; qui ab hinc sexaginta annis oc-
cisus foret.

Id genus præterea illa sunt.

Quippeni ego intus seruem? an me quis edes auferat?

Cum auarissimus senex iussisset ut intus seruaret.

Si bona fort una ueniat, ne inromiseris.

Pol ea ipsa credo, ne inromituratur, cauet.

Nam ad adeis nostras nusquam adijt quaq̄ prope.

Dei diuites sunt, Deos decet opulentiæ et satisfactiones, uerū nos hominū

Salillum anima, que cum extemplo amissimus, eque mendicus.

Atque ille opulentissimus censetur Ad Acheruntium mortuus.

Mirum ni tu illuc tecum diuitias feras, ubi mortuus sis.

Quasi ille stultè id cuperet, ab eo reprehenditur.

Quid est igitur quod uis? dicam, dice. At enim placidè uolo.

An dormientes spectatores metus, ne è somno excites?

Et cum puer se scopis operam omnem aranearum perditurum, earumq;
telas deiecturum esse dixisset,

Miserè, inquit parasitus, frige bunt postea.

Cuius reprehensionem facit ille meptiorem respondendo.

Quid illas itidem esse censet, quasi tectum ueste unica?

Ex quo item genere hæc sunt.

Cur eam emit? Animi causa.

Quot illic homo animos habet?

Emerat enim ille adolescens, cuius stultitiā notat, alteram amicam animi
quoc; causa, & cū seruus heri amicā rogasset, ne faceret, ut sua causa uapu-

Amabo, inquit illa, men' prohibere postulas, (laret.

Ne te uerberet, magis quam ne mendax me aduersum fiet.

Reprehendimus etiam, æquè atque admonemus familiariter sanè, ut

Nillum adolescentem plus amo. Puer est ille, stulta.

Nam illi quidem haud sanè diuisi, cum dentes exciderunt

Ubi utriusque opinio quoque decipitur, cum illa se adolescentis, hic senis
eam fore amicam existimaret.

Eho Pseudole gladium affer

Quid opus gladio? Qui hunc occidam, atque me.

Quin tu te occides potius? nam James hunc iam occiderit.

Quid stultè ploras? tibi quidem edepol copia est,

Dum lingua uiuet, qui rem soluas omnibus

Reprehendit Parasitus lenonem, qui se naufragio ad inopiam redactum
esse querebatur. Atque senex in Trinummio cum rogasset, quod esset ei no-

men, qui aurum dedisset, Sycophanta autem respondisset.

Denorami nomen imprudens modo.

Non placet, inquit, qui amicos intra dentes conclusos habet.

Admonemus ite faciet in hunc modū. Cum amator seruū uerberaret, Admonitio.

Tum amica.

Noli amabo inquit, uerberare lapidem, ne perdas manum. &
 Iam iubebo ignem, & sarmenta carnisufex circumdari.
 Ne faxis, nam elixus esse, quam assus soleo fauor.
 Quam admonitionem simulatio reddit falsiorem. &
 Aduortito animum. Non adest. At tu citâ. Atque
 Vnde is est quid fers? quid festinas?
 Tua quod nihil refert, ne cures.
 Admonendo quoque execrationem eludimus, ut
 Malum quod tibi Di danunt.
 Hera si fapis, hoc potius tuæ pellicis, & marito dato.

Illa uerò admonitio mordax est, cum seruus, quos conduxerat, coquos ro-
 gasset, uter eorum esset celerior, ac respondisset aliter.

Ego ut multo melior.

Coquum ego, inquit, non furem rogo
 Refutamus aut ridiculè pluribus quæ modis. Aut enim plinè negamus, ut
 Quisquis homo huc uenerit, pugnos edet.
 Apage non placet me hoc noctis esse, cenam modò. &
 Demisisti gladium in gulam, iam cadâ, malû enim nuntiu acceperat
 Quæso hercle animum ne desponde.
 Nullus est, què despondeâ. Quippe qui ad amicâ perfugisset. &
 Charmides ego sum. Nequiquam hercle es,
 Nam nihil auri fero.

Cum enim nondum nomen suum esset professus, ubi audiuit à Sycophanta,
 qui diceret se aurum ferre, se ipse quis esset, prodidit. &
 Hospes, non sum hospes, repudio hospitum tuum.

Interim falsè pro eo quod neges, aliud præter opinionem, quod magis per-
 stringat, subiicitur, ut

Tace, nolo huic maledici.

Faciam igitur male potius. &

Ebo an unquam prompsi ante hac?

Nunquam. edepol uidi promere, uerum hoc erat,

Mibi imperabas, ego promebam. &

Si neque hic, neque Acherunti sum, ubi sum?

Nesquam gentium. Item

Non habes uenalem amicam tu meam Phœnicium?

Non edepol habeo profecto. Nam eam pridem uendidi. &

Immo unum hoc potest.

Quid ubi conuius abierint, tum uenias.

Væ etati tuæ. Vna lantum,

Non ad cenam dico.

Cum parasitus ut ad cenam duceretur etiam atque etiam rogaret. At ille
 negando

Refutationis
 generâ.
 Negatio.

negando enim illuderet. Aut redarguimus, ut

Ita me Di ament. Ita non facient, mera iam mendacia fundis. Et

Quid ais tu est que nunquam fuit pregnans, qui parere potuit?

Peperisse enim scortum dixerat sanè Ancilla. Et

Ligna hic apud nos nulla sunt. Sicut ne asseres?

Sunt pol. Sicut ergo ligna, ne queras foris.

Aut defensionem imitamur, ut

Quin fles, pumiceos oculos habeo. Et

Di immortalés, hic quidem ui summa in cruce

Cena aut prandio perduci potest. Ita ingenium meum est.

Qui cum uis depugno multo facilus, quam cum fame. Et

Ad tres uiros iam ego deferam tuum nomen

Quam ob rem? Quia cultum habes. Coquum decet. Et

Siccine me spernis est sic ego semel bibo.

Reputauerat Lenonis hospitium parasitus, quasi eius causa, parum ab-
 fuisse, quin naufragio perierit. eodem hæc genere continentur.

Quod promisi lingua, eadem nunc nego,

Dicundi, non perdundi hæc gratia nata est mihi. Et

Iuratus sum, & nunc iurabo, siquid uoluptati est mihi.

Iurandum seruande rei, non perdunde conditum est.

Aut eleuamus iactationem, ueniam, crimen minuendo, Diminutio iacta-
 tionis hæc est.

Libera ego sum nata

Et alij uerò qui nunc seruiunt. Venie uerò illa

Perit. An non tum lex me perdit quina Ficenaria?

Metuent credere omnes. eadem est mihi lex, metuo credere

Quam ob legem se ueniam impetraturum, quod unde pecuniam quere-
 ret, non haberet, putabat adolescens amator, eandem in causa esse, quo mi-
 nus illi crederet leno ostendit, &

Mihiq; ignoscias,

Quod animi impos uini uitio fecerim.

In mutuum quippiam conferri quod loqui non potest, non placet.

Quin uenia interdum minuitur, cum illam dare uidearis. ut

Sed scio, haud oleum magnipendis, uiuo te deuinis.

Minabatur enim leno, nisi olei uim magnam ex amatoribus scortis quæ-
 sisset, se facturum, ut culleo posttridie in pergulam illa deportaretur. Ine-
 rim etiam, cum quod palam falsum est, fatearis, iactatio eleuatur. Vt cum

Agorastocles adolescens diceret,

Ille mulier lapidem silicem subigere, ut se amet, potest,

Pol id quidem, inquit seruus, haud mentire,

Nam tu es lapide silice stultior,

Qui hanc ames.

Defensionis
 imitatio.

Elenandi ge-
 nera.
 Diminutio
 iactationis.
 Elenatio ne-
 uie.

Diminutio
 iactationis
 arripitosa.

Diminutio
crimini.

Idq; superlacione lepidius redditur. Minuitur crimen hinc in modum.

Nugas garris. Soleo, nam propter eas uino facilis.

Periurauisti scelestè. At argentum intus condidi.

Translatio
eximini.

Transfertur etiam crimen in eleuando. ut in uicinis.

Cur me igitur patrem uocabas? tua ista culpa, non mea.

Non patrem ego te nominem, ubi tu uiam me appellas filium? &

Fide sis.

Facinus muliebri, magis pol malitia hæc pertinet ad uiros,

Quam ad mulieres, uir eam non mulier, pregnantem fecit.

Causæ rela-
tæ.

Accusabat ille muliebrem audaciam, quod alienum puerum pro suo sibi

supposuisset meretrix, quasi alieno labore peperisset. Eleuandi præterea ge-
nus esse dicunt, cum causæ referuntur, quemadmodum, in uicinis.

Quin ob eam rem Horæus recipere hinc ad se noluit, do uicinis.

Vt esset hic, mortuus qui cenam coquat.

Excusat enim Leno Horæum, qui coquum ad se recipere noluerit.

Quin tu uocasti hominem ad cenam? Ne quid adueniens perderem.

Quasi adeo fe purgaret, quo minus sibi culpæ daretur, quod tunc ex pere-
grinatione domum rediens haud ad cenam parasitum uocasset. Eludendi
quoque ratio triplex est. Venisse enim illum in modum eludimus

Eleuandi ge-
nera.

Asper meus uictus sanè est. Senteisne esitas?

Terrestris cana? S. sus terrestris bestia est.

Multis oleribus. Curato ægrotos domi.

At longè uenustus sit, quod aliqua uerbi similitudine adiuuatur. ut

Puerum te uidi puer. At ego te uideo maior maior em.

Fuisti n Liber? Fui. pol non fuit. mgas agit.

Qui tu scis? an fortasse fuisti meæ matri obstetrix?

Irridere irri-
dentem.

Irridemus & irridentem, quemadmodum est.

Aedepol ne tu sis esses equos, esses indomabilis.

Quo argumento? Nimis es tenax. Num me expertus uspiam? &

Resinam ex melle egyptiâ uorato, saluom feceris.

At aedepol tu callidam picem bibito, ægritudo abscesserit.

Abi; non uerisimile, neque uidisti. num tibi

Lippus uideor? Medicum istuc tibi melius percunt arier.

Maledicere
maledicenti.

Maledicimus maledicenti, ut

Hominem pol iracundior em, quam te noui neminem.

At ego pol maledicentior em, quam te noui neminem.

Volo scire item ego mex domi mea salua an futura.

Vinam mea mibi modo auferam, que artuli salua.

Atuiri ad-
irridendum.

Atque uti ad irridendum mendacia fundimus, cuius modi est.

Qua facie est homo? sexquipedo quidem est, quam tu longior.

Meri bellatores gignuntur, quas hic prægnantes feci.

Et pueri, annos octingentos qui uiuent.

Ita eludimus mædaci mædacio. m cii Miles gloriose de se nugas effatiret.

Memini, inquit parasitus, nempe illum dicis cum armis aureis,

Quous tu legiones distulisti spiritum.

Quasi uentus folia, aut penicillum rectorum.

Sæpe etiam faceit concedas, quod aduersarius obieciat. Vt

Oboluisi allium.

Germana illunies, rustiens, hircus, hara suis,

Canem, Capram commisitam. Quid te nis fieri?

Non omnes possunt olere unguenta exotica,

Sicut tu oles, ne que superior accumbere,

Neque tam scelestis, quam tu, uiuere uictibus.

Condonamus, quod malum est, non inurbane. Vt

Caue sis, me attingas, ne tibi

Hoc scipione malum magnum dem. Te condono, uire.

He oues nobis malam rem magnam, quom debent, dabunt.

Si quam debes, te condono, tibi habe, nunquam abs te petam.

Iam facerissima ratio est decipiendi opinionem, aut dicta aliter intelligen-
di, que genera multa comprehendit. Non enim pauca accipi solent aliter,
atque dicuntur, ut

Eho an inuenisti Bacchidem? Samiam quidem.

Vide quos ne quis trahet illam indiligens.

Scis tu, ut confringi nas cito sanium solet.

Neque te bibisti? Dij me perdant si bibi.

Qui iam? quia obsorbui.

Ac sepe fit, ut, que dissimulatio quædam est, quod intelligas, minus intel-
ligere uideare. ut

Da illi cant harum, ætingue ignem, si cor uritur,

Caput no ardeat.

Quale est illud quoque Terentianum.

Trem o, horreoq; postquam aspexi hanc. Bono animo es,

Accede ad ignem hunc, iam calefces plus satis.

Hoc Plantinum quam sententiose festinum est?

Ecquem in anguportu hoc hominem tu nouisti, te rogo?

Ego mer me, pauci istuc faciunt homines, quod tu predicas,

Nam in foro uix decimus quis que est, qui ipsus se nouerit.

Quid si ego illum traham tangam, ne dormiat? seruaueris,

Nam continuas has tres noctes permigilanti.

Efferte lora. Num lignatum uititur?

Quod simulatam quodammodo habet persuasionem, de qua mox dicetur.

Sed dissimulandi ratio nō una est. Dissimulat enim nō modo is, qui dicta aliter

Eludere mē-
daciom mē-
dacio

Concesso.

Decipere opi-
nionem, aut
dicta aliter
accipere.

Intelligenti-
dissimulatio.

Sententiosum

Dissimulatio

accipiat, alienaq; parum intelligere se fingat, uerum etiam is, qui alter loquatur, ac sentiat, quemadmodum qui adulatur, ut.

Ne hercle operæpretium quidem

Mibi id enarrare, tuas qui uirtutes sciam.

Atque ut illud est Gnatonis Terentiani.

Illuc est sapere, ut hoc te instruxit, ipsius sibi canit loco.

Dissimulat apud Plautum fenex Callicles.

Puer quidem beatus matres duas

Habet, iam metuo patres quos suere.

De puero infante id est, quem altera sibi supposuerat, cum illum altera perisset. & seruus Epidicus.

Inuitus do hanc ueniam tibi,

Nisi ego necessitate cogar. Solue sanè, si lubet.

Dissimulat enim que uehementer cupit. & Chrysalus.

Cedo, si necesse est.

Simulatio.

Tanquam inuitus pecuniam illam ab hero accipiat, proxima huic generi simulatio est, qua certam animi nostri opinionem imitatur. ut

Hem optume quemadmodum aduenisti.

Quem plane animaduertenter, non dum à se conspectum esse uaser seruus ille simulauit.

Quid nunc cessas? collige

Epidicus enim ut herum senem fallat, ligandum se præbet. Quam lepidè simulat Sycophanta ille

Quid ni ego te contemnam, & strationicus homo qui clucar

Et seruus salutanti hero, atque dicenti

Salue, quid agitur?

Stat, inquit, hic ad hunc modum.

Quid illa reprehensio, quam bellè simulata est?

Tetigisti? Tetigi, inquam, & pultauit. uab. Quid est?

Male hercle factum.

Facetè uerò stomachum Persa uirgo simulauit, cum leno dixisset

At ego patriam te rogo, que sit tua.

Que mihi sit, illa inquit, nisi hæc ubi nunc sum?

Nec sine uenustate simulatio simulatione eluditur. ut

Egon patri surripere possim quicquam cauto seni?

Atque adeo si facere possem, pietas prohibet. Audio

Pietatem ergo istam amplexator noctu pro Phœnicio.

Simulanti illi pietatem hic se credere simulauit. Eludit & dissimulans simulantem. Minatur meretrici Ancille seruus rustici amatoris, quia buccas tam bellè purpurifatas habet. atque dicenti.

Erbui me castor misera propter clamorem tuum.

Ita ne erubuisse? inquit.

Quasi uerò corpori reliqueris tuo potestate coloris ulli capièdi, maculas rubricata omne corpus intinxit tibi.

Ac faceret simulatio Terentiani illi, Parmeno, Gnatoq; se iter se eludat,

Nunquid nam hic, quod nolis, uides? te. Credo. Et

Quam hoc munus gratum Thaidi arbitrare esse? hoc nunc dices

Eiectos hinc nos. Omnium rerum heus uicissitudo est.

Sequuntur deinde id genus nonnulla admodum uenusta. Atque seruus cum à parasito simulante iluderetur, cum simulatione quadam concedit,

Tum tu igitur paulum da mihi operæ, fac ut admittar

Ad illam. Age modo, nunc tibi parent fores, quia istam ducis.

His finitima sit q hnt suspicione ridiculi abscondita, ut est Apud Plautum Nihil ne te pudet? pol si aliud nil sit, tui me uxor pudet.

Et hercle, ut Fabij uerbis id explicem, omnis falsè dicendi ratio in eo est, ut aliter, quam est, rectum uerumq; dicatur, quod sit totum fingendis aut no-

stris, aut alienis persuasionibus, aut dicendo, quod fieri non potest. Alienam finxit persuasionem in Amphitryone Sotia, qui dicenti Mercurio,

Exossatum esse oportet, quem probè percussis.

Mirum, inquit, ni hic me quasi muranam exossare cogitat.

Itè in Rudete Grypus piscator, cum seruus, qui cum sibi erat de uidulo comprime hunc sis, si tuus est.

Quid? tu mihi, inquit, idem nis fieri, quod herus consuevit tibi?

Et parasitus, qui erent se naufragium fecisse lenoni, quod illi auscultasset, qui sibi questum maximè pollicebat, si in Sicilia cum meretricibus se contulisset,

Iam postulabas, inquit, te impurat a belua

Totam Siciliam deuoraturum in insulam.

Eodem modo, & in Menæchmis.

Solent tibi unquam oculi duri fieri?

Quid? tu me locustam censēs homo ignauissime?

Et in Truculento.

Te dum inuebas noueram. An me mortuum arbitrare?

Que quidem postrema stomacho non caret. Persuasio uerò nostra ut si muletur, iter illa, que de simulatione diximus, ex epla hæc sint. In Asinaria,

Nemo etiam tetigit, sanis ne es? At censēbam attigisse.

Nolo ego fores conferas meas à te uerberari.

In Pseudolo

Nam istuc, quod nunc clamitare non esse argentum tibi,

Apud nouercam querere. Eho an unquam huius nupisti patri?

In Rudente

Quid? tu nunquam audiuisti esse ante hac uidulum piseem?

Suspicio ridiculi.

Ficta persuasio.

Fictio alienæ persuasionis.

Simulatio nostra persuasio.

Cum alter quesisset, ut sibi ille monstraret, piscis quis sit midius, Et
 Ut uales? Quid tu? num medicus queso es?

Coniectura.

Huic proxima est coniectura, ut in Milite,

Pectus digitis pultat, cor, credo, euocaturus foras. Et

Bonus uates poterat esse, quom, que sunt futura, uideas.

Atque in Pœnulo.

Vt opinor, digitos in manibus non habent.

Quid iam? Quia incendit eum annulatis auribus.

Leniter di-
Et cum si-
mulatione.

Seruus Pœnorum habitum iridet. Sunt que leniter, patienter, lentè tuum
 cum simulatione dicamus, ut in Amphitrione,

Onerandus est pugnis probè.

Lassus sum hercle, è navi ut uectus sum, etiam nunc nauseo. Et

Eloquere, quid uenisti ut esset, quem pugnis cederes.

Tum etiam abs que simulatione, ut in Rudente,

Quid ages, si propius accedent? ego recessero.

Cum quid impotentiore animo responsurus esse putaretur. Quid? cum leni-
 ter sanè respondisse uideamur, si aliud quod grauius sit, inferatur, quam fa-
 cetum esse, ut in Persa.

Abi in malam rem. At tu domum. Nam ibi parata præsto est.

Urbani quoque est cum stomachosè dictū blādè eluditur, ut in Pœnulo.

Etiā ne mee in me latrant carere.

At tu hercle ad iudicio, dato mihi pro offa sauium,

Pro offe linguam obijcto, ita hanc ego canem faciam tibi oleo

Tranquillior em.

Nā stomachosè, ac submorosè, que dicitur, nonnumquam leporè hñs, ut in Ca-

Si eris uerax tu, is res feceris meliusculas.

Nuge istæ, nōme census scire, quid dignus stem? In Cassina

Deos queso, ut tua fors ex Sitella effugerit.

Am? tu? quia tu te es fugitiuus, omneis te imitari cupis?

In Pœnulo cum beçi amicam seruus onaret, non illi irata esset.

Capias, inquit illa, restim, ac te suspèdas cū hero, ac cū uoltra familia.

Illud in Aulularia si ut est morosum, ita non esset à moroso dictū, ma-

Miriam, quā tua nunc me causa faciat Iuppiter

Philippum regem, aut Darium triuicemica.

Cum auis nihil esse domi, quod esset seruandum, dixisset. At persuasio nō

ficta, cum quis sibi quicquid falsò persuadet, quemadmodum solent milites

gloriosi, ridicula sanè est, ut,

Nimia est miseria, pulchrum esse hominem nimis.

Cum ad se pulchrum esse se crederet, ut fidem haberet dicenti non esse

feminam, que amore illius non flagraret. Etiam suspiciosè dicta ridentur,

ut in Aulularia,

Suspiciōe
dicta.

Num petis, quom pollicetur, inhiat aurum, ut deoret. Et
 Aurum huic olet.

Suspiciosus, auarusque; senex de Magadoro, qui eius filiam sibi uxorem po-
 sit, temere id suspiciatur. Verum in omni hoc genere nihil tam mouet, quàm
 quod est pter expectationē. De quo uel unius Plauti innumerabilia sunt ex-
 pta. Idē, tum in lacestèdo, tum in respondendo uersatur. Illa enim lacestunt.

Dicta pter
expectationē
lacestendo.

Canem esse hanc quidem

Magis par fuit, nasum adepol sagax habet.

In animū id est ebriosam, que florem ueteris uini logè ofasciuit. Et

Tum tibi hercle Deos iratos esse oportet, quisquis es,

Que parentis tam in angustum tuos locum compegis.

Cum uirgo cibulam intuens dixeret,

Is hoc est, ò mi parentes hic uos conclusi sero.

Respondendi uerò præter opinionem exempla hæc sunt.

Quid uidiisti; aut quid uidebis magis Dns. equiparabile?

Male ualere te, quod mihi egre est. Et

Equid amare uideo? Dammum quod Mercurius minimè amat.

Et cum interrogasset coquus

Facis ne iniuriā mihi? Quia non perdo, maximam, respondit senex.

Ac puer, cum parasitus quesisset,

Possum scire ex te uerum? potes inquit, hodie non cenabis.

Reperies etiā qua utraq; uim habeat, cū & lacestas, & respondeas pter ex-

Sed nun sumus est hæc mulier, g' amplexare? (pectationē, ut,

Qui dum? Quia oculi sunt tibi lachrymantes. Et

Num oculi dolent? cur? Quia sumus molestus est. Et

Tace, edes hinc, credo animo malè? Et

Acidibus. Quid iam? Quia adepol ipsum leonem euomunt.

Atque ut hoc salsum, & ridiculum est,

Facio quod manifestò deprensi mæchi haud ferme faciunt.

Quid est? refero uaste salua.

Ita illud mordacius, cū pro eo quod neges, aliud inopinatum subiicias.

Amphitrयो sperau ego istam tibi parituram filium,

Verum non est puero grauida. Quid igitur? Insania.

Emendatur præterea non insulsè, quod præter opinionem dictum est.

Age age usque excrea.

Etiā ne? Age quid hercle usque ex penis faucibus.

Etiā? Amplius. Nam quousque usque ad mortem uolo.

Cane sis malam rem. Vxor is dico, non tuam.

Senex ille odio coniugem habebat. In hoc etiam genere uimur parti-

tionē, ut, leno, cum seruum alloquitur.

Ex tua re non est, ut ego moriar. Quid est? ego dicam tibi.

Respondēdo.

Lacestēdo et
respondēdo.

Salsè dictū.

Mordacius
dictum.

Emendatio.

Partitio.

Quia xepol dum ego uiuam, nunquam eris frugi bonæ.
Si ego emortuus sum, Athenis te sit nemo nequior.

Finitio.

Finitioe usus est in Pœnulo Milphio seruus in hunc modum.
Coqua est hæc quidem Agorastocles, ut ego opinor. Quid id?
Scit muraiica ut maceret.

Arguta si-
gnificatio.

Arguta etiam significatio est, Cicerone aut hore, cum parua re, & sepe
uerbo res obscura & latens illustratur, ut,
Nimis ociosum arbitror hominem te esse
Quia nam arbitrare? Quia tuo uestimento & cibo alienis
Rebus curas, nos tibi dedistis ocium.

Et dicenti itidem storto.

Amice mor: ut eē amatorē, qui, qđ illi det, nihil reliquū sibi fecerit
Vestra hercle factū inq̄i amator, que pperaueris olim rape.

Arguta si-
cium.

Argutum uerō & illud, sed fictum, ut,
Mala est. Immo castor stulta multum, quæ nobiscum fabulem.

Meretrix enim se aliam esse fingens, quos optumē norat conseruus, quasi
eos nusquam uidisset, dissimulat. Acutum porro id quoque est, cum ex al-
terius oratione aliud excipias, atque ille uult, ut,

Acceptū ali-
ter.

Da queso, ac ne formida
Saluom hercle erit. Credo fore, dum quidē ipse in manu habeo. Et
Quid eo est argento factum? saluom est.
Soluite nos met igitur, si saluom est.

Operam dabat seruus, ut fenex id argentario solueret, quod ab eo filius
fenore accepisset. Et Pseudolus, an lenoni amicus esset, rogatus, cum leno re-
spondisset, tanq̄ Dii omnes, qui cælum colunt. Tum, inquit,

Tu mihi inimicus certus. Nam generi lenonio
Nunquam ullus Deus tam benignus est, qui fuerit propitius.

Nec uerō illepium est, cum quid cuique sit consentaneum, dicitur, ut,
Satur homo est, habet profectō in uentre confidentiam.

Quod cuique
consentaneū.

In parasitum, qui nimis confidenter loqui uidebatur. Et cum Persa uirgo
decem uitia nominasset, quibus urbe optime instituatam carere oporteat. Tum
seruus Toxilus lenonem intuens inquit,

Tu in illis es decem sodalibus,
Te in exilium ire hinc oportet. Quid iam? Quia periuus es.

Et de parasito cum Pamphilippus fratrem inueroget,
Quid agis? Quod famelicus, ille respondit.

Sententiosē
dicta.

Interdum etiam sententiosē ridicula dicuntur. Vt cum senes de coniugi-
bus sermonem haberent, alterq̄, dixisset,

Vin' commutemus tuam ego ducam, & tu meam?

Habeas, alter inquit, ut nactus. Nota mala res optuma est.

Atque Astaphium ancilla, cum Dinarcbus adolescens quereretur se-
cus, atque

cus, atque ante ab ea nunc appellari.

Dum uiuit, inquit, hominem noneris, ubi mortuus est, quiescas,
Te, dum uiuebas, noueram.

Ridetur quoq; uehementer, quod cum negatoriu sit, tanq̄ sententiosum, dr, ut,

Negatoriu
quasi senten-
tiosum.

Antiquum poetam audiui scripsisse in Tragedia,

Mulieres duas peiores esse, quam unam, res ita est

Ad hæc simulata commiseratio festiua est.

Adepol hominem infelicem, qui patronam comprimat,

Nam si quid scelestē fecit, lingua pro illo peierat.

Commisera-
tio simulata.

De seruo id ille ait, qui iusserat linguam tacere. Ostendimus etiā cum risu
spectantium, si gestu, ac uoce adiuuetur, quasi ita sit, quod fingimus. Vt Ty-
darus, cum infamia conseruum Aristophontem insimularet,

Demosratio.

Ardent oculi, fume opus Aegio,

Viden' tu illi maculari corpus totum maculis laridis?

Auertitur & faceret ab eo, qui cum loquimur, sermo. Cum enim meretrix
Ancilla, que acerbe locuta esset, ut primū audiuit amatori ad eis, fundiq;
superessa, blandius cepisset illi appellare, atq; hortari, ut iniret, tu adulescēs

Auertere ser-
monem.

Euge, inquit, funde, & ades per tempus stibuenisti mihi.

Iam subabsurda, que, ut Fabius docet, constant stultissimi imitatione, &
que, nisi fingantur, stulta sunt, non parum oblectant, ut cum Amator stultē
ante fores inuim profundens, ut lenam foras euocaret, dixisset,

Subabsurda.

Agite, bibite festiua fores.

Potato, site mihi uolentes propitio.

Volente oliuas, inquit seruus, aut pulpamentum, aut capparim?
Quod orationem quoq; auerit. & qui fluctibus madebat parasitus.

Quid si aliquo ad ludos me pro manduca locem?

Quapropter quia pol' clarē crepito dentibus.

Absurda uerō, atque stulta nemini dubium est, quin rideantur, ut illa Mi-
litis gloriosū roganti Milphidippe.

Absurda &
stulta.

Nunquid, uis ne sim magis, inquit, pulcher, quam sim.

Ita me mea forma habet sollicitum. Et dicenti seruo,

Omnes profectō mulieres

Te amat, ut queq; asperxit. Nescio, inq̄, tu ex me hoc audieris, an nō?

Ne pos ueneris sum.

Age quam sepe fit, ut qui fallitur, stolidē loquatur: ut in Mostellaria,
Euge Philolaches patris sit.

Cū in re familiari quæda fenex filiū esse diligentē putaret. Et in Adelphis.

Laudo Cresipho, patrisas, abi, uirum te iudico.

Cum a Cresiphonte se pugnis uerberatum seruus callidē simularet. Stultē
etiā in Rudente leno, qui naufragium fecerat, inuidet Scirpo.

O Scirpe, Scirpe, inquit, laudo fortunatus tuas.

Operare.

Qui semper seruas gloriam aritudinis,
Optamus etiam perdidicisse, quæ fieri nequeunt, ut in Mostellaria.
In angina ego nunc me uelim uerti, ut ueneficæ illi
Fauces prehendat, atque enecem scelestâ stimularicæ. Et in Rudete.
Utinam fortuna nunc ego uterer anthracia,
Ut, postquam exiissem ex aqua, arerem tamen,
Sed optando quoque eludimus, ut in Amphitryone.
Ergo istoc magis,
Quia uamloquus, uapulabis. Ego sum, non tu Sosia.
Ita Di faciant, ut tu potius sis, atque ego te uerberem.

Execrari.

Execrationes preterea, & admiraciones, minationesq; ridetur. Execra-
tur Grippus Piscator Plautinus, cum ait,
Quin te Diomnes perdant, qui me hodie oculis uidisti tuis.
Meq; adeo scelestum, qui non circumspexi centies
Prius, nequis inspiceret, quam rete extraxi ex aqua.
Et Cherea Terentianus.
Ut illum Di, Deoq; senium perdant, qui me hodie remoratus est.
Meq; adeo, qui resisterim, tum autem, qui illum uel floccifecerim.
Idq; tum mouet, cum damno affectus est, qui execratur, oblectat etiam, si
ante bene precatus fuerit, ut Simo senex apud Plautum.

Admirari.

Di te ament Pseudole,
Sed i in malam crucem.
Cum ebrius in os illi seruus irruisset. Admiratio tu maxime risum ciet,
cum sicca est, ut in Peris.
Vab, iam scapule pruriunt, quia te istæc audivi loqui.
Atque etiam cum irrisione in captiuis,
Sepe summa ingenta in occulto latuit. In Milite.
Peri, quot hic annos uiuēt, quous filij tædium uiuēt. Atq; i Eunucho.
Di uostram fidem,
Quanti est sapere, nunq; accedo, quin abs te abeam doctior.

Minari.

Minat aut Aegio senex i Captiuis. Cū n. seruus uera loqui iussus dixisset,
Quid ego fateari? Credi n. pudeat, quom autumes?
At ego faciam, inquit ille, ut pudeat, nam in ruborē te totum dabo.
Ac dicere de se nonnunq; ridiculum est, idq; ut no generis sit inuis, præter
illæ, quæ interim cum his, quæ in alium dicuntur, adscita sunt, præterq; ea,
quæ memorauimus, pauca tamen in hunc locum ex Plauto arripiam,

Dicere de se.

Nimis metuebam malè,
Ne abiisses. Fuit memm officium, fateor, ut id facerem. Et
Hominem ego hic quero malum
Legimus ap. impium, perituum, atque improbum. Me queritas,
Ngm illa sunt cognomenta mihi. Et

I in malam crucem. Ibi sum equidem. Et

Sin te amo?

Male operam locas. Qui? Quia nihil amas, cum ingratum amas.

His simile illud est,

Nunc quo conductus ueni? Ad furandum quidem.

An tu inuenire postulas quenquam coquam,

Nisi sit miluinus, aut aquilinis ungibus?

Que omnia, ut uidetis, simulatione quadam adiuantur. Que uerò neutrâ

persona attingunt, eaq; de causâ à Fabio Media nominantur, ut principio di-

ximus, in decipiendis opinioibus, distiq; aliter intelligēdis, quous pleraq; ex

pla iandudâ protulimus, uersantur. Verum & alia item no pauca, quæ in alia

genera coniecimus, eorumq; similia, ex rebus medijs ducuntur, ut,

Nimis uellem habere perticam. Quoi rei? qui uerberarem

Asinos, si fortè occiperint clamare hinc ex crumena.

Nec mirum sit, si qua eadē in diuersa genera contulerim. Idq; in plerisq;

alijs facere potuissem. Cum pleraque commissa sint, atque ea quidem ex ceteris

magis, quæ non una ridiculi ratione continentur. Hec habui Gauricæ, quæ de

omni hoc genere tibi ad me diuertenti apponerem, quæ ut plura fuerūt, quam

diuersorū tenuitas ferebat, ita uellē suauia fuissent, ne plus satietatis, quam

uoluptatis attulisse uiderentur. Nunc ad reliquum uie sciendum tibi re-

deudum esse uelim existimes. Mihi uerò tam opulentum, inquit Pomponius,

ac tam liberale usum est hospitium tuum, quam solet esse hominis locuple-

tissimi. Qui ad hospitem accipiendum, cum domi nihil habeat parati, tam

multa illi tamen recondita sunt in penu, tamq; gustui incunda, cui difficile

estare. Itaq; mihi isto diuersorio sermonis ea requies animi quæ sita est, tamq;

fuit ista commoratio salubris, ut quod reliquum est itineris confestim, ac si-

ne ullo labore sim confecturus. Nam ex his, quæ ad uim, speciemq; Comæ-

diæ spectant, quatuor quidem restant, quæ utique doceamus. Quarum pro-

fecto rerum, quæ in oratione conformanda uersantur, non ante pertrahende

sunt, quam quomodo sit eloquendum, ostendatur. Que uerò de canu, quæ

de spectatione Comicus cognoscit, pauca sunt, cum artificem utraque pars

habeat suum. Quando enim quinq; sunt, quibus à ueteri Comædia nouâ distin-

gui dicunt, eras, materies, elocutio, carnè, apparatus. Quo tēpore singula

Comædiarū genera in causâ prodierint, qua in materia uertantur, dilucidè sanè

puto me ostendisse. De numeris atq; de ratione dicendi suo loco differetur. De

apparatu hæc mihi comperta sunt. Cum in Attica uel egenissimis libertas

est, et pro palam eos accusandi locupletes, ac nominatim maledictis iustè faci-

da quibus contumeliam accepissent, ueriti tamen potentiam illorū fecibus un-

de tu inquinato in forum prodierint, qui docere Comædiam ceperunt, princi-

pio morem eundē dicuntur custodisse, eaq; de causâ poema illud Tragediam

De apparatu.

XX ij

Personas q̄
inuenerit.

appellare consueuiffe. Deinde ad risum excitandum, quibus histrio se magis ridiculè deformaret, inuenisse. Tum uerò cum impunitè ad maledicendum licentius pateret, Cratimus personas inlinitisse, & quidem quibus ora eorum efficta uiderentur, quorum mores uitamq; exprimebant, ut antiqua actores pronunciarent, quibus obrectabatur in scena, hi similitudine uultus agnoscerentur. Postremo hæc licentia repressâ, ac demq; prorsus extinctâ, & qui mediâ, et qui nouam Comædiâ scripserunt, cum oïno carissent, ne cuius ex his, qui imperabat, quorumq; opes metuebatur, aspectus temere, aut persona aliqua redderetur, tantu abstinere, ut uultum cuiusq; assimilarer, ut noui genis, regendi, deformadiq; oris, quod magis uideretur, excogitari. Næ in personis, quibus Menædri histriones uenturum ridiculum sanè in modu inuersa, horridaq; supercilia, ac pter huius formâ de prauata facies apparebat. At uerò in Latio quibus integumentis initio uultu alienu assimilarent, his uersibus Mar-
(ro docuit.

Nec noui Ausonii Troia gens misa coloni
Uersibus incompi ludam, risuq; soluto,

Oraq; corticibus sumunt horrenda canatis.

Nec desunt, qui tradant, ante Roscium Romæ personatum in agèdo nemi-
nem profecto uisum esse. Cum antea pileis ita coloratis, ut eorū decebat etate-
tem, quos effingebant, actores tegerentur. Ille autem ad regendam oris defor-
mitatem (quippe qui oculis esset obuersis, uultuq; haud quaq; decoro) dicitur
personam inuenisse. Calceamentum uerò, ut Tragædis Cothurnum, Mimicis
soleis plantiores, ita soccum Comædis, nemo est, qui dubitet fuisse. Indumentu
porro, ut cuiusque assimilata persone etas, status, fortuna, conditio, sexus,
patria postulabat. Nam alio senex habitu, quam adolescens seruus, quam
liber, diues, quam pauper, erummosus, quam felix, rusticus, quam urbanus,
mercator, quam miles; parasitus, aut leno, quam qui uitâ honestè, ciuilemq;
in morem degit, matrona, quam meretrix; uir, quam femina; peregrinus,
quam ciuis; Pænis, quam Romanus induitur. Itaque adolecentibus et pur-
pureum, & discolorum uestitum, qui florentem etatem deceret, senioribus
uel candidum, quem antiquissimum fuisse constat; uel puniceum, uel etiam
atrum, seruis exiguum amictum, eundemq; album uel ob seruilis fortuna
renuitatem, uel quo promptiores expeditioresq; esset ad parendum; Læto atq;
felici splendidum & niuem; Misero obsoleto; locupleti purpureum;
puni: eum egentis; Militi conchyliatam chlamydem; Lenoni pallium narij co-
loris, ac uirgam, quam Areschbon appellant; Matrone talarem uestem, aut
coccinæ circumdatam limbo, aut purpura uirgim; intertâ; uirgini magnanî
opum heredi candidam, eamq; fimbrijs honestatam; Venali peregrinu orna-
torem, sine byssum, sine albu; Meretrici latum tribuebant. Quod genus in-
dumenti, cum ob senectam luxuriâ ad talos demissum, togo ductu traberetur,
Syrma Græci nominabant. Anu tum melino, tum cœruleo, nisi esset sacerdos,
quâ albo amictu uestebat, lenæ caput purpurea tœnia inuoluebat. A gressibus

De calcamē
tis.

De habitu.

sacculo, bacilloq; & pellibus ornabant; Parasitus uerò ampullam, strigilèq;
gestans cum intorto palliolo, illoq; uel nigro, uel fusco, in Theatrum proce-
debat. Nisi uxorem esset ducturus, alba enim tum ueste indutus, ut in Sicyo-
nio, prodibat, coquus duplici rudiq; uestitu utebatur. Atque ut ueterum au-
thoritate ac testimonio, quæ de senctio habitu dicta sunt, comprobentur, Plaui-
tini lenonis, qui nastrangum fecerat, de se ipso hæc sunt.

Heu sum redactus ad hanc usque tuniculam, & ad hoc misellum palliū.

Parasiti uerò illa

Nunc certa res est, eodem pacto, ut comici serui solent,
Conijciam in collum pallium.

Quem morem in seruo Terentius expressit, dicente Geta.

Sed ego nunc mihi cesso, qui non humerum hunc onero pallio?

Verum nõ modò Militem machæra & chlamyde, sed illius etiam seruum
adornat Plautus. Nam in Curculione sic Miles.

Queratis chlamydem & machæram hanc, unde ad me peruenerit.

In Pseudolo militis seruum in hunc modum leno appellat.

Heus Chlamydate, quid istic debetur tibi?

Chlamydem hanc commemorares, quanti conducta est? Et

Quid meret machæra?

Eodem fermè habitu peregrè euntem exornat, cum urbanum uestitu esse
pallium doceat, quemadmodum in Mercatore, qui se peregrinaturum esse
stauerat, ut amicam inuestigaret. Vbi enim inuentam esse comperit, quam
querabat.

Sed quin, inquit, ornatum hunc reijcio? heus aliquis actutu huc foras,

Exite, illinc pallium mihi huc ferte.

Cum autem sedesulum putaret, pallium ponens, eundem, quem exuerat,
uestitum iterum induit.

Chlamydem inquit sumam denno

Zonam sustuli. Iam machæra est in manu, tollo ampullam, atque
hinc eo.

Nguitum uerò habitum in Milite sic describit.

Facito ut uenias ornatu huc nauclæario, causiam

Habeas ferrugineam, culturam ob oculos laneam,

Palliolum habeas ferrugineum, nam is color thalassicus.

Idem & cum nexu in humero læuo ex papillato brachio,

Precinctus aliquid simulato, quasi gubernator sies.

Iam non solû matrone pallam, sed meretrici etiam tribuit in Menæchmis.

Quid in Pœnulo? punicum uestitum quam planè ostendit?

Sed quæ n̄ in illic auis est, quæ huc cum tunicis aduenit?

Nym nam ita b. albeis circumductus pallio?

Viden? homini sarcinatos consequi;

At que ut opinor digitos in manibus non habent.

Quid iam? quia incedunt cum annulatis auribus.

Cum autem in scenam is introducitur, cuius alter omnem imaginem statuat, ut prorsus idem ipse uideatur, ad internoscendum insigne aliquod nunquam adhibetur. Quod ita docet in Amphitryone ille idem poeta.

Nunc internosse ut nos possitis facilius,

Ego has habeo usque in petaso pinnulas.

Tum meo patri autem torulus in rit aureus

Sub petaso. Id signum Amphitryoni non erit.

Ea signa nemo horum familiarium

Videre poterit, uerum nos uidebitis.

De personarum uarietate. Scenam personae.

Age uero quanta est personarum uarietas? Cum seniores ipsi inter se ipsi inter se iuuenes, serui, parasiti, ipsae inter se feminae forma, uultusque discrepent. Nam inter senes qui maximus natu sit, huic erit color albus, caput tonsum, uenerationem habens, barba, supercilia remissa, frons quodammodo hilaris, male graciles, uultus denique demissus. Est qui illo gracilior sit, acriore aspectu, subtristior, pallidus, barbatus, capite fuluo, auribus flaccidis, Vterque Auius nominatur. Est qui latiore uultu, adunco naso, dextero supercilio longius porrecto, capillo capiti circumducto, hunc Ducem appellant. Est qui decora, promissaque, barba, capillo ad effigiem coronae intorto, supercilijs remissis, imbellis segnicem quandam praeseferat, priuatim senex hic dicitur. Est qui caluus sit, aspero uultu, supercilijs extentis, concinna barba. Qui rarus barba cunei speciem exprimat. Vterque Hermonius appellatur. Est qui barbam cunei quidem instar habentem ferat; sed caluus sit, diffidulus, morosus, supercilijs proiectis, acuto mento. Qui crispus densaque, barba, producto mento, altero superciliorum sublato, se se curiosum esse ostendat. Huic nulla re non simillimus leno est, nisi caluio, supercilijs contractis, hiantis ore. Deinde iuuenum, qui optimus uocatur, hic subrufus est, coloratus, optima corporis exercitati habitu, capillo circum caput aptato ac nexo, paucis in fronte rugis, supercilijs sublatis. Qui niger, ille fuscus, ac tate minor, supercilijs demissis, erudito tamen, aut exercitato, qui gymnasia colat haud dispar. Qui Crispus, hic pulcher, subrufus, capillo crispo, supercilijs in longum porrectis. Qui tener, ille adolescentulorum minimus, mollis, candidus, capillo circum caput intorto, in umbraculis octo, educatus; ut langorem, sed fidamque praeseferat. Qui rufus dicitur adulescens, niger est, parulis labris, simis naribus, capillo coronae modo circumducto. Miles gloriofus est capillo, et uultu nigro, sed tonsus. Is idem mollior interdum, flauentis coma, capillo tonsa. Assentator aequae, ac Parasitus niger induci solet, naso adunco, eodem modo affectus, sed lautior, atque mitior Parasitus, cui quidem aures flaccidiores sunt, supercilia uero sediore in modum extenta. Est etiam sturra scilicet, est denique peregrinus splendide uesitus, transfixis genis, expolito, rasoque, mento. Qui hoc modo or-

Inueni personae.

natus, cum, puto, effigies perpulchre expressa, atque exculta uideatur; ico- nicus merito uocatur. Iam seruorum libertus aetate maximus, unusque omnium canicie insignis est. Quam ob rem Auius nuncupatur. Eo minores natu fringuntur, qui capillo fuluo, illoque sparso, supercilijs proiectis, talis demum inter ministros est, qualem esse diximus inter liberos senem ducentem; Nam et Dux ille nominatur. Qui caluus, capillo flauo, supercilijs elatis, labore ita confectus, ut hoc nomen inuenierit. Qui Crispus, unde sic etiam appellatur, colore fuluo, notabili caluicio, oculis peruersis. Qui et est medius inter hos, et uocatur, caluus quidem et fuluus. Est qui dicitur cicada, idemque niger, caluiscens, peruerso aspectu, cincinnis in capite duobus, tribusue nigris, totidem in mento; Quique Dux tonsus, et quidem omnino, nisi capillo, duci seruo simillimus.

Seruorum personae.

Tum uero anicularum, alia gracilis, prelonga, pallida, oculis deprauatis, crebris, ipsisque tenuibus rugis, quae Lycanium appellatur. Alia, quae pinguis, obofo corpore, crassioribus rugis, capillum terna circumplectitur. Alia rei domesticae custos nominatur, anisthesque familiae, cui mala utraque pressa est, nec reliqui sunt ex dentibus, praeterquam gemini. Postremo adulescens femina, quae eloquens uocatur, capite coma circumplectitur, capillo composito, supercilijs rectis, candido colore. Quae crispata, huic omni ex parte, nisi capillo, admodum similis. Quae puella, rectis ea, nigrisque, supercilijs, pallidula, compositum capillum discriminat. Quae item puella, sed sillax appellatur, candidior illa est, capillo in capitis uertice colligato, ei similis, quae unis contenta sit nuptijs. Eiusdem altera nominis, ab ea tantummodo coma, haud quaquam discriminata discernitur. Quae eloquens Maior natu, canisq; aspersa, uel ipso nomine, quo sit uultu, significat, atque hisce canescendi primordijs se se praeseferat ab arte meretricia desinisse. Par illi, quae pellex, praeterquam quod huic coma caput circumligatur. Meretricula, quae confamata dicitur, rufa est, cincinnis circum aures aptatis. Quae incompta, haec uita constringit caput, ac regit. Cui nomen ab auro est, huic multo auro coma ornatur. Quae cum mitra conspiciunt, ex quo etiam nomen traxit, redimiculi uarietate caput complectuntur. Quae lampadium uocatur, capillo ita intorto atque intexto est, ut speciem contextus reddat in acumen desinentis, ex quo illi hoc nomen inditum est. Aura uero tonsa quae dicitur, Ancilla est, tonso capite, tunica tantum alba succincta. Altera quaeque Ancilla est, subfimo, compressoque, uultu, coma discriminata, coctae tunica succincta, quae scorto seruit. Verum enim uel deesse, ubi, quod histriones agerent, spectaretur, cum ioculari carmen, id esset, quod in pratis, atque per computa principio iuuenes inter se finderent, umbraculata, quas quidem scenas dixere, statuerunt. Deinde locum uignis exornare instituerunt. Tum, quod diu ligneum fuit, marmorcum effici ceptum est. Atque cum in tempus theatra pararentur, non ante Pompeium Magnum tanquam perperio mensura, memorant condita Romae illa esse. Primus autem Catulus in theatro ligneis, uelisque umbram dicitur fecisse. Theatri uero partes esse di-

Anicularum personae.

Minori natu feminarum personae.

De Theatro.

Theatri pa.
tes.
Scena.

ciatur fores, fornices, fastigia, scena, pulpitum, proscenium, hypocaustum, or-
chestra. Scena quidem actorum est, tresq; in illa portæ. Quarum in media uel
media est, uel spelunca, uel magnifica splendideq; ædeis, uel quocumq; domici-
lium, cuius qui primarium partium sit. A dextera, eius, qui secundarium, do-
mus est. A læua aut fastellum defertur, soliq; equatum, aut nullæ prorsus
adituæ; ut siquæ sunt, he tenuissima quidem, simplicissimaq; tribuuntur
personæ. Cuius autem in scenis domicilia sint eorum, quos poeta inducunt, ut
uaria genera personarum sint, ita his non omnibus est idem ornatus. Tragicæ
uaria genera personarum sunt, ita his non omnibus est idem ornatus. Tragicæ
cum columinis, & fastigijs, signisq; regalibus ornabantur. Comicæ humilium,
privatarumq; instar earum obtinebant. Satyricæ a toribus instructæ tanquam
agrestium numinum, & speluncarum, montiumq; speciem præseferant.

Fores.

Atque in Tragicæ scena per egrinorum porta dextera est, carcer autem si-
nistra. In Comicæ uerò iuxta ædes tabernaculum, cuius fores in per magna
sunt, ut per eas & impedimenta, & currus agantur, collocatur. Hoc cum sta-
bulum esset iumentorum, bonumq; ac ceterarum, quarum opera agricolæ
utuntur, beluarum, in Antiphanis Aestrius officina fuit. Sunt & a læua,
dextræq; altera tridens fores, singule prope utranque portam. Quibus uiam
anfractibus cœmexi coherescunt; ut dextræ, que sunt extra urbem, osten-
dant, læuæ cum omnia, que ex urbe ducuntur, tum maxime, que de portu. Et
enim Deos marinos, & quæcumque machina ferre non potest, inducunt. Ac si
anfractibus inuertantur, ut æque regionem, mutant uiam; cum dextera qui-
dem ex agro, læua ex urbe portum ducat. Qui pedibus aliunde proficiscuntur,
per alteram intrant. Ingressi ad orchestra, in scenam per scalas ascen-
dunt. In scriptum habitantium nomen, cuius esset quæq; scena, declarabat.
sternebantur humi aulea, & quod siparum uocant, ut spectantibus, dum
actus commutarentur, obliuisceret, obtendebantur. Ante scenam proscenium,
ubi fabulæ ageretur, stantebant. In proscenio pulpitum; in quo histrionis pro-
nunciarent. Huius panimentum auleis quoque sternebant. A fronte titulus
& scriptoris, & fabulæ, ac si qua Græca erat, eius item authoris, ex quo esse
paritas, tum etiam actoris nomen continens proponebatur. A dextera liberi pa-
tris, a læua eius Dei, seu fierent ludæ, ara statuebatur. Sunt qui Phœbum hinc
Deum fuisse tradant. Cùm in statuo Bacchi sacro id carminis, ut docuimus,
esset institutum, ludisq; liberæ libus fabulas olim agere consueissent. Apollo
autem præterquam quod pater princepsq; poetarum omnium haberetur, si-
bi quoque comediam tanquam in sum, ut non pauci affirmant, honorem in-
uentam adscruerit. Hinc illud Terentianum.

Proscenium.

Pulpitum.

A fronte ti-
tulus.A dextera
Bacchi ara.A læua A-
pollis ara.

Ex ara hinc sume uerberam
Atque hoc Platunum
Interim ego hanc aram occupabo
Et uerò de Apollinis ara id possum ex Plauto afferre. Cùm enim in Mer-
catore Dorippa dixisset.

Aliquid

Aliquid cedo, qui hanc uicini nostri aram ageam.
Ac Syra anus respondisset,
Da sanè hanc uirgam Lauri.
Apollo, orans illa inquit, quæso te ut des pacem propitijs,
Salutem, & sanitatem nostre familia.

Iam in Scena præter aram ponebatur mensa uetus bellarijs extracta,
quàm ante sacrificium ascendebat, qui choro responderet. Sub pulpitio Thea-
trum uersus Hypocaustum erat, quod quidè sanè columinis fastiisq; pulcher-
rimè instruebatur, Orchestra choris tenebat, in qua etià sine suggestu, sive
ara (Thymelen uocant) conspiciebatur, ut esset ijs, qui canerent, locus, quæ
modi non deerat in Orchestra his, qui saltarent. Nam à saltatione Orchestra
nomen inuenit. Erat in singulis præterea domicilijs iuxta fores ex lignis con-
fectu sublimè subsellium ad ea quidè ostendenda, que cum intus acti sint, ef-
fari non decet. Erat & machina supra scenâ ab aditu sinist. ro, quæ Deos, He-
roasq; siue Belerophonas, siue Perseos, qui quidè in aere uolantur, præfer-
ret; & que in Tragedia machina est, in Comedia ficus instat. Nec specula
deerat, ubi opus esset, ad prospectandû. Ex turri enim aut ex muro edito specu-
latores prospiciebant. Nec locus, unde facibus signû daretur; Nec cœnacu-
lum aut tabulatû, quale illud fuisse dicitur, à quo in Phœmisis Antigonæ exerci-
tum spectabat, aut tectû, unde regulis ferirent. In comedia uerò locus hic est,
ex quo lenones, ancilq; despiciant. Etiam erat editus in altum anfractus,
unde flumina torquerentur, atq; ubi sub scena lapillis feruiss. utres tonitrua
cum per anea puls. i. uasâ ferebatur, imitarentur. Quod in Plauti Amphitryo,
nec factum cõperies. Dys quoq; suggestum, in quo illi apparerent, parabat. Crus
in super machina adhiberi solebat, que de sublimi celeriter demissa rapi-
sam moliretur. Hac enim machinatione Aurora Memonè dicitur rapiss.
se. Quin etiam ex alto apti rudentes ad sustinendos heroas, Deosq; cum per
sublime ferri uiderentur, pendebant. Proponebatur tum textilis, tum in ta-
bulis pictura ad fabulas exprimentas accommodata. Terminus quoq; in anfra-
ctibus uarij constituebatur, ex quo uel mare, uel amnis, uel huiusmodi ali-
quid aliud spectaretur. Hemicyclium appellat, quod erat in Orchestra, ad
procul ostendendum uel aliquem urbis locum, uel eos, qui in mari natarent.
Que species illi esset, nomen ipsum declarat. Si qui in Deos abissent, aut si qui
bello, aut nauigatione perissent, his non deerat, ubi apparerent; Id uerò stro-
pæum uocatur. Iam uerò scale adimas ad more sedes horebant; per quas in
de simulacra efferebantur. Atque erat in scena & unde amnis, aut persona
id genus aliqua emanaret, & unde excite furie prodirent. Hæcenus de appa-
ratu, de quo plura, qui de Theatro, ac de Scenicis ludis scribunt. De canicis
tum dicitur, cum de choro uerba faciemus. Nunc quot sint Comediæ partes,
doceamus. Nisi uobis quicq; aliud in mentem uenit. Id ipsum, inquit Summo-
nius, expectamus, cum cætera sigillatim, atq; admodum abundè profectus

Mensa bella
rj extructa
Hypocausti.
Orchestra.
Thymele.

Sublime su-
bellium.
Machina
ad Despre-
ferendos in
Tragedia.
Ficus instat
in Comedia.
Specula.
Tabulatuum.

Editus an-
fractus.

Suggestum
Dextrum.
Crus, machi-
na.

Rudines.
Pictura.

Terminus.

Hemicycliû.

Stropæum.

Scale.

Locus un le
amnis infer-
næ per-
sonæ præ-
diret.

Comediæ
partes.

Y Y

Prologus.

esse uidearis. Sed ne ab ea partitione, inquit, quae plerisque probatur, disceda, quatuor operis totius prouolueris, quae prologum, proctasis, epita-
sin, catastrophen uocant, uoluerunt. Prologo ad spectandum, audiendumque; spectatores conciliantur, quo ueteres utebantur, cum eos, qui statim initio colloquerentur, inducerent, ut argumento paulatim exponendo adiutum ad fabulam agentem patefacerent, quoadmodum apud Aristophanem ferè est, ac sepe apud Plautum. Qui subsecuti sunt alterum prologum addere insiue-
runt, prologumque hoc minus obuenient appellauerunt, cum uel actorem, ut Terentius facit, uel accersitam personam, uel aliquem eorum, qui in fabula sunt, ut Plautus interdum solet, ad prouidendum adhiberent. Huius profectio genera multa sunt. Primum est, quo argumentum explicatur, ut plerumque est apud Plautum. Deinde quo poeta defenditur, ac maledicenti maledicta referuntur. Respondet Terentius in omni serè prologo aduersariorum maledictis, eaq; refellit. Tum quo nel fabulam, uel poetam, uel se ipsum prologus commendat. Quod genus in Hecyra plane deprehendes. Est etiam, quo gratia populo aguntur. Postremo quod ex hisce coniunctum est. Quoadmodum in capitiuis & argumentum exponitur, & fabula commendatur. Et in Heautonti morumeno qui praerogitur, praeter quod poetam defendit, & illum populo conciliat, & se ipsum commendat. Atque in hoc genere, quod mistum dicunt, per sepe Comici uersantur. Cum autem ratio detur, si populum actor colloquatur, in quo Plautus male audit; In prologis tamen ex comodo uel suo, uel poetae, uel ipsius fabulae licet illi hoc facere. Quod in Transgressione chorus olim solebat, ut in hoc ueterem imitatus comediam Terentius, quem in choricis locum, quod illa prorsus abrogata essent, profecti non potuissent, cum in prologis tractare, cum oporteret, uoluisse uideatur. Nam ubi fabula perfecta est, nemo non nouit postrema illa uerba, ualere, & plaudere, & quod a Calliopo Terentiano, quodque à Plautino Grege dici solet. Interdum autem posteriorum hanc praerogandi rationem, qui colloquantur ad argumentum quoque explicant, dum inductos, quorum nel aliquis, ut in Milite, uel nemo egat in fabula, ut in Cistellaria, comperies. Proctasis uerò initia fabulae, quae nel periculum, uel eructatum, uel curam aliquam continent, comprehendit. Epitasis quasi rerum eandem incrementum progredientis turbarum plena est. Catastrophe fortis in melius commutata argumenti exitum explicat. Itaque proctasis, quae fabulae uel fundamenta, primum actum, interdum alterum quoque complectitur. Epitasis secundum ac tertium interim etiam quarum, ut in Hecyra, & in Amphitryone; Catastrophe quintum, praeterea interdum quartum partem, ut in Aululariis; Interdum etiam totum hunc, ut in Heautontimorumeno, & in Cistellaria, uendicat. Nymnunquam actu quarto occasio conuenitur, quae iter ad Catastrophem parat, ut in adueniente in Andria Critone, in Epidico muliere; & in Capitiuis parasito nuntium Aegionis de aduenit filii, quem hostes ceperant, afferente. Sed Epitasis interim tanta est, ubi multiplex

Proctasis.
Epitasis.
Catastrophe.

negocium tractatur, ut quinti quoque partem (quod in Eunuchocomperies) occupet. Interdum ut Epitasis, ita Catastrophe duplex est. Nam in Heautontimorumeno actu quarto, quae perturbatae erant, res Clinia felicem euentum habuerunt. Quinto autem inter Clitiphonem & patrem uehemens turba excitatur, cui tamen occasionem quartus praebetur, postremo filius parenti conciliatur. Atque Clitiphonis quidem amores uaria fortuna exagitat, qui initio cum essent tranquilliores, argenti inopia perturbati sunt. Quo demum inuento, cum feliciores euasisse uiderentur, ad alium, atque adolescens optabat, exitum deuenerunt. Contra Clinia, qui honestus amabat, cum initio in amando infelix fuisset, tandem quam uirginem deperibat, felicem in modum uxorem duxit. Ac iam & si raro id sit, comperies tamen initia fabulae turbulencia, ut in Cistellaria, quam caetera, quae sequuntur. Quia uerò haec partes fabulae potius quam comediae sunt, partitiones à Proposico in Tragedia diducenda perbellè adhibitas censeo negligenda non esse. Nam prologi, Epitodias, choricæ, exodi quin partes comediae sint, haudquaquam dubitanus. De prologis quidem prout me satis discessisse. De Epitodias quid multa dicam? cum istis, quae locum esse in Tragedia Proposico inter choricam medium docuit, in Comedia idem sit. De choro nihil sane dicendum est, si, quemadmodum noua tantum consorbiatur comedia, docere instituissemus. Verum enim, ut qui prisco more in genere comico uersari uelit, ne illa de re praeccepta ignoret; quae mihi comperita sunt, plane exponam. Nec uerò quae ab ipso Proposico discedit dicta sunt, repetam. Quando ueteres enim comici eadem de causa profectio, atque tragici retinuerunt, eodemque modo de ductis choro personis actorum numerorum auxerunt; Ac demum in quinque comediam actus produxerunt. At praetermittendum esse haud potui tum requiscant, ut in Pluto, atque in Pace, tum urbanum induci chorum, ut in Equitibus. Huic ex Equitibus ipsis, quorum nomine ea comedia dicta est, nil um ex agrorum cultoribus constare; utrumque quidem ex uiris; sex feminis etiam non nunquam in concionantibus, quae uirilem indute habitum concionantur, & in cerea libus. Tum uerò ex inanimis mutisque rebus, ueluti in nubibus, quae quidem & animatae fiant, & eloquentes. Iam ex uocalibus quoque atque animatis, sed quae mutae sint, tamen loquantur, quoadmodum in Aululariis, & in Ranis. Quin etiam ex istis, quae uitorum personam, formamque capiunt, ut in Proposico. Cum autem ferè fiat, ut unus tantummodo chorus introducatur, interdum tamen non solum duos apud Aristophanem, ex ranis alterum, alterum ex iniuriis, ita quidem, ut hic tacente illo, accedat. Verum etiam tres in Iystrate, primum ex feminis; ex uiris, quorum alteri Athenienses, Spartani alteri sint, reliquos plane deprehendes. Quatuor uerò & uirgini esse, qui chorum explere traditum est. Choricorum porò genera multa esse neminem profectio latere debet. Cum ingredi chorus, sicut, ad populum uertit, ac transgredi, praecinere, intercinere, cantum subiungere, excedere sint.

Altera Comediae partitionio.
Prologus.
Chorica.
Epitodia.
Exodus.
De ueteri Chomedia.

Chorus ex quibus consistit.

Plures interdum chori.

Quatuor & uirgini chorum explere.
Choricorum genera quae sunt.

Chori accessus Græce parados.

dicatur. Sunt et his Græca propriè priuatiuq; uocabula. Nec Latina, si detur hæc uenia, deerunt. Ingressitur chorus statim prologo peractio. Ingressi autem nel seni quadripartito agmine Theatrum, uel quaterni, ceterum sex ordines diuiso, à leua, si ex urbe, à dextera si ex agro proficiscantur. Ad actores oculorum aciem dirigam qui sunt in choro, ingre dienes nel saluent, ut in Nybbibus.

Salue senior, uerborum, Musis que placeant, studiose.

Tuq; tenuium nugarum custos dic age, quod tibi cordi est.

Vel adhortentur se inter se, siue ad enndum, quemadmodum in Vespis.

Progredere, procede ualidè, quid Comia moraris?

Siue ad insectandum, ueluti in Equitibus.

Verbera nunc, uerbera improbum, qui equestres copias

Turbat, publicam rapinarum Charybdim, gurgitem,

Improbum, improbum scelus. Nam sepe dica ego improbum.

Et in Acharnicis,

Hac sequamur, insequamur omnes, atque de uiro

Obuios interrogemus. Id præstat nunc ciuibus.

Vel secù ad id quod imprimis prodest, cæteros quoq; oēs excitèt, ut in Pa-

Huc age, huc adeste omnes statim, salutis gratia, (ce.

Promptiore pectore, d Grai, afferamus siquam opem,

Pace, bellica ni omni expulsa, firmamur deniq;

Vel se se adesse ostendant, ut in Auibus

Bo po popo po po poe

Qui me uocat, ubi is est?

Quid multa? Ita chorus demum ingreditur, ut id, quod ad effingendum est propositum, postulat. Verim inter prologum, atque chori accessum interiectum carmen nonnunquam offendet. Cum intus ita loquentem audiam chorum, qui spectant; ut eum non uideant, ut in Nybbibus. Nubes omniage. Sublimes agite tollamur propalam.

Non enim hæc pro cæna dicuntur. Quod genus paragroema, quasi hortationem dicant, appellant, quemadmodum in Ramis.

Brecececx coax coax.

Brececececx coax coax.

Progemis animum

Canorumq; dulcisonumq; carmen.

Qua uoce Nyseio Iouis

Nato palustres ad lacum solite sumus

Nam chorus ille Ranarum cum in Theatrum haud prodixisset, hisce intus uerbis ad canendum se se hortatur. Ingressus deinde chorus, conuersusq; ad actores consistat, ubi stans ille canere incæperit, quod carmen statarium uocant, ut in Vespis planè his uersiculis palam fit.

Statarium chori Græce stasimon.

Stantes (mibi uidetur) hic d socij canamus.

Ad nos ut euocemus illum foras canendo.

Consistit etiam in Nybbibus, cum ait

O cui sapientia nunc uehementer nostra, ac discere cordi est.

Iam actibus quidem singulis Comædiæ peractis, ad spectatores ille sese conuertat, que pars transgressio uocari potest, cum à Græcis Parábasis uocetur, seu quia locum, seu quia propositæ materiæ fines transgreditur chorus. Quædo enim, ut dictum est, & cum is accedit, & dum subsistit, actores intuetur, bi illi abfceserint, ad spectatores sese uertens tum alio transit, atque ubi Tabat in Orchestra, tum alias res attingit. Vtranque uim sanè uerbi, Aristophanes in Equitibus, & in Pace, in Pædario Plato, inuenerunt. Quod genus ligrediendi tradunt inuétum esse, ut populum allocuturus poeta, cum id per e efficere nequeat, per alios præstet. Atque Comico quædè id iure conceditur. Quippe qui uitij notandis, insectando, accusando contendat, quod reprehendendum est, emendare. Tragicus uerò & si non est profectò, cur id sibi assumat, Euripides tamen cum sepe alias hoc fecisse reperitur. Tum in Dinæ chorum mulierum pro se dicentem inducit. Et uerò fœminas, quasi uiros, ea dicenti forma loquentes facit, ut minimè hoc deprehendantur; Sophocles itè id Tragico licere ob contentionem, que sibi cum illo erat, sed raro, ut in Hippouze, existimauit. Atque transgressio quidem hæc, de qua loquimur, saltationis erat quoddam genus, quo sanè utranque Theatri partem intus chororum orbem consciebat, si perfecta illa esset. Erat enim perfecta, cum septem partibus haberet. Quarum prima, particula quedam est tanquam à tota illa ditione abscessa, aut potius præfatio transgressionis, qua tum hortantur, qui sunt in choro, siue se ipsi, quemadmodum in Acharnicis,

Expediamur age, atque Anapestos incæmus.

Siue alios, quibus etiam bene optant, quod plerumq; fit, ut in Nybbibus,

Vade age nunc uirtute hac lætus. Siue utrosque ut in Pace.

Vade age gaudens.

Abeunt enim Trygeum bonis sanè uerbis prosequuntur,

Nos autem spectatoribus ipsis,

Quam uiam habemus, aperiamus uerborum, & que mēs ipsa tenet.

Quippe sese ad dicendum cohortantur. Tum etiam admonent. Nam in

Vespis hortatio quedam hæc est bene optantium,

Ita age leti quocunque uelit.

Illæ uerò admonitio, cum se ad spectatores conuertissent,

At uos citissimè qui nunc

Innumeri spectatis hic,

Que quidem dicenda rectè

Sunt, humi ne frustra occidat, caueat.

Nam in Equitibus attentionem quoque à spectatoribus captant,

Transgressio Græce Parábasis.

Transgressio nis parties.

Particula, seu cômation.

At uos nobis animum adhibete.

Iam uero in *Anibus* & gaudent inter se, & gratulantur aduenienti luscine, que ad cætum illum se conferebat, eamq; ad canendum cohortantur. Conficitur autem particula hæc plerunq; ex *Anapestis*. Interdum etiam ex *Choriambis*, ut in *Vespis*. Nam in *Anibus* uel ex dissimilibus constat *Peri* *Anapestici* uel quateruorū *pedum*, & quidem absoluti. Quibus interijciuntur *pedum* binorum *gressus*, ut in *Nubibus*, uel octonorum, sed imperfecti, ut in *Acharnicis*, & in *Pæce*. His ut certus quidam numerus haud præscribitur, perbreuis tamen ille erit, ac neque plus q̄ nouenos, neque minus, quam binos in *Aristophane* uersus cõprehendisse reperitur. Interdum *n. illi* quidẽ octoni, eũ septeni, tũ quini sunt. Deinde digressio est, que g̃nis noie trãgressio quo 73 appellari solet. Atq; eũ *Anapestica* plerunq; tota sit, etiã si alio nõm̃ quã *pedu* g̃nie consistet. *Anapestum* tũ carmẽ hoc dici solet. Nã poetæ eũ in ea uersant, s̃ *Anapesto* dicere p̃ferunt. *Peri. n. in Nubibus* trochaica illa est, O qui nunc spectatis, et loquar quidem uos libere.

At uersus in omni prop̃ digressione trochaici æque, atque *Anapestici* ex octo *pedibus* constant, octauo tamen *pede* imperfecto. Qui ut plus tricenis serẽ sine, certẽ non supra quinque *genos*. Itaque chorus à suscepta materia digrediens poetam cõmendabit, si fenderit ab aliorum obrectatione, honore afficiendum esse ostendit, præterea pro illo accusatoribus cùm oportuerit, ut in *Equitibus*, & in *Acharnicis*, respondebit illius expostulationem, ut in *Vespis*, exponet. Interdum poetæ persona induens, ut in *Nubibus*, cum *Aristophanes* immeritõ se alius uictum esse conqueritur, spectatores accusabit. Sed paucis antea sibi aures eorum, qui audiunt, comparabit. In *Anibus* præter attentionẽ, beneuolentiã quoq; spectantiũ uersus commendando auocatur. Tum ad hanc partem longius producendam uersiculos aliquot *Aristophanes*, nec infra quateruos, nec supra quateruos denos addere cõuenit. Sed paucis p̃ferẽ illi erũt, quod *Iulius* præcepit, ut uno spiritu p̃nuntiarı possint. Nam *Græci* hoc *genus* *Pnogos* appellant, quasi ата interclusa, qui tam celeriter sine ulla uocis intermissione carmen illud canerit, suffocari uideretur. An non ad canendũ celebritatem adhiberet, qui cõm longẽ canitiũ prouexisset, ad finẽ p̃peraret? Eriã hi uersiculi sint *Anapestici*, sed quateruorũ *pedum*, & quidem, ut persæpe, quibus nihil desit, si qui erunt imperfecti, per paucos esse oportebit. Nã apud *Aristophanẽ* unũ, cui syllaba una deficiat, aut duos ad summũ cõperies. Interijciat nõm̃sq; ut in *Equitibus*, *bipes*, uel ita dicã, uersiculus, quẽ *Anapestiũ* *gressum*, *Græcos* imitari, à quibus *Anapestici* nãsis uocatur, meritiõ nominaremus. At q; tria quidẽ hæc, simplicia sunt & absoluta. Que uerõ sequuntur, quatuor partes inter se, prima cum tertiã, secunda cũ quarta, comparationẽ habent. Sunt *n. unius* modi, similiumq; *pedum*, ac totidem uersus cõmpr. bendunt, quẽ comparantur. Ac primũ ab eo genere, ad quod digressus erat chorus, ad aliud mutato octauo carminis sese uerit. Plerunq; enim *Deos* tũ inuo-

Quo uersu cõ
ficiatur particu
lula.

Digressio etiã
Græce cõm
Parrãbã's La
tine trãgres
sio.

Quo uersu cõ
ficiatur.

Additamentum
duo Græcẽ
Pnogos.

Ex quo uer
su consistet.

Synope.

cat, tum laudat. Exemplo sit nobis illud ex *Nubibus*.

Supremum dominatorem
Dorum inuocamus Iouem
Principio huc ad chorũm.

Nam deinde *Neptunũ* quoq; & cælu m, ac *Solem* appellat. Et quidẽ iure eos appellat *Nubes*, sine quibus ille neutiq; essent. Quemadmodũ in *Equitibus* equitum chorus *Neptunũ*, cui pariter eques tres atq; nauales copie curę sunt. Atqui *Musa* tanq; in omni choro princeps in *Acharnicis*, *Pæce*, in *Anibus* inuocatur. Interdum ad se ipse uertitur chorus, uti in *Vespis*, cũ ante actã artem senes illi laudant, senectutemq; suã adolescentie cateruorũ antepõnit. Cantici uerõ hoc rarõ uel supra uicenos uersus, ut in *Pæce*, ubi uno plus, comprehendet, uel infra duodenos, nam undenos uersiculos in *Acharnicis*, denos in *Equitibus* post quartum actũ cõplectitur. Nec uerõ unius g̃nis carmen est. Quippe quod tum choriãbicum, tum anapesticum, tum pæonicũ, ac ne unius quidem modi esse reperies. Quando eodẽ in cantu idem *genus* numero, ac dimensione *pedu* uariatur. Alias uerõ canticum idẽ multiplex est, & coniunctum, cum p̃ter illa, que diximus, genera dactylica sint, & *Anapestica*, atq; trochaica, ceteraq; nõnulla; quorum uel duo, uel tria, uel plura sæpe numero cõmiscet, & colligat. Uersus alio carminis g̃nie ad eos, qui spectat. Conuersus, pletius inuehit, inuocat, irridet, q; utilia sũt, & honesta, docet. Nã in *Nubibus* *Atheniensis* tanq; in se ingratos accusat, *Cleonẽ* insecrat, malũ ciuitatis cõsiliũ reprehẽdit, q̃ eũ ducẽ delegerint, cõmonefacit, si p̃nas de illo superint, fore, ut quicquid peccatũ est, in melius restituat. In *Equitibus* ueteres laudas, sũ tẽporis milites inuiperat, sibi uerõ beneuolentiã ciuũ parat. In *Acharnicis* cõque uerõ de iniuria sibi illata, imbecillitatẽ suã deplorat, mores ciuitatis reprehẽdit. In *Anibus* ad uitã inter aues degenda inuitat, eãrũ instituta hũmanis p̃ferẽdo, atq; quod hoies improbat, illis p̃bari ostendẽs, arte quadã maledicentiã nõnullos notatim p̃scindit. In *Vespis* cum ij, qui sint in choro, senes, ne spectatores, quod habitum illi *Vesperum* induerint, admirent, qui sint ipsi, quantumq; ualuerint, et quam ob rem eam formam susceperint, docet; mores *Atheniensium* notat. Quod autem ad chorũm attineat hæc p̃ferim parte, que ciuibus utilitatẽ afferant, adponere, illud ex ranis sit argumento.

Fas sacrum chorũm docere, conferunt que ciuibus.
Cõstat aut, ut serẽ sit, ex trochaicis eiusmodi carmẽ, quibus octoni sint *pedes* p̃fecti oēs, postremõ quidẽ excepto, ex *Anapesticis* per q̃ rarõ, que admodũ in p̃fecti
Fancatq; choris, p̃cul absitq; p̃sanus, & expers choricoru. (Ranis.
Quotenis porõ ex uersibus cõficiat haud facile desinerim. Atq; ut nõ suprà q̃ e uicenis cõfici, solere, ita nõ infra q̃ ex demis cõperitũ est, itã uerõ ad canticũ, quod ei quidẽ, a quo diuertat, *pedibus*, numerisq; rĩdeat, sese recipit. Neque uersu, moq; sententijs g̃nis eiusdẽ, ut plerunq; sit, hæc pars, atq; illa superior ad quã defederat, cõflatur. Cur *n. Dos* appellare in *Nubibus*, in *Equitibus*,

Quam uario
carmine con
ficiatur.

Epitrochæas,
si lubet, Latĩ
nã dicat ad
uerbium.

Quo uersu cõ
ficiatur.

Aristophane
sine uersu.

in Pace, in Auibus inceperit, atque ea de re partem quãdam integram ab-
soluisset, conuersus autem rursus ad spectatores, digressus ad alia fuisset; idem
repetens genus paribus totidemq; uersibus persecutus est. Verumamen sit
inter eam, ut in qua superiore carmine, cum iterum spectatores intueretur,
uersabatur, in eadem materia perleret, quemadmodum in Acharnicis, & in
Vespis deprehendis. Sed in Vespis tota illa transgressio ad mores Athenien-
sium notandos quodammodo attingere uidetur. Postremò carmine iterum uel
admonet, uel conuincitur, uel excitat. Que pars cum illa, que obfretandi,
accusandi, docendi rationem attigerat, comparatur. Ita quemadmodum ex
uersibus totidem, eiusdemq; modi consicit utraque haud seuis in eodem pro-
pè rerum genere ueritur. Nam in Nubibus, cum illa in parte chorus, quod
ad temp. resit uendam conduceret, admonuisset, in hac docet Athenienses
errare, qui Luna cursu nequaquam certis consilijsq; temporum spatijs am-
bientis, dies festos profectosq; definitur. Ac tacite que de Dijs ferebantur,
irridet, & quemadmodum in illa Cleonem, in hac Hyperbolum carpit. Septè
igitur partes perfecta transgressio comprehendit. Imperfecta uerò paucio-
res, cui tamen si nihil aliud desit, quam id, quo digressionem produci diximus,
nihilò secius absoluta erit, ut in Nubibus,

O qui nunc spectatis, alloquar quidem uos liberè.

Tota enim pars illa Trochaica est. Fit autem ut imperfecta transgressio
nunc unam tantummodo partè habeat. Nam in Nubibus cum actores ter-
tium se intro receperissent, tota illò solo carmine continetur, quod ex trochai-
cis consilari solet, atque inter septem parteis, quantum profectò locum obti-
neret. Nunc etiam plures. Multiplex est enim, prima in Ranis transgressio,
cuius prima pars Anapestica esset, cetera complures, illaq; simplices sunt,
atque inter se generis diuersi. Cum ante hæc cantica ingrediens chorus com-
parata quedam ad Eccebum innocandam cecinisset. Quadripartita autem
& quidem ex his, que inter se comparantur, tum in Ranis, tum in Auibus

secundaz; quarta in Equitibus atque in Pace. Quinquepartita uerò in Pace
prima est, eaq; ex his, quorum tria, que quidem antegreduntur, dissimilia
inter se omnino sunt; que consequuntur ex uersibus non uniusmodi conselta

certa quadam comparatione sibi continuo respondent. Bipartita autem, &
uerò ex his, que inter se paria sunt, in Auibus quarta est. In Acharnicis
tripartita, tripartita, cum alterius aliquot uersiculi cantico comparationem
habenti præcinantur. Illud porro animaduertatis uelut adolecentes, quod
transgressio hæc imperfecta cantico illo, quod non ex uno carminum genere
consistit, presertim cum uel simplex est, uel comparatum, non idem omni-
no facit, quod perfecta. Nam absoluto quarto Nybium actu docet q̄ pigere
soleat, que absurda sunt, petijscem ea, que futura erant, prædiceret. Ter-
tìo Ranarum simplex cantico est, sed æquabiliter quadripartitum; quo mo-
net certaminis inter poetas Tragicos futuris eosq; irridet, ut equitum secun-
dò pariter

Anapesthe-
ma, seu reci-
procus ad-
uerbium.

Imperfecta
transgressio.

Prima tantum
conselta par-
te simplex
transgressio.

Multiplex.

Quadripar-
tita.

Quinquepar-
tita.

Bipartita.

Tripartita.

Quid facias
imperfecta
transgressio.

do pariter in sex parteis diuisum, quo Cleonem in seclatur. Quarto item Ra-
narum simplex sumitur carmen, idq; unius quidem conuersionis, quo Ae-
schylum laudat, Socratem uero, ut loquacem, accusat. Acharnicorum tertio,
speciem quandam presertim eius partis, que quidè ex trochaicis constat quin-
tam in transgressione perfecta sedem haberet. Fabule uerò eiusdem quartò
aque, ac tertio Vespium tripartitum genus illud est, in quo uersus aliquot
alterius modi præcinuntur; instarq; digressionis habet ad acerbè exagitan-
dum. Quarto denique tum Vespium tum Auium actu completo, carmen
comparatè bipartitum comperies, quo ibi quidem non modò quanta difficul-
tate in seniore ea uiuendi ratio, in qua iandiu sit uersatus, mutari possit,
notatur; uerò etiam Philocleonis adolescentis prudentia cõmendatur, hic uerò
Philosophis obfretatur. Nam in Auium tertio, cantico item bipartito
Cleonym iuita carpuntur. Est etiam cum in transgressione imperfecta, que
in septem esset partibus quinta, paucis uersiculis, ut in Pace ternis trochai-
cis, quater uersiculis, singulis pedum, ubi actores quartii abfcessissent, asferat.
Huc loco Thetius uidens, inquit, Pomponi, si rectè, que præcepisti percepi, do-
cuisse, tum plandè actum quenque in Comedia perfectum esse, postremò qui-
dem excepto, cum transgreditur chorus. Quid ni è inquit ille, nisi tibi secus
uidetur. Mihi uerò inquit Thetius, non dum liquebat transgressionem esse, que
uel Anapesticis, uel trochaicis careret. Quandoquidem ipse Comicus, cum
transgreditur, sese Anapestos in medium proferre dicat. De uera perfecta q;
transgressione, inquit ille, hoc dictum esse ne dubites uelim. In ea que imper-
fecta est, non est quodd alio carminum genere uti non possis. Hæc, & si minus
proprie, transgressio nominatur, quia tamè ea se chorus à proscenio in Thea-
trum conuertit, præterq; propositum genus egreditur, illo etiam nomine ap-
pellanda est. Cum id se Theto ac ceteris omnibus probasse animaduertisset,
ut reliquis, inquit, chororum uarietates exponantur, cantico illo tripartito,
de quo iam meminimus, præcinere chorus dicitur, cum in eo paria dispar an-
tegitur, quemadmodum & in Rnis, cum sese ad colludendum aque sal-
tandum, qui sunt in choro cohortantur.

Modi sacrum ite in orbem Dææ florem
Per nemus, alacres
Ludamus haud uicini quidem,
Que Dea amat, à sacris.
Intercinnt uerò cum similibus dissimile carmen interiectu canit, ut in A-
charnicis, (charnicis)
Quid agist Quid ais.
Canticum porò subicitur, cum paria dispar subsequitur, ut in Auibus,
Inionem à Saturniam
Celestibus intelletis
Regi Deum maximo
Paræ comites fue

Pls sit locu
transgressio

Propria tras
gressio.

Impropria
transgressio.

Antegredis
carmen, seu
proodos id
est cum præ-
cinatur.

Interiectum
carmen, seu
Mesodos, cui
tercinnt cho-
rus.

Epodes cum
subicitur cã-
ctis, seu sil-
lesques carmè

Re huiusmodi Hymeneo.

At si cantico antegrediens carmen addatur, genus illud sanè est, quod sit, cum paria dispersis interiecta copulantur. Nam in Acharnis cum ingreditur chorus, hæc genera confundit. Intercinit enim, subiungit, postrema æquè, ac prima tum inter se, tum interiectis dissimilia canit. Quod canticum à Grecis Parædia nominatur. Altera quoque præciniti, intercimendi, subiungendi carminis ratio notatur. Moris olim fuit apud Græcos, quod melius docerit Carbo, cum Lyricum carmen tractauerit, ut poematum partes lineis quibusdam distinguerentur. Quarum præcipue tres in Comica pariter, atque in Tragica poeti adhibentur. Prima simplex est, & quidem recta, altera duplex, uno tamen angulo coniuncta, illaq; uel foras, uel intro declinat. Tertia curva est, atque in aduocitatem inflexa. Carmen autem, quo personatorum sermones comprehenduntur (ut præter choricæ, quibus Epifodia signis distinguuntur, doceamus) uel eodem usque ad calcem scribitur uersis, uel diuersi generis appendiculae, eamq; aut unam, aut geminam, aut aliquando etiam triplicem habet, quo longius prouebatur, uel multiplex illud est. Recta igitur ac simplici tum colloquia inter se personarum, tum singulae comprehensiones distincta notantur, tum etiam choricorum conuersiones, quæ dissimiles fuerint. Curua atque contortæ locus est, ubi fitur, quod uniusmodi, sibiq; simile totum prius carmen est sine ullo uersiculorum additamento, idq; aut cum prouident in Theatrum actores, aut cum abstant, aut cum scena mutatur. Itaque singuli actus, singulq; scene hæc nota inuoloscuntur. Hoc etiam insigni tum simplex choricum, tum multiplex, illudq; absolutum, quotquot comprehensiones, conuersiones uel completatur, & quod conuincit quandam comparationem habet, & quodcumque subiicitur carmen, terminatur. Duplex linea, quæ puncto exteriori coniungitur carminis cuiusque fines, ubi curua locus non sit, præscribit. Post eam raro chorus ingreditur. In canticis uero, quæ scribuntur, si quid dissimile fuerit interiectum, prior conuersio linea interius declinatæ notabitur. Alteram, quæ quasi reciprocando recini, duplex foras intuens utrinque concludet. Binæ enim huiusmodi duplices ante initium altera, altera in fine ultimi uersus collocantur. Sepenumero fit etiam, ubi multæ, illaq; dispersæ conuincantur comprehensiones tum cum in cæteris omnibus recta describatur, in postrema hæc linea geminetur. Atque item in additamentis. Nam ad carmen eiusmodi, quod duplex terminat exteriori angulo coniuncta, uersiculorum appendicula quædam accedit, quæ geminata illa duplici signatur. Igitur colloquijs actorum interiectum chori carmen siue duplicem, siue curuam lineam subiungatur, subiungit, siue antegreditur, præcinit; siue locum inter utranque aut inter binas, siue geminas, siue contortas obtinuit, intercimi dicitur. Id exemplis ostendere superuacaneum est. Quando in ueteri Comædia facile deprehenditur. Hoc etiam genere cum præcinit chorus

Periodicum carmen.

Parædia.

Alit ræci sed i in, intercimendi, subiungendi carminis.

De signis quibus carmina inuoloscuntur Simplex linea

Duplex foras declinatæ

Duplex intro declinatæ

Curua 3

Intra declinatæ

Binæ foras intuentæ

Subiungens carmen subiungitur.

Antegrediens præcinitur.

Intercimi intercimuntur.

cum intercinit, cum cantum subiungit, nunc deludit, nunc admonet, alias reprehendit, alias laudat, tum inuocat, tum sese ad audiendum parat, tum denique id facit, quod ipse postulat locus. Atque huiusmodi carmina, ut sit simpliciter canantur, interdum tamen comparatæ. Atque tum continenter, quemadmodum in Ramis, cum è proscenio nondum actores quartum abcessissent.

Res permagna, multa dimicatio, ingens bellum erit.

Tum uerbis actorum interiectis, ut in Equitibus, cum iterum personati in scenam processissent,

Nunc omnem oportet explices pro uerbis rudentem.

Im illo in genere tripartito, quod comparatè scribi ostendimus, tum subsequenti partem carminis habet actor, ut in postremo Animum actus,

Hymen, ò Hymenæ, ò Hymen.

Hylarant ne Hymenæ, hilarant cantus.

Tum etiam antegrediens, ut in secundo Ranarum,

Ego ipse cum feminea

Ingeror chorea,

Pbi excubant quidem Deæ,

Lumen afferens sacrum.

Postremo excedere dicitur chorus, cum in fine actionis uniuersæ, atque in exitu rerum canit, ut in Nubibus,

Præ ite foras. Lusinus enim iambicis hodie satis hic nos.

Atque moris erat, ut excedentibus tandem actoribus, qui erant in choro ponè sequerentur. Quod in Plauto hinc in modum poeta testificatur,

Itaque haud sanè ulterius faciendæ mora est, uerùm hinc abeundum.

Iam pone, etenim horum uestigia nos cantantes sequi oportet. Et in Acharnis.

Pone canentes, ite nunc Tenella pulcherrimum

Tua sequamur gratia

Tenella pulcherrimum canentes, te quoque, & utrem.

Erant autem Tenella Archilocho & Aristophani eius Somi, qui tibia pulcherrimè fundebatur, ad significandam uictoriam, imitatio. Ac si præter morem erat, ut cum egredierentur, saltarent (saltabant enim cum ingrederentur) In Pædis tamen cum abcedunt, & ad saltandum sese hortantur, & Tragica saltationis modum effingunt. Quod sanè chori carmen exodium appellatur. Tum Costus; Nunc primum planè mihi inquit, indeor intelligere, Cratino exodios canendi ad tibiam modos fuisse, quibus utebantur chori, atque tibinetes, cum abirent, atque exodia conserta sabelbis potissimum Atekanis, carmina quedam rudi iela dicta esse, quæ ubi Histiones abcessissent, inuentus ipsa inter se more antiquo i claret. Nimirum, inquit Garricius, eorum insentiantur profecisti Coste, qui secus illa Satyrica intellexerunt,

Exodus chori sine exodium.

Tenella.

Quid chor saltabat.

Exodij modi

Exodia Atekanis.

Tandemq; redit ad pulpita notum
E. xodium. Et
Vrbicus exodio rixum mouet atellane.

Chor^o dimi-
diatus.

Verum, ut, unde sumus digressi, illo redeamus, Chorus interdum dimidia-
tus canit. Cum enim in duo quidem ille dimidia diuidatur in Ranis, hinc ante
altero alterum cantat. In V. epistis, atque in A. ubi alternis sibi canticis respo-
dent. In Acharnicis cum actoris uerba pars altera inprobet, insignemq; fe-
rat, altera probat, ac sanè libenter audit, ut qui sunt in choro, inter se coe-
tate uideantur. Verè autem, ac propriè tamen si choricæ in fine actus cuius-
que concinuntur; nonnunq; tamè inter diuerbia canit chorus, anteq; actus per-
agatur, quemadmodum in Ranis, cum Musas ille ad spectandum poetarum cer-
tamen uocat. Choricum porrò illud, quàm transgressionem appellamus, per-
sepe ad tibiam canitur; quod in A. ubi ipse Aristophanes docet. Ac de cho-
ro quidem satis. Cetera ex his, que V. opiscus disseruit, planè cognosces. Po-
strema uerò Comædiæ pars totius exodus nominatur, cui exeunt actores. Sunt
qui uelint, hoc nihil aliud esse, q; choricum illud, quod exodium ostendimus nu-
cupari. Fortasse probandi potius illi sunt, qui hac parte exitum quoq; uni-
uersæ actionis comprehendunt. Cum autem noua in Comædia choro locus non
sit, eam in diuerbia canticaq; partiuntur. Diuerbia dicunt, in quibus actores
ipsi uersantur. Cantica uerò, que, cum illi non essent in scena, ad tibiam fiebant.

Vbi concinat
chorus.

Transgressio
ad Tibiam ca-
nebatur.
Exodus sine
exi^o Comæ-
diæ.

N. u. e. Comæ-
diæ partes.
Diuerbia.
Cantica.

Hæc tribus quidem modis uariabantur. Ac sola, cum prius choricæ dese-
cissent, comicis relicta sunt tam delectandi causa, quàm, ut ne qua cessatio, cui
abscederent actores, in Theatro exorta uideretur. Nam donec in scenam re-
grederentur qui agebant; cantu tibicines spectatores oblectabant. Quod Plau-
tinus ille Pseudolus uersiculis hisce ostendit,
Concedere aliquantisper hinc mihi int'ro libet,
Dnm concenturio in corde Scyphantias.
Tibicen uos interea hic delectauerit.

Partitio in
quinq; act^o.

Illæ demum partitio tuèda est, ut in quinq; partibus ita diducat Comædia, ut,
N. u. e. minor quantum uenit productior actus.

Quod ab Horatio præceptum est, ut à V. opiscò abinde explanatum. Nec
uerò hunc in locum, que ille de distribuenda, distinguendaq; scenica actione
late disseruit, transferam, cum eadem Comico sit, atque Tragico ratio diui-
dendi. Neq; enim secus ueris Comædiæ quosdam singulos actus, atq; Tragediæ cho-
ricæ sequantur. Qui porrò subiecti sunt poete dirimentis actibus cantica
ex aliena arte abstracta prochoricis, que lege fuerant profus abrogata;
interiecerunt. Ac singuli actus in diuerbia, que scenæ dici etiam solent,
nec plus, quàm dena, nec minus quàm bina diuiduntur. Nam raro fit, ut actus
unica scena consiciat. Iam in diuerbijs illud custodiendum est, ne quarta lo-
qui persona laboreat. Ac multo diligentius cauendum est, ne quinta (nam
quantam induci solere comperis) quemadmodum hic idem V. opiscus docuit.

Canticis act^o
dirimuntur.
Quoties di-
uerbia di-
que a. f. u. s. u.
Quor. f. u. s. u.
Quor. f. u. s. u.
Quor. in can-
ticis.

In canticis uerò præcipiunt unam tantummodo adhibendam esse, aut si due
sint, alteram ex oculis ita audituram, ut sileat, nisi si secum, ubi opus fue-
rit, uerba faciat. Tibiarum uerò genera multa erant, pares alie, alie impa-
res, siq; tum dextre, tum sinistra. Sinistris quidem, cum acutè ille sonarent,
in iocis; Dextris uerò, que grauem sonarent sonum, in feris rebus, utriusque
porrò in genere mixto ut- bantur. Itaque & scriptoris, et actoris nomen cum
principio qui modos faceret, pronunciarer, planè qualis esset fabula, que
tum erat agenda, spectatores intelligebant. Sinistris enim ille tibijs comædiæ
iocosam; Dextra atque sinistra ex iocis & grauitate conuictam esse denum
ciabat. Quocirca in fabulis quoque inscriptionem reperies, que, quibus ille
ludis, quo tempore sint actæ, qui fuerint actores, qui modos, quibus tibijs fece-
rint, docet. Hoc loco Scortianus, uidetur mihi quidem sanè (haud equidem ue-
reor te interpellare Pomponi, ne qua in re, quod sit ambiguum, relinquatur)
Illa, inquit, in diuerbia canticaq; diuisio comædiæ, diuinita, imperfectaq; ef-
se. An non inter eius membra recensendum, quod prologus Terentianus ordi-
tur, quod grex denique Plautinus abeundi potestatem spectatoribus facit è
cum hercule neutrum in diuerbijs, canticisue ponitur. Quid ni è inquit ille
Ac probè admodum Scortiane prætereunt emmonuisti. Nam quem in ue-
teri comædiæ chorus exodus; in noua persepe grex apud Plautum, Callio-
pus apud Terentium consicit; quanquam in utroque actor id muneris ple-
rumque obit. Sed quid è ipsa cantica nōne fatearis ad spectem actionis, cum
agitur in scena, potius attineret, quàm ut comædiæ partem aliquam expleat;
si ad poetiæ speciem facultatem è Quippe que tota afferat alius professò ar-
tifer, quàm poeta. Ecquid nam est in aliqua uel Plauti, uel Terentijs fabula,
quod in canticis uersatur è Verum enim, ut ad calcem properemus, non sanè
est, quod hic repetatur, personatis ultra quàm quinque egredi non licere;
nec quomodo sine Episodia, siue diuerbia, siue scenæ dirimantur; nec quanti
ob rem actus alijs alij longius producantur; nec qui primas, qui secundas,
qui ceteras agere partes dicatur; quando hæc omnia V. opiscus planissime
absoluit, nec secus in hoc, quàm in illo poemate seruanda sunt. Hoc loco Iunius,
Quod, cum principio fabularum, inquit, partitionem explicares Pomponi, ut
te rogarem, in mentem uenit, num uerè dictum sit, comicos peccare, cum res
Romanas in palliatis attingant, Ingenium autem me uenit pudor, ne an-
te hæc id à te peterem; dabis mihi hanc ueniam, ut id, priusquam finem facias
dicendi, ostendas. Geratur mos tibi, ille inquit. Probè enim admonuisti,
quod uitio comicis datum est, ut interdum esse uirtutum declarenus. Enim
uerò in præceptis est, ut ea quidem ratio gentium, locorumq; habeatur, ne
quid illis, quod minus conueniat, tribuamus. Nec dubium est, quin alios At-
ticis ritibus, alijsq; atque Romani, habeant instituta. Sed que Athenis acta sunt,
eatenus illa persequi, ut non abhorreant à more nostro, summa uirtus, non ni-
tium esse mihi uidetur. Nimirum iniuria notatur Terentianum illud.

De Tibijs.

Partitio in
diuerbia can-
ticaq; dimi-
nuta uidetur
neq; proban-
da.

Dum hæc loquimur, interea loci ad macellum ubi uenimus,
Concurrunt letissimi obuiam cupidinarii omnes,
Cetarij, lanij, coqui, fartores, piscatores,
Quasi qui obnoxia guleq; uenderent irritamenta nunquam fuissent Arthe-
nis, nec liceret eam rem uerbis, que morem attingerent nostrum, exponere.
Itaque planè uides, in palliatis quatenus, que nostra sunt, adhibeantur. Sanè,
inquit Iunius, & uerò ita hoc uideo, ut sententia mihi tua maxime probetur.
Atque ea quidem ille inquit hinc in modum se habent. De uersu autem co-
mico quid multa dicam? cum plura de eo Grammatici scripserint? De car-
minum uarietate, quam in choricis illi quidem ueteres adhibebant, puto me
abundè discussisse, cum de choro, que oportebat, exponerem. In reliqua porro
comædia tum senarios, tum quadratos, interiectis uel dimetris nonnunquam
uel monometris, deprehendes. Tria enim genera sunt, Iambicum, & Ana-
pæsticum, & Trochaicum, quibus maxime Comici, ijsq; non unum in modum
utebantur. Quippe que senis nunc pedibus, nunc octonis, tum etiam quater-
nis consuebant. Illisq; in fine syllabam alias adimebant, alias etiam adde-
bant. Et quemadmodum Iambicus, Trochaicisq; interdum etiam pedem de-
traherant, sic Anapæsticis nonnunquam par syllabarum aufererant. Ve-
rùm ex Iambicis quidem senarios, ex Anapæsticis aequè atque trochaicis qua-
dratos, syllaba postrema tamen diminutos, tanquam insignes, præcipuosq;
usurpabant. Horum quidem generum iambicum profectò est, in quo eadem,
qua Tragici de causis Comici sapissimè uertuntur. Atque ueteris comædiæ
prologos ex senarijs totos sanè conflatos, episodica uel Iambica, uel Anapæsti-
ca, eaq; tum ex eodem uersu prorsus integra, tum uerò cum appendicula di-
uersè mensuris, interdum etiam geminata, uel ex multiplici numerorum
conformatione coniuncta, comperies. Sed appendicula senarijs rarè, quadra-
tis cuiuscunque generis crebrè accedit. In qua diminuta pedum mensione,
idem tamen persæpe remanet genius. Ngm mistum nonnunquam carmen est.
Choricas uerò digressiones docuimus ex quadratis cum trochaicis, tum Ana-
pæsticis consistere. Ac monometra senarijs uel in prologis interdum interijcit
Aristophanes. Immo uerò in Tibibus monometro orditur. Quadratis præ-
terea dimetra eiu'dem generis nonnunquam interponit. Tam noua item co-
mædia ueterem imitata senarijs cum prima diuerbia, tum prologos; postre-
ma quadratis. Cætera nunc iambicis, nunc trochaicis conficit, tum etiam ex
utroque genere connectit. Atque tam eiu'dem generis, qui diuersi cum senarijs
quadratos coniungit, monometris, dimetrisue nonnunquam, rarius autem
monometris, siue rhythmicæ pronunciationis, siue distinctiuus, siue termi-
nande orationis causa interijcit. Obseruatumq; est, senariolos uersum, qui
binz pedum paria syllaba subiecta, comprehendit, complendi sermonis gratia
consuetum esse. Ut in Andria, cum uerba, que cum Archillide habe-
bat, Lesbia finire.

De uersu co-
mico.

Quod iussi ei dare bibere, & quantum imperari,
Date, mox ego hac reuertar.

Plerumque uerò quadratis postrema syllabam subtrahit, senarijs nihil
adimit. In canticis autem notatum est potiusquam in diuerbijs senariolos
adhiberi. Atqui de canticis nihil sanè extat, quod exemplo exponam, sit ea de
re fides penes aurborem. Diuerbia quo uersu scribantur planè ostendimus.
Præcepta uerò que de carminum huiusmodi ratione tanquam leges traduntur,
uetus comædia longè melius, quam noua custodit. Cum enim trochai-
ci locis imparibus trocheum, choreum, Iambum, dactylum accipiant; pa-
ribus præter hoc spondeum quoque & Anapæstum, quibus autem postre-
ma syllaba deest, penultima illi in sede trocheum, nonnunquam etiam pro
illo choreum requirant, pedes illos inter illos confundit Iambici autem im-
paribus locis uel Iambum uel spondeum, uel in quos ipsi soluuntur (solui-
tur enim in choræum iambus, in dactylum pariter atque Anapæstum spon-
deus) paribus non modò Iambum aut choreum, sed Anapæstum quoque
excipiunt. At qui apud Terentium in omnibus quidem sedibus pedes hoc
omnis curâ discrimen ferè admittunt, præter quam quod de postrema iam-
bum, aut pro illo pyrrichium nunquam reijciunt. Itaque quod tanquam
absurdum cum Tragediarum tum Iamborum scriptores usque quæque pro-
pemptum respuunt, in trochaicis dactylo sedem imparem, in Iambicis An-
apæsto parem persæpe Comici tribuunt. Absurdum sanè quidem esse ui-
detur, ubi pedibus ijs, qui soluuntur, locus non est; in quos sit eorum solu-
tio, illos collocari. Nam in trochaicis impar, in iambicis par locus nequa-
quam spondeum admittit. At uerò quam in uersibus illi tuebantur legem,
bi neglexerunt, ut quemadmodum mores uitæ, ita quotidianum sermonem
imitari uiderentur. Ac in genere quidem iambico peculiare bis est, ut tria
syllabos adhibeat pedes. Hæc quidem, que de comædia admonerem tenen-
da esse, habebam. Quæ si pluribus, quam oportebat, exposita uideantur,
gaudeam potius accusari laborem meum, qui officij causa, ne quid breui-
tate uel obijurum, uel missum facerem, nimis iuerim; quam desiderari,
siquid uel præterijsem properando, uel multa paucis comprehendendo incul-
casset. Sin pauca esse, quam requirebantur, existimetis, ueniam mihi
petam, qui putem me fugere complura, que commodè ea de re tradi potuis-
sent. Ac planè fatear multa, que Vopiscus, cum de Tragedia præcepta da-
ret, docuisset, non imprudenter me prætermisisse. Quam ob rem adolecentes,
qui ad perfectâ comicæ scribendi rationè incumbitis, illa eadè quoq; uobis co-
gnoscenda sunt. Atq; diligentia quodcumq; is ipse in genere tragico admonuit,
in hoc item adhibendum, ut in tetratris uel bis, que risum planissimè; excitât,
ueteri admirationem moueat. Cum hic ille dicendi finem fecisset. Tum
Sunnontius, tantum abest, inquit, ut à nobis hæc uenia petenda sit,
ut tibi, per quem facti hodie sumus eruditiores, gratia plurimum habeamus,

nobis autem ipsi uehementer gaudeamus, quod tam abunde, tamq; distincte non modo, quæ ab alijs suboscure atque confusè perstricta erant, eaq; perpauca, sed tam multa, ac tam perspicè dignè, quæ nondum aliunde cognouerãt, ista præceptione tua comprehendisti. Ceteri, ad quorum aureis hæc ipsa, nisi crimen ingrati animi subire maluit, non est quin tibi sint gratias acturi. Nam, quomodo hæc iniqui homines accepturi sint, quid tibi cura Pomponii esse debet? qui non illorum, sed nostra amicorumq; causa de comedia disputationem hanc in hunc modum confeceris? Vix ille hæc dixerat, cum puer Synerum admonitum uenit, iam mensas extractas esse, ac nisi accubitus irent, omnem epularum euancescere suauitatem. Tum Synerus, parendum est, inquit, prandij ministris. Ad epulandum uocatur, & quidem oportuit, cum Pomponius de re suscepta præceptionem absoluerit, ut qui animorum intelligentiam conuictio tam doctæ tamq; disertæ disputationis expleuimus, epulari uoluptate gustandi sensum afficiamus.

ANTONII MINTVRNI DE POETA

AD ILLUSTRIS, VIBONENSIVM DVCEM

HECTOREM PIGNATELLVM.

LIBER QVINTVS.

VENVS Elegiarum scriptor uetustissimus, princeps optime, ignem dicebas suauissimum esse condimentum. Homerus autem diuinum appellat salem, quem plerique xestras & leporem, quod eo multa quidem aspersa gustati accommodatiora, incundioraq; reddantur. Mihi uerò probatur nec suauiore, nec diuiniore amico, & familiari conditionem conuiuij, mensaq; reperiri; non quod babeas, qui cum epuleris, ac potes; sed qui cum colloquendi uoluptate perfruaris. Cum enim uino garrula, nugatoriaq; loquacitas excitetur, qua delirantes in uehementis multi perturbationes conuincuntur; sanè par est nihilo minus probari oportere sermones, quam amicos, qui quidem in conuiuijs adhibeantur, ut minus probè Lacedæmonios facere putemus, qui cum hospitium in philestum acciperent, hæc, dicebant fores ostendentes, non egredietur sermo. Nec metus illud uerbum, odi memorem conuiuiam, sic intelligas uelim, nec in animum indicas & obliuionem, & ferulam ea re ueteres Dionysio consecrassè, ut quæ dicta in cena essent, eorum nihil profus memoria

memoria repeti deberet, nihilq; non leui quadam & puerili animaduersione castigari. At siquid in potando erratum esset, si leuius calc facti solentis, liberiusq; quam ut sobrios deceret, dixissent, id quidem sanè reprehendendum esse, atque obliuione obruendum existimemus. Ut enim absurda, Euripidis quidem iudicio, sapienti obliuione deleantur, ne tamen eorum omnino, quæ conuiuio tractantur memoriam deponamus, nõ modo tæne repugnanti instructores, uerum etiam nobilissimos philosophorum habemus, eosq; locupletissimos auctores, Platonem, Xenophontem, Aristotelem Spenstippum, Epicurum, Prytanum, Hieronymum, Dionem Academicum, qui planè reclamant. Quippe cum opere pretium facturi habitos in potando sermones conscripserint. Ac rectè statuerunt assuefaciendos esse, quorum uita in societate uersatur, nequid asserant in suauissima amicorum congressione, quod immodestum sit, quod impurum, quod maledicium, quod malos denique mores attingat. Quid enim ab homine ingenio magis alienum esse potest, quam ea domi dixisse, quorum profectò pudeat, si extra limen audiantur? quod porro genus in computatione probè tractandum sit, apud Plutarchum eleganter admodum, & disertè disceptatur. Sunt enim qui quidem sanè in conuiuio locum esse philosophicè non uelint. Nam quemadmodum non improbè facere perhibent Persas, quod concubinas illi, non coniuges ad computationem, saltationemq; nocent, ita nobis Musicam, sciençasq; artis iubent esse introducendas, non philosophiam; que instar pudicæ, & grauisq; matrone ad ludendum haud quaquam nata est. Quippe qui tunc ad disciplinam, atque studia rerum grauiorum minime incumbamus. Isocratem enim rogantibus amicis, ut aliquid diceret, quod epularis congressio postularet, respondisse aiunt, Ad quæ ego quidem doctus, non profectò hic locus; Ad quæ uerò hic locus, non ego quidem doctus. At non eadem est oratoris, atq; philosophi ratio. Ut enim de mensa Rhetoricam exigas orationem, ne conuersi sombus suis eius gratiam delectant, nunè reuicias philosophiam, que uita præcepta comprehendens, rebus modum omnibus præbet; Atque ita nihil est, quod quam in mensuram, quòd uenit in tempus cadat, non doceat, ut nec ludè, nec uoluptatis honestum genus sit uilium, ex quo non illa immeritò pellatur? Nisi modestiam, atque inuicem eam calumnia putas in accubatione epulari non esse admitendas; quod illarum dignitatem reuereamur. Ac si, quasi ante seueros iudices Orestis cenam demus, ita conuiuemur; in scientie profectò quoddam solatium non admodum felix hoc esset. Sin uerò Liber est Dionysius, & uti à Grecis dicitur, Lysus; qui cum omnia, tum maxime linguam è uinculis laxat, ac soluit; multa q; uenit afficit libertate; nõnne stolidus est, atque imprudens in ea quidem colloquia, in quibus loquacitas importuna, & impudens redundat, sermones optimos nequaquam re ipere. An de conuiuiandi officijs, & quæ deceant conuiuij, quæ admodum uino sit utendum, in scholis disputauerit, à conuiuijs quidem ipsi abierit philosophia, & quasi quæ uerbo docet, re nequeat confirmare. Cum aut

absurdum sanè sit, quæ se rerum omnium esse moderatricem profectur, eam sibi nescire moderationem adhibere, libenter us profectò assentior, qui legem quandam, certamq; rationem philosophandi in compositatione præscribunt. Ac primum in conuio qui ad sint, intendendum esse præcipiunt. Quis maiore ex parte literis doctus fuerint, aut eorum studiosi, ut apud Agathonem Socrates, Phædri, Erichimachi Pausanis; apud Calliam Chornida, Antisthenes, Hermogenes, ceteri horum similes, concedunt illis in colloquendo philosophandum esse. Ne musis Diomyis minus, quam Nymphis temperarent. Cum enim illa eum corporibus mansuetiorem, mitioremq; reddant; hæc certè quidem eundem illum animis suauiorum lætitiæ procreatore efficiunt. Nam ubi pauci quidem doctrinæ expertes interseruerint; uti ex literis quæ mutæ dicuntur, multis interiectæ uocalibus sonum uocis haud sanè non articulatæ participiant; sic inter plures illi eruditus collocati eruditionis partem etiam capiunt. Sin autem id genus plerique sint, qui nullam minus, quam philosophi uocem audire possint; à Pissistrato Atheniensium Tyranno exemplum mouent peti oportere. Is enim cum ea dissensione, quæ cum liberis sibi profectò erat, inimicos latari admodum animaduertisset; aduocata concione optare quidem in primis se dixit, ut sibi filij parerent. Cum autem id eis neuiquam persuadere potuisset, se illis obtemperare, assentiriq; statuisse. Ita uir doctus & peritus conuiui socios indoctos, qui de philosophia sermonem haud quam libenter accipiunt, sequitur; atque in eorum colloquijs acquiescet, dummodo ne præter id, quod decorum, honestumq; sit, ferantur, cum ignarus non sit ad orandum declamandumq; homines orationem adhibere; Philosophari autè etiam cum tacent, cum ludant, cum uel petant acurè salseq; dictis, uel petantur. Nec tantum summo iniquitatis est, ut ait Plato, qui non sit, hunc esse iustum uideri; sed maxime quoque prudentiæ tribuitur; cum quis philosophantem philosophiam dissimulare, agere, quæ seria sunt, cum uocatur. Nec leuis ac Menades apud Euripidem uermes, ac sine seruo thyrifis feriendo obuios uulnerant; eorum, qui uerè philosophi sunt, cauillationes, salesq; quasi aculeis pungunt, & quoadmodò faucios mouent, & conuertunt. Ac puto narrandi in conuio genera quedam esse, quorum partim ex historia, partim sumpta ex his rebus, quæ uel in mambus, uel ante oculos habentur, multa quidem ad philosophiam, multa ad pietatem, magnanimitatem, honestatè, actionum exempla comprehendunt, partim etiam emulationem optimorum, humanissimorumq; hominum excitant. Hæc quidem narrationes si citra omnem datæ operæ sufficionem adhibeantur, & erudiuunt compositores, & mala ebrietatis non sanè minima propulsant. Quid enim aliud Homerum pietas sensisset, cum Helenam miti potione uinum temperantem inducit, quam narrationem illam ex Aegypto longo itinere peractò ad iudicium, comenq; sermonem perductam, qua potantibus Helena de Phylse, quæ fecisset uir ille fortis, quæ pertulisset, exponit, ad sedandam animi ægritudinem, meroremq;

P. P. A.

pellendum ueluti medicamentum salutare uim maximam habuisse, ac si nihil ad mitigandas hominum perturbaciones oratione præstantius, nihilq; rebus humanis accomodatius reperiretur? Quam ob rem qui magna cum comitate, ac rectè philosophantur, in compositatione sermonè habent, quo potius persuadendo probent, quam ut argumentorum conclufionibus conuincant. Vides enim Platonem, cum in conuio de primo, summoq; bono, deq; Dijs ille differeret, neque longius argumentationem proferre, neque rationem cominure, quæ firmissima esset, nulloq; profusum modo uitari posset, sed genere arguendi liquidiore ac profluentiore, ex èplis, fabulis allucere, capere, docere. Ac sanè quidè oportet liquida sint, quæ hoc loco querimus; perspecta, quæ in disceptatione proponimus; facilia, quæ rogamus; non scabra, non obscura, non lubrica & perdifficilia, ne sensum, mentemq; suffocent indoctorum, aut pertereant animos, & auertant. Nam quemadmodum si conuiuius uel armis dimicare, uel disco exerceri cogantur, ubi salutatione, cantuq; ad oblectandū opus esset, conuiuium non modo insuauè, sed incommodum quoque noxiūmq; efficeretur, ita per leuissimos illi quidem quæstiones tractare debent, quibus utiliter, incundeq; moueantur. Dimittere autem litigijs illas, ac subtiliores, quæ uel ipsos torquerent philosophos in scholis, atque cruciarent. Nec secus ac uinum consentaneum est, conuini sermonem esse, quippe cuius omnes conuiuius fieri participes oportet, ne & uulpecula Aesopa, & grue ineptiores in epulari societate uideantur. Cum enim illa in lato saxo elixam fabam, eamq; præpinguem hinc apposuisset, ut ea ludibrio sanè haberetur, quod exiguum oris bitum tibus dilabendo effugeret, hæc illi cenam in laguncula, cui quidem angustissimum longumq; esset collum, parauit. Quo facilis ipsa quidem ore inde oculos arripere, ac uolueretur. Illa uerò neuiquam dato symbolo, uel conueniens erari, frustro posset. Itaque si quo in conuio minutis dialecticorum quæstionibus in medio positus philosophi quidem plerique, qui nequeant idem colloquium participare, perturbent salii uerò inter se aules, quasdam cantilenas, nugatoriasq; narrationes effutiant, ac sermones plebecios, ex trinoq; arreptos effundant, nemo perit id cuius causa conuiuiamur, iniuriæ. Deus compositorum afficitur? Ac nimirum cauendum est, ne quid id genus proferatur, de quo meritis, quid hoc ad Dionysium audias. Iam uerò in querendo id seruari oportet, ut incunde respondeatur. De his responsio datur pericunda, ad quæ faciliè respondeatur. Hoc genus profectò sunt, quæ perspecta planè habentur. Nec minus indignè fert quisquam, se ad ea, quæ nescit, respondere non posse; quam cum dare, quod petitur, nequit; aut sit temere aggrediatur dicere, quæ nec explicare, nec confirmare possit, turbatur, ac turbantè uacillat. Verum ea incundius queruntur, quæ cum teneantur ab eo, qui rogatur; pluribus tamen incognita sint, & inaudita, cuiusmodi sunt, quæ reconditis in artibus disputantur; si in us quidem operem ille nauarit. Neque enim præclarè agendo tantum oblectamur, uerè in

A. A. A. 4

etiam narrando, in quo singuli plurimum ualeamus. Et uero summa cum uoluptate ad ea respondemus, que cum ipsi cognoscamus, nolimus latere. Quam ob rem de rebus peregrinis, de moribus, de legibus externarum gentium interrogantur, promptissimèque differunt; qui uarias terrarum mariq; regiones peragrauerunt, ac libenter sanè loca, sinusq; describunt, cum hoste laborum fructus percipere, hanc gratiam colligere, hoc denique solatio frui se arbitrentur. Ad summam quecumq; uel non rogati sponte nostra ipsi exponere, atque differere consueuimus, magna cum animi incumditate rogamur; tanquam rogatibus gratificari de rebus hisce uideamur, de quibus silendum esset, nequid ineptè, importunèq; facere putaremur. Quo quidem morbo in primis, qui navigant, afficiuntur. At glorie cupidiores de his optant ut rogentur, que cum dicere cupiant, uerentur tamen, audientiumq; presentiam erubescunt, ne se ipsos laudare uideantur. Id genus sunt que illi egregie, retereq; gesserunt. Habetur enim odio qui laudibus se se effert, & que sibi feliciter obigerunt, iniussu alterius exponit. Itaque perbellè apud Homerum, cum Vlysis ambitionem cognitam haberet Nestor.

Die age, tam multa iam laude uisigis Vlysses,
Et copistis equos, magnum decus addere Graijs.

Id porro custodiendum est, cum ea que quisq; fecerit, que tulerit interrogamus, non supplicia, non dedecora, non funera, non detrimenta rerum, non cetera, quorum recordatione animi uulnus reficitur, requiri oportere, ut memorentur, sed res præclare atq; feliciter gestas, sed honores, munera, dignitates, sed quomodo ex insidijs hostium, ex prædonum, incursum effugerit, ex procelis, marisq; tempestate, ex periculis enaserit; que seruatus, ut ait Euripides, libenter profectò reperit; at que ut Maro, olim memnisse iussit. Nec uero non uehementer delectat, que amicis, que propinquis prosperè, comodeq; eue nerint, narrare; que admodum, quantumq; liberi in uirtute, in doctrina, in regum principumq; amicitia pro fecerint. Quam suauiter, & quam iucundè de caribus uenator, de equis equeq; rebus amatoris amator, de bellicis bellator, de diuinis uates interrogatur? Quid seniores suapte natura, ad narrandum proclines è etiam si nihil ad se attinere interrogata cognoscant, nonne fieri sibi gratum existimant, libentissimèq; ad dicendum momentur; siquid illi narreat, requiritur? Homericus enim Nestor, & Virgilianus Euan der, de multis quidem interrogati longe orationis sibi datam occasionem promptè accipiunt, quibus si breuioris, ut nonnumquam fit, causa oblata esset sermonis; quod incumditissimum est in senili consuetudine, prorsus euauissset. Omnino autem qui se letitiam potius, quam merorem asferre uolunt, illa interrogent necesse est; De quibus quidem responsa laus, non utriusque ratio; gratia, non inuidia; beneuolentia, non odium apud eos, qui audiunt, consequatur. Ac planè exemplo nobis erit opularis illa, ipsaq; diser-

ta congressio Synceri cum eiusdem illis, quibus cum superiores ei fuerant disputationes, qua cum & doctè, ut eruditus conuinas decebat, et incunde multà tractata sunt; ex his duxi quedam non esse mihi silentio pretermittenda, ante quam cetera de poeta insititendo aggrediar, quibus reliqua omnis poematum & inuentio, & dispositio continetur.

Et igitur lautè, oppipareq; conuiuium præbuit Syncerus, uberem sanè materiam sermonis conuiuio nati sunt, quo plura illi inter se proponerent, ac disceptarent. Atque hilarè in modum epulati cum omnes principio tacereent, tum Summontius, dixisse fertur, inquit, Simonides poeta cum hospitum in compositatione quadam sic tacitè accumbentem, ut neminem alloqueretur, perspexisset, si stultus ille esset, facere profectò prudentes; sin prudens, stultè. Ac uobis prospiciendum est, quos omni doctrinè elegantia perpolitos esse constat, ne uideamini parum eleganter, aut potius imperitè in hac letata acubatione uersari. Quonam potiore argumento compotor, quam silentio rudis & à Musis alienus haberi potest? Cum Musarum sit eloqui; Bacchi uero nimè eloquendi excitare. An temere putatis in omni & publica, & prunata letitig; celebritate, in omni hilaritate epulari ab Ioue Dionysium & Apollinem præfectos esse, Musasq; in societatem adscitas? Quippe que Bacchum dicuntur aluisse. Quia uerò tacendum non est hoc loco, quid est de quo potius, quam de uino uerba faciamus? quo nos tam mirificè Syncerus exhiberat. Nec uerear mihi etate confectò, ne utro detur uini laus propterea, quod dici solet ab ebrijs se senectus. Hic cum omnes arrisissent, Tum Graia uina, quis de dimidiato, inquit, dolo non putet, quod uobis potandum datum est, uinum haustum esse? Nec parè, ut Hesiodus monet, quasi uino optimo sit parandum. Et enim mel quidem insinum, oleum uero summum, sic maxime præstat uinum, quod in dolo medium est. Hoc loco Traianus, quando, inquit, in id incidistis, quod cum sepe quaeserim, nondum habeo compertum, uehementer gaudeo mihi datam esse occasionem requirendi, unde sit ea ratio rerum ita dispar; præsertim cum à compotorum confectio alienum non sit, ut hoc requiratur. An inquit Gauius mel densum cum sit naturali quadam concreione, quo densus est, eo magis probatur. Densa uero at que concreta ponderis plurimum habent, ac in imo resident fundo, cõtra, que rariora sunt, & solutiora, summam petunt præ leuitate regionem. Itaque supra infraq; suas reuoluntur, utraque statim propriam in sedem feruntur. Oleum porro & si quo purius est, eo magis extenuatur, & effluit; nec sanè fit, qua non permeet præ pingui tamen lenitate, & æquabili, aëriq; crassitudine id omnium profectò est, quod spontè sua minime miscatur, minimeq; ceterarum rerum humidarum quicquam in societatem adscitatur. Ex quo fit ut non modo aer impulsu acutiquam perturbetur, sed aggregentem quoque effugiat crebra & continuata particularum tenuitate, nisi manus in fundo quod resider, amurca contagione deterrimum esse, quod supra est, sic plurimum præ-

Quid in conuiuio sit colloquendum.

De uino.

Cur mel in summum, oleum summum, uinum mediū sit.

stare, ut ab ea longissime distat. Vis autem vini, cum in calore posita sit, quo quidem illud optime seruatur, ad medium iure unde quaque contendit, quando quo potius conueniat, locus profecto non sit. Deinde quod infra est, scibus labefactatur. Quod supra, aeris tactu coacescit. Quo circa dolia linunt, atque defodiunt, quo minus ab aere contingantur. Nec uinum, si plenum uas fuerit, tam euanescit, quam, si exhauriatur. Tunc enim magis deseruescit, cum multus frequensque aer dolium exinaniri ceptum ingreditur. Plenis autem uasis uinum uis sua se continet, seque ipsam quominus aeris appulsu depraveatur, defendit. At Aristotelis ratio tibi potior uidetur, qui quidem cum illud oleum obseruasset odorem afflare suauiore, longeq; prestare; quod exhauris in uasis reliquum est, acri causam perfectionis adscripsit. Crebrior enim ille influit, uimq; habet maiorem, cum uas exinanitum inuadit. Ita que eadem de causa; quae percutit oleum, uinum euanescit. Que enim in oleo improbat, probatur in uino, uentus aeris accessu deletur. Quippe qui suapte natura frigescit. Quod autem frigit, recens efficitur. Atque hoc quidem natura crit, si frigescat, illud autem respiratione carens, eo quod continuata partium consumptione cobareat, citissime consenscit. Quapropter cum renouentur, hiantq; recentiora, quae aer attingit, in oleo quod supra est, optimum; in uino deterrimum euadit. Tum Summontius, quando optimum inquit, hodie uinum nobis datum est, quis nostrum de illo tacere potest? Ac iure mihi arbitror dicendum esse propterea, quod lac senis dici solet. Immo si ea de causa, inquit Cossus, uinum a senioribus laudandum est, quid faciant adulescentes, cum ab Aristophane lac ueneris appelletur? Et Summontius, age ergo, ut uini uim & naturam dictis ueterum ostendamus, num alia de causa putas a Graecis dictu esse olu, ex quo uerbis hoc nostrum factum est, quam quod hominum generi sit adiumento; ut Homerus notauit? Ac probe apud illu est.

Nil melius uino superi Menelae dederunt
 Humanuq; gen, tristes auertere curas. Necno apud Diphilu comicu
 O omnibus carissime prudentibus,
 Summaq; praedite sapientia pater,
 Quam dulcis es Liber, ubi magnos spiritus
 Sumere humiles, ridere terribicum facis,
 Fidere timentem, audere quiddam debilem.

Bellu quoq; Philoxenus, pulcherru uisus ait, Omnisonumq; uinum. Cherebro Tragedus, inquit Graunia, perie dixit, risum, hilaritatem, docilitate, prudentia, sapientia uino coparari. Et Iocibus indomit ueriu appellat, uirino uultu iuuenes, haud iuuenes, iucundissimu satellite uocalu amoru, uinu alte spiras, hoium administratoru. Panyasis uero Epicus poeta, inqt Carbo, de uino hec.

Igni par uinum, mortalibus adiumentum,
 Solamenq; malorum ingens, curq; lenamen,
 Conuiui pars iucundissima, laticiaq;

Que uini sit
 nis & natu-
 ra ueteru a-
 ffit ostendit.

Dulcis amicitiae pars exoptata, choriq;. Rursus autem idem.
 Vinum, quo dono a superis praestantius inquam
 Mortales habuere nihil, quo carmina cuncta,
 Omnis amicorum coetus, omnesq; choreae
 Conueniunt, ommemq; auertit corde dolorem.
 Epotum non absque modo, secus omnia turbat.

Hic ipse Panyasis, inqt Gauricus, in bibulo fuisse uidet parcos admodu & frugalis. Quippe q Gratusq; Florisq; et Dionysio pria pocula tribuit. Altera ueri, etiaq; Dionysio. Tertia uero cotumelie, noxiaq; adscribit, quarum reru numina Graeci uerbu uocat. Sed paulo in hoc liberalior Eubulus, cum

Treis ego crateras t'eporo tantu p'bis; (Dionysiu dicete fingit.
 Primum ualetudinis; amoris alterum,
 Nec non uoluptatis, soporis tertium
 Causa, hunc modestus ubi hauserit, domum petet
 Nam quartus haud noster erit, ast iniuria,
 Quintusq; rixae, sextus ac petulantiae,
 Insetq; plagas, septimus, praeconis est
 Octauus, uere nonus, atque infamiae
 Decimus, ut ingenti furore uulneret.

Ngm pateram in exiguam frequens, si funditur
 Vinum, bibentes ilicet pessumabit. Muesstheus, inquit Popti
 Vinum dedisse iam Deos mortalibus, (scus, ait,
 Bonum modeste uentibus, contra malum.
 Alimenta praebet, anget & uim corporis,
 Animiq; plurima ad medendum contulit.
 In potionem temperatur optime
 Ad sanitatem, atque ulceratis fert opem.
 Quotidianis qui bibunt congestibus,
 Si temperanter hauriat, afficit
 Letitia, ubi autem excefferint, iniuria.
 Sin misceatur par pari, insanos facit,
 Artus resolut, haustum ubi est meracius,
 Itaque uocari medicum ubiq; Dionysium.

Quo etia a Pythia noie appellat. Alexis, inquit Cossus, huc ferme in me-
 Vinum uiro simillimum est quodammodo (dum.
 Constante primu aetate deserueat opusq;
 Ponatq; contumelias, destroeat,
 Ac rursus obdurecat ille, haec omnia,
 Cum mitigari, haud secus uinum recens,
 Exhausta, abundat quae supra, dementia,
 Se mox bibendum praebet, ac sifit se item,

Et dulce post hac admodum permāserit. Contrā alibi ille idē Alexis,
 Nil simile uino cum homine, quippe insuauis est
 Cūm consenscit ille, uinum autem uetus
 Probat, ille morder, hoc autem hilarat. Cirenæus poeta, inquit The-
 Aggreditur uinum non impar uiribus igni? (tus, his paucis.
 Nec secus, atque undis aestuat in Libycis
 Aut notus, aut boreas, occultatq; pectore ab imo
 Erunt; ac prorsus mentem, animūq; rapit.

Perbella, inquit Scortianus, Epicharmi gradatio illa est, ex sacrificio con-
 uiniui, ex conuiuio potatio profecta est, res, ut mihi quidem uidetur, admo-
 dum iucunda, ex potatione petulantia iocorum, ex petulantia iocorum con-
 tentio, ex contentione damnatio, ex damnatione uincula, tabes, multa. Phi-
 lochorus uerò, inquit Traianus, qui potant, ait non modo se ipsos prodere, qui
 sint, uerum etiam apertè singulos alios indicare libertate loquenti adductos.
 Ex quo fit, ut rectè uinum etiam ueritas dicatur, quippe quo animus homi-
 nis offendatur. Cum hæc illi inter se conferrent, tum Syncerus, de uino, in-
 quit, multa quidem ex reconditis ueterum libris, in medium ad uirumq; par-
 tem protulisset. Ac mirum profectò est, quàm promptè ex tempore tot uer-
 sus, quamq; aptè uerteritis. Sed nihil sanè est, quo planius putem uini uim
 et naturam declarari, quàm quæ Timæus Tauromenitanus memoriæ prodi-
 dit. Agrigentis ille ait domum fuisse, quæ ea de causa trivremis appellaretur.
 Adolefcentulos quosdam, cum in illa conuiuarentur, crapula calcassos in
 eam insaniam uenisse, ut trivremi se uchi putarent, fluctibusq; in alto agita-
 tos uehementer laborare. Atque adeo mente incitatos, dimotosq; de statu
 insanuisse, ut ex edibus uasa, stragulaq; omnia foras eiecerint, tanquàm ui-
 derentur se audisse à Governatore, qui ad nauim exanxiendam in mare illa
 effundi ob tempestatem iussisset. Eo cum plures conuenirent, deiectamq; sup-
 pellectilem diriperent, nondum tamen adolefcentes de furore illo desistere.
 Postridie uerò eius diei cū eas in ades magistratus adissent, interrogassentq;
 quid illis accidisset, inclinantes respondisse, cum adhuc nauisarent, se immo-
 derata perturbatos tempestate coactos esse, ut onera ex nauis, quæ superna-
 canea forent, exhaurirent. Admirantibus porò stuporem illis, dixisse ser-
 uis adolefcentibus quidem is, qui ceteris maior natu esse uidebatur. Ego
 uerò Tritones, cum me ipsum præ meum subter thalamos diecissem, quam
 infimo in loco iacebam. Proinde magistratus data uenia furori, quo mentem
 illorum de sede sua deturbatam esse animaduertissent, eos, ubi increpantes
 admonuerunt, ne posthac præter modum uino explerentur, dimisisse. Tum
 adolefcentes se gratiam illis debere professos dixisse, si quando portum atti-
 gerimus, ex tanta ui maris, tamq; turbulenta fluctuum agitatione erepti,
 atque seruati, nos seruatores inter Deos marinos præcipuè colemus, qui fel-
 liciter, oportuneq; nobis presio fuistis, nobisq; insigniter adem in patria sta-
 tuemus.

Notabilis ex
 Timæo de ui
 no historia.

tuemus. Hoc loco Summontius, sanè, inquit, adolefcentes illi in eam insaniam
 minime incidissent, si meminissent Amphiphionem Atheniensium regem à
 Dionysio, quomodo uinum temperetur, edoctum, primum in potando eiusmodi
 temperationem instituisse. Atque cum ita potarent homines, erectos incede-
 re copisse, qui ante hac meracius bibendo inflexo capite deorsum in linarèt,
 eaq; de causa recto Dionysio Horarum in ade altare statuisse. Quippe quæ
 fructum educant uitis. Lamq; posse potuissent prope Bacchum solere quoque
 Nymphis poni altare, quo lulentius, qui potant, de uini temperatione admo-
 neantur. Præterea legem fuisse, ut post epulas meriti tantū apponeretur, quàm
 satis esset ad prægustadum, quod Dei uim adeo boni declararet; post hæc
 aqua dilutum, et quidem quam uisq; appeteret. Cum ita pocula ministra-
 rentur, Iouis nomen seruatoris appellare ueteres consuefse, ut memoria repe-
 terent compotores sic potando se optimè seruari. Tum Carbo, scitum est, in-
 quit, de moderatione miscendi, quod in conuiuio canere solebant, uel quinque
 uel tria, uel non quatuor bibendum esse. Id apud Plutarchum sic explicat
 iocans Aristio. Quemadmodum inquit, in præceptis Musicorum est, ex propo-
 rione sexquipla symphoniam illam, quæ Græcè dicitur διὰ τρίτη, ex dupla,
 quæ διὰ τετάρτη, constare. Quæ uerò διὰ τρίτη, in sexquitertia uer-
 sari, eamq; ceteris esse longè hebetiorem, ita potandi ratio totidem habet uini
 cum aqua concentus. Negi uino, cum miscetur, si aqua sexquipla præstet
 comparatione, potatio per quinque partis conficitur, si dupla per tres, si au-
 tem sexquitertia, per quatuor. Illa itaq; pocula in quibus ita cum uino aqua,
 in tria cum uno comparantur, uim prope nullam habent sensus excitandi.
 Quibus uerò inest duorum cum uno ratio, illa ignauios, inertesq; animi
 quasi fidium neruos pulant; primariq; cient ebrietatis intentionem. Neque
 enim simunt sobrium esse, neque uino prorsus obriui stultum. Quæ porò
 diuina cum tribus proportionem comprehendunt, ea musica sunt in pri-
 mis, atque concinna; eademq; afferrunt somnum, curasq; in oblivionem
 adducunt. Hi, Pomponius, cum bene pransi, potiūq; tam multa de uino
 distulimus, prospiciendum profectò est, inquit, nequis nostrum in se illud
 Epphipi audiat,

Te multa uini plurimum cogit loqui.

Te multa uini plurimum cogit loqui.
 Tum Scortianus uocatus, ne alia de re in disputationem delaberentur, ego
 uerò nos, inquit, admonit os uini, huc hodie conuenisse, ut insulsum de pota-
 ta sermo omnino absolueretur. Sanè quidem, inquit Summontius, ac probè
 nos aiud agentes, quod magni refert, admonuisti Scortiane. Tum Carbonem
 appellans, Ne propositi, inquit, sermonis ordo mutetur, tuæ profectò erunt
 partes præcipiendi de his, quæ consequuntur. Tibi enim Syncerus id muneri
 delegauit, ut de Tragica pariter, ac de Comica poesi præceptione absoluta, de
 Lyrica quæ cognoscenda essent, doceres. Et si cum his hæc pars coniungi, inquit
 Carbo, quæ de choro sunt iam dicta potuisset (ceterum chorica quoque tota

Quomodo ee-
 peradum sit
 uinum.

Lyrici carmi-
nis origo ne-
cessiss.

hæc ipsa est, & paucis probè absolueretur) caniq; uel Gauricus uel Vopi-
seus longè melius esset profectus. Nequis tamen inuerecundum adeo me pu-
ret, ut Synceri mandata contemere in animum induxerim non feram, quod
mibi ille imposuit, de siderari. Ac primum que Lyrici carminis uersitatem
ostendant, attingam. Cum enim Deus & cælium, & hominum genus in lu-
se emittisset, diuinisq; donis exornasset, mirum par fiat, tantorum ut erga
se meritorem, tantæq; liberalitatis utrunque, quam illi gratiam debebat, de-
clararet. Ac ratio nulla porior ad hoc ipsum uisa est, quam ut celestes qui-
dem, si ad motus corporum spectes, perenni & continuata motione, qui sem-
pitermis quidam sonorum concentus est, si ad uim mentibus inherente, nau-
fico notionum consensu, pulcherrimog; uocum, quarum ratio sit inexplica-
bilis, modo, quasi Deo parenti gratias agunt, illumq; laudibus celebrent, con-
cinant. Siquid autem petant, supplicentq; pro nobis (id quoque muneris illo-
rum est, ut rebus præsideant humanis, & ante Regè maxime uocentur) qui-
bus numen moueant diuinum, concinna numerorum moderatione preces adhi-
beant. Homines uero cum primum orti sunt, seu diuina quadam ut nature,
quo à celesti origine propius absissent, eò cererent melius, que præstarent,
seu uitæ superioris ad memoriam reuocatione, eorum, qui cælum habitant,
disciplinam imitari uoluissent, non alio ritu colere Deum instituerint, quam
ut cum publicè, cum priuati rem facerent diuinam, in ludis, in supplica-
tionibus, in gratiarum actione, in epulari sacrificio, in omni denique cele-
britate diurnum festorum cantibus, uerbisq; musica pedum lege colligatis ute-
rentur. Ita quemadmodum in sanctissimo celestium cætu ad uim illam &
parentem, & dominam rerum omnium celebrandam Apollinem ueteres,
Musasq; præesse crederunt.

Carmine qua celebrant genus immortale Deorum.

Ut Hesiodus docet, non secus in hominum genere poetis, qui sub illorum
essent Deorum præsidio, tanquam uates, interpretesq; rerum diuinarum, hoc
idem munus, officiumq; tribuerunt. Quam ob rem uetus illa poësis ad Deos
rota pertinebat, quæ quidem & eorum laudes, & precatioes ad diuinam
sue gratiam reconciliandam, siue opem implorandam, gratulationesq; rerum
bene gestarum principio complectebatur. Deinde laudationes, precesq;
ad Heroum uel iram placandam, uel auxilium impetrandum accesserunt.
Tum uerò institutum est, ut clarorum quoque uirorum uirtutes, factaq;
memoratu digna uerbis laudarentur. Cum autem in dubio non sit Apol-
linem carminis autorem byram inuenisse, cuius sonum ad poema id genus
canendum accommodaret, tum primos poetarum Lyricos, extitisse dubita-
mus. Nam id libenter sanè Platoni assentiar, ex musicis quidem instru-
mentis, que multa profectò sunt, & diuersa, neque antiquius byra, neque
aptius ullum fuisse, ad quod res diuine canerentur, quod paucioribus uer-
bis simplicius, moderatiusq; sonaret. Multa enim canendi genera fuerunt.

Lyrici poetæ
antiquissimi.

Canendi gene-
ra per multa.

Quorum primum illud est, quod attingere ad Deos ostendimus. Alterum
queribunda uoce lamentationes, questusq; fundebat. Deinde qui pæan ap-
pellabatur, tum qui dithyrambus. Iam & que citharædororum leges no-
minabantur. Ad singula uerò genera sua certè quidem aptabantur in-
strumenta. Quandoquidem uerba uerbis, uerbis pedes, ac numeri, ut in-
de aptè conficerentur uersus, uersibus uocum, fidiumq; concentus ac commo-
dabatur. Ac lege cautum quidem erat, ne pro alia quâuis ueretur alia
canendi ratione. Qui uerò subsecuti sunt, cum placidè gratiam, & nolu-
ptatem, qua sibi audientium animos conciliarent, potius quam quod in mo-
dis conueniens, honestumq; esset, confectarentur, que erant distinctæ, canen-
di genera illa confuderunt, ut cum laudibus Deorum sepe legibus coniu-
xerint cantus, cum pæanè dithyrambum. Atque ubi tibiurum cum fi-
dibus concentum Musici ad mollius canendum inuenissent, poetæ uarios
quoque carminum miscere numeros ceperunt. Iamq; quod patris moris
erat, cum tibicines choro consonarent, reprehendit Pratinas Philius fa-
ctum esse, ut cum tibicine concineret chorus. At fidibus canere, cum pla-
nè constet uetustissimum esse, non tamen liquet id ne, quod Lyricum no-
minatur, an Heroicum prius carmen extiterit. Vtrumque enim ad citha-
ram aliquando cantari solitum esse non dubitant. Sunt qui credant he-
roico uetustate iambicum antecire eò, quod iambi crebrius, quam heroi-
propensiusq; in loquendo se uersus offerant. Quasi hi potius à natura, illi ab
arte profecti cantur. At si Lyricus ille Alcman, qui floruit, cum Ardy's A-
liatæ pater in Lydia regnaret, instituit, ut dicitur, primus, ne quod he-
xametris canticum conficeretur. Quippe qui ad amores natura uehemen-
ter proclius amatorum carmen inuenit, quis non concedat Heroum longè
prius extitisse? Id porro assentiendum est, si ad res, que tractantur, specte-
mus, cum ueteres poetæ ad byram Deorum, Heroumq; canerent laudes,
Lyricum omne genus illud fuisse, siue iambis, siue herois res diuinas com-
plecteretur. Quod cum principio simplex carmen esset, cæpiisse deinde mul-
tiplici pedum, numerorumq; conformatione uariari putandum est. In qua
uarietate cum decem illi fama inelyti, qui propriè Lyrici uocantur, cla-
ruissent, ex ijs primas doctorem omnium uirorum iudicio Pindarus me-
ruit. Næm & Melici, & Dithyrambici in hoc item uario genere uerlan-
tur. Itaque ubi de Lyrica poësi dissererim, de cæteris quoque me dixisse
uelim existimetis. Per pauca enim esse competentum est, quibus inter se
illa differrent, que si Arionis, Lasæ, Philoxeni Dithyrambos, si Musicas
Timothei leges haberemus, aliq; Melica complura, facillè internoscere-
ntur. Ac Lyrici omnes ij, qui ea conscripserunt, appellantur. Nec uerò mihi
non probatur Melicum genus esse, quo & Lyricum, & Dithyrambicum, &
Nomicum, ac si quod est aliud eiusmodi, comprehendatur. Quid enim aliud
melos est, à quo nomen illud deducitur, quam cantus? qui si canatur ad byrã,

Næm Lyri-
cis, an Heroi-
cum crimen
ueneris.

Alcman pri-
m' Lyricorū.

Qui propriè
Lyrici.
Melici.
Dithyrambici.
Nomici.

meritū Lyricus dicitur. Dithyrambicus uerò, si Bacchi laudes, & quomodo natus ille eſet attingat. Quem quidem ad tibiam canere ſolebant. Quippe in quo Phrygius eſet modus. Nam Philoxenus ad Doricam harmoniam aptè facere Dithyrambum molitus, tantum abſiuit, ut felicitè id tentauerit, ut natura cogente ad Phrygiam recederit. Eandem enim nim habet hæc harmonia, quam tibia inter muſica instrumenta. Nam utraque mentem ex ſede & ſtatu dimouet, uehementioresq; in animo motus concitat. Merito igitur hæc poeſis, que ad Bacchum tota ſpectaret, eum profectò ſonorum uen-

Quod donū Lyricis tribueretur. Quod dithyrambici. Nomi ſeu legis origo.

Qui nomi dicebantur.

Quo genere nomi continebantur.

Cantores qui nominarentur. Qui Aſmatographi. Qui Hymnographi.

Lyrica eadē ac melica poeſis. De choro Lyrico, ac de dithyrambo.

dicauit concentum, qui Bacchantibus maxime conueniret. Ac Lyrici, cum uiciſſim dono taurum accipiebant, ut iure à ueteri Comediā taurophagi nominentur. Dithyrambicus præterea tripus premiū erat. Quid Nominum quam legem Latine, ſi liber, licet appellemus, nōnne ad citharam canebatur? Dicitur enim ab Apolline reperitus. Qui uiuendi leges cum agreſti, rudiq; hominum generi, qui nodum literas didiciſſent, daturus eſet, quo libentius eas acciperent, ſaciliuſq; memoria tenerent; numerorum, ac pedum colligatione completiſ, ſubibusq; canendo docere inſtituit. Quod moris Ariſtoteles apud Agathyrſos etiam etate ſua ſuſtite teſtatur, eaq; de cauſa factum, ut quemadmodum Nomi cantus illi primi appellabantur, eodem quoque nomine primi eorum, qui deinceps ſecuti ſunt, & ſi rem aliam attingebant, uocarentur. Percenſebantur autem Nomi in his, que non intorquentur, cum eorum eſſent, qui agerent. Atque in eſſingendo uerſari, multumq; proferri cum poſſent, canticum & longum, & multiplex euadebat. Nam pro ut imitationem conſeſtabantur, ita ſemper uariari abſoluta carmina ſolebant. Comparata autem, & que reciprocantur, cum eiulem ſint modi, & certa quadam numerorum lege componantur, quod ſimplex eſt, poſſiſſimum amplectuntur. Sed qui res diuinas, ſemmorumq; hominum uirtutes ad hynam, ac citharam, ad barbiton, ad quod uis muſicum aliud instrumentum Heroicis temporibus canebant, ut Phœmius, Demodocusq; Homericus, Iopas Virgilianus, cantores appellabantur. Quos etiam Aſmatographos uocabant. Quemadmodum hymnographos, qui res Deorum uerſibus comprehendebant, cuiuſmodi poemata illa ſunt, que Orpheus, Homerus, Heſiodus de Dijs conſcripſerunt. Ea uerò quo carmine conſcripta fuerint, illo in genere plantè reponuntur. Quos enim poetas nominauit, hi quidem epico, Lyrici uerò melico uerſu illa conſecerunt. Itaq; melica tota poeſis hæc eſt, de qua uerò dicerem, ſiſſeſepi. Canebatur autem ab inuenim oboro, quem quinquaginta in orbem explebant, Lyricum quidē carmen, cum certanimis uictor magna celebritate feſtum ageret diem. Dithyrambicum uerò, cum Dionyſio ſacra, ludiq; cèlebres fierent. Vterq; quidem ſanè choros perbellè, apteq; ſaltabat. Sed qui Bacchum celebrabat, eius profectò Dei ſaltationem uariā imitatus, multiplices modorū flexiones in ſaltādo torquebat. Quod genus ſaltādi Tyrbaſis uocabatur. Atq; ut Plato ait hoc eſt, nq; bello, neq; paci concurre uidebat. Nā

ut de choris hæc etiam exponamus, qui ſanctiſſimis legibus ciuitates ornare incepiſſent, it quoque conſtituerunt, ut diebus ſeſtis Deorum, Heroumq; agē diſingenuorum ſuis cuique cætuſ tribueretur. Quem qui ducerent, dicerentur choragi, non, ut poſtea more illo deprauato, qui conducere tanquam mercenarium inſtituiſſent. Ac Plato, qui Apollinem à Dijs, Muſarumq; numeris, & Dionyſium ludis preſeſſos eſſe uoluſſet, treis profectò choros ſuum cuique uiſus eſt probe ſtatuſſe. Cum puerorum Muſis in ciuitate, cui quidem leges concedebat, Apollini inuenim iuuiorum, aut etiam ſenium Dionyſio cætuſ diſcaſſet, Tyrthœum, ut puto, emulatus, qui treis in etates hominum uitam omnem parituis, per ſingulas Lacedæmoniorum choros diduxiſſet. Etiam ex feminis chorus conſtabat, ut qui Heraber colebat, ut qui Cerebat Virgines lectas, pueroſq; caſtoſ, ut ait Horatius, qui ſecularibus ludis Apollini, Dianęq; dicerent carmen. Quo tempore nobilium quoque grex maronarium Iuonem precibus cantuq; uenerabatur. Itaque ſacer, muſicuſq; ille cætuſ in ſaltatione, uocum, ſiduumq; tum etiam tibiuarum concentum adhibebat. Saltantem enim Theatrum ingrediebatur. Egrediebatur interdum reſreſſurus, De inde in cauam ſe referens orbem repetebat. Poſtremò exodium canens abibat. Atque ut eodem, quo cætera iam expoſita ſunt ordine de poeta inſtituendo, partem hanc proſequamur, qui in hoc melico genere profecturus eſt, ſui numeris eſſe cognoſcat, ita canere, ut & delectet, & proſit. Cum enim elegantia uerborum, & quam ſibi ille uendicat, ſua uitaie orationis, pulchraiq; numerorum uarietate, tum maxime cantu oblectat, & quid ubi ubi letus agitatur dies. Quid ē inſta, factaq; uocabula, quorum utique ſtudio cum omnes Melici, tum maxime Dithyrambici tenentur, quantum habent inuiditatis? Nec facile Ciceroni aſſentiar, ſi Lyricos cantus ſpuliaueris, nudam penè remanere orationem. An nudum id mihi uideatur, quod ante omne aliud poema muſica ratione temperatum ad uarios canendi modos proclinus accommodatur? Quid nam ex omni prorſus poeſi harmonia quidē aures noſtras iunctiſ deſuefacte non eo iudicio ſunt, ut percipiant. Illud porro uehementer ualet ad oblectandum, quod & Deos, & Héros, & homines conſentaneum eſt ut afficiat ſumma uoluptate, cum eorum laudes, atque uirtutes eo uerborum cantu proſequatur, quo nulla me hercule uox illis eſſe uicium fore debet. Omne to quod amores, ludos, conuiuia, cætera ad genus interdum pertractat; que propenſus animos rapiunt ad oblectationem. Quantum uerò hoc ipſum proficiat, perſpiciet is quidem ſanè, qui, de core laudando, recteq; precando Deos bonorum quantum homines conſequantur, intelligit. Ac mihi uideatur hoc tam iucundo carmine, uel in conuiuio, uel in ludis, qui quidem laudatur, inſtammari ad id gerendum, quo magis laudari poſſit. Qui uerò audit, excita-

De choris.

Choragi quid ſint.

Tria chori genera.

Virginum pueroꝝ muſicorū choruſ. Matronarū choruſ.

Precepta. Officium Lyrici.

si, ut eam se presset, qui tantumdem mereat laudationis, cum planè uterque
arbitretur in laude summum esse positum premium virtutis. Quare mouet
etiam lyricus, cum homini Deum conciliat; ad res honestas, atque preclaras
hominem impellat. Docet autem, cum dilucide quod gestum est, ac suauiter
narrat. Atque hæc eadem tria ille exequitur munera, ut magnam in ad-
mirationem adducat. Quia puto me satis dixisse quæ officia sint huius poetæ;
in qua ille materia uertatur, ostendam. Ac plura cum genera fecerim rerum
omnium Rhetorici doctores, Melici tamen facultas, ut planè ostensum
est, tum in laudatione, tum in precatone, quæ materia præcipue quidem in
Deos, & homines cadit, uidetur proprie, maximeq; uersari. Nam apud Ho-
ratiū Mercurij laudes illæ sunt, quarum initium est.

Mercuri facunde nepos Atlantis. Diomysij uerò

Bacchum in remotis carmina rupibus

Vidi docentem. Augusti autem

Cælo tonantem credidimus Iouem

Regnare, præsens Diuus habebitur

Augustus adiectis Britannis

Imperio, grauiusq; Persis. Et

Phæbus uolentem prælia me loqui

Victas & urbeis, increpuit lyra Deorum porro & hominum

Quem uirum, aut heroa lyra, uel acri,

Tibia sumis celebrare Chio? Quem Deum?

Ille idè poeta cum Augusti uisitoris celebrer, ad gratulandū hortatur.

Nunc est bibendum, nunc pede libero

Pulsanda tellus, nunc falsariibus

Ornare puluinar Deorum

Tempus erat dapibus sôdales. Et

Herculis ritu modo dictus ô plebs

Morte uealem petuisse laurum

Cæsar Hispana repetit penatis Victor ab ora

Carminè seculari pro imperio Romano precatone more ueterū cōprehen-

Phæbe, & Sylluarumq; potens Diana

Lucidum cæli decus, ô colendi

Semper, & culti, date quæ precamur Tempore sacro.

Hæc autem obsecrationis primatè sunt pro poeta quidem ipso,

Quid dedicatum possit Apollinem

Vates? & quid orat de patera nouum

Fundens liquorem? Et

Faune Nympharum fugientum amator

Per meos sinus & aprica rura

Lenis incedas, abeasq; paruis

Aequus alumnis.

Pro alijs uerò

O Venis regina Gnidis Paphisq; Cyprum

Sperne dilectam Cyprum, & uocantis

Thure te multo Glyceræ decoram

Iam opem sibi illis uersibus diuinam inuocat.

Mercuri Dic modos Lyde quibus obstatas

Applicet aureis. Et

Quo me Bacche rapis tui

Plenum? quæ nemora, & quos agor in specus

Velox mente noua? quibus

Antris egregij Cæsaris audiat

Aeternum meditans decus

Stellis inferere, & consilio Iouis?

Tum hinc hortatur, aut potius iubet, ut ad supplicandum pro salute po-
puli Romani Deorum canantur laudes

Dianam tenere dicite uirgines,

Intonsum pueri dicite Cymbium,

Latonamq; supremo

Dilectam penitus Ioni

Precatur autem laudans Apollinem carmine illo sapphico.

Diue, quem proles Njbeaæ magne

Vindicem lingue, Tiryasq; raptor

Sensit, & Troia propè uictor ille

Phthius Achilles.

Fortunam uerò hoc triplici,

O Diua gratum quæ regis Antium

Præsens nel imo tollere de gradu

Mortale corpus, uel superbos

Ventere funeribus triumphos

Ea uerò dedicationem attingunt

Montium custos, memorumq; Virgo,

Imminens nulle tua pinus esto

Cum autem plurimum uertatur in genere demonstratiuo, non homines
modo laudat, Pindarum, Lamiam, Drusum, Mecanatem, quem dixi Augu-
stum; sed res etiam ipsas, loca, uillas, uina, fontes, uirtutes, liberalitatem,
modestiam, innocentiam, parsimoniam, otium. Miris quoque laudibus car-
minum uim prosequitur. Nec de se ipso tacet, ut

Non usitata, nec tenui ferar

Præma biformis, per liquidum æthera

Nec de suo poemate, ut

Exegi monumentum ære perennius,

Vates

Regaliq; situ pyramidum altius.

Agit gratias Musæ, quæ proinde laudat. Gratulatur Pœpeio V. aro, qui quidem in colomis in patriam redierit; cumq; ut meritam Ioni gratiam persoluit, hortatur. Contra uerò, malos infestatur, lenas, meretrices; vituperat auaritiam, luxuriam, cupiditatem. Rem quoque ut arborem, cuius casu parum absuit, quin oppressus occideret, queritur persepe, improbat eorum studia, qui se mortales esse obliuiscuntur. Amicos reprehendit. *Vt*

Icci beatis nunc Arabum inuides

Gazis, & acrem militiam paras.

Iam admonet, ac potius increpat; *Vt*

Non uides quanto moueas periculo

Pyrrhe Getula catulos læne.

O crudelis ad huc, & Veneris numeribus potens,

Vbi puerum cômonefacit fore, cum adolescentie florè amiserit, ut dicas

Que mens est hodie, cur eadem non puero fuit?

Vel cur his animis in colomis non redeunt genè?

Que quidem suasionem attingere uidentur, consolatur amicos, Valgium, Virgilium, Tibullum, cum Telepho iocatur. Hortatur ad pudicitiam tuendam, ad seruandam religionem. Hortatur Augustum, qui diutius absuisset, ut patriam repetat. Præceptis denique rectè uiuendi pueros, uirginesq; conformat.

Ac planè, quæ ipse se attingisse professus fuerit Horatius, illa sunt.

Nos conuiuia, nos prælia uirginum

Sectis in iuuenes unguibus acrimam

Cantamus uacui, siue quod uirum

Non præter soiltum leues.

Iocosa enim, non grauiâ citbare modis, ut ipse ait, aptanda sibi esse constituit. Quam sepe ad cenam ille, ad comotandum, ad uoluptatem inuitet. Quam crebrò amores tum suos, cum alienos pertractet. Quam probè amicitias colat, cum ad amicos frequenter scribat, si perueniendum est docere. Alacrum enim se ille non semel in statu esse profertur. Quamquam omnium se re Lyricorum plerumque amatoris fuit, unumq; olent poemata. Verùm Alacrus præterquam quod in lusis, & in amores sepiissime descendit, tyranos mirum in modum festatur, ut se maioribus declarauerit fuisse rebus aptiorem. Ac de rebus quidem, quas lyricum genus complectatur, in hunc modum ille idem Horatius:

Musa dedit fidibus dinos, puerosq; deorum,

Et pugilem uictorem, & equum certamine primum,

Et inuenum curas, & libera uina referre.

Stesiboribus uerò & bella; & clarissimos duces carmine melico dici posse ostendit. Quem Simonides emulatus, cum de regum Persarum rebus elegias fecisset, certamen quidem nauale, quo ad Salaminam pugnatum est, Lyrico

uersa

uersu cecinit. Ac si quis Pindari poemâ inspexerit, intra fines non sanè angustos Lyrici materiam concludet. Fertur enim decem & septem libris poemata multa comprehendisse. In quibus, præter insignas illas & celebritates ludorum, & uictorias ab eo quatuor uoluminibus carminum decantatas, recensentur profodia, quæ in solemnibus, festisq; Deorum immortalium diebus canebantur. Quod genus illud esse cõperitum habemus, cuius initiu est, *Τὴν ἡλίου ἀγροῦ μύθου, ἢ κατὰ πικρῶς μύθου, ἢ θεῶν ἰπποῶν ἐλαττοῦρας ἀείδων;*

Parthenia, quæ uirginum laudes complectebantur; Enthronismi, quæ regum, cum primum illi regia in sede regali ornata collocabantur; Bacchica, cum Baccho fierent sacra; Daphnephorica, cum Phæbo celebritas haberetur; Pæanes ad laudandum aliquem Deorum, quamquam priuatim carmen hoc Marti, antequam prælium iniretur, Apollini post pugnam canebatur; salutationes præterea, quæ celebrem quandam hilaritatem præ se ferebant; Diuina tum præcationes, tum laudes, qui quidem uocantur hymni; Dithyrambi, encomia, quibus homines clarissimi laudantur; Nenia, qui canus esse sinebres dicuntur. Horum poematum uidetur Horatius ita meminisse.

Seu per audaces nona dithyrambos

Verba deuoluit, numerisq; fertur

Lege solutus.

Seu Deos, regesq; canit deorum

Sanguinem, per quos cecidere iusta

Morte Centauri, cecidit tremende

Flamma Chimære.

Sive quos elea domum reducit

Palma celestes, pugilèmus, equumque

Dicit, & centum potiore signis

Mimere donat.

Flebilis sponse inuenièmus raptum

Plorat, & uires, animamq; moresq;

Aureos redducit in astra nigroq;

Inuidet Oro.

Scolijs quoque ille idem fertur docuisse, quomodo in accubatione epulari ordine quodam, ut sedebant, contorto, tum iocâ, tum serâ canerent singuli sine.

Erant enim solum canticum, quod paucis uersibus contentum de rebus quidè humanis, siue laudandè ille essent, siue potius uituperandè, in epulis fundebatur. Nâ Timocreo Rhodius eo carmine diuitias improbat, cù ita or-

Ο φελες ὦ τυφλε

Μὴτ' εἴ γὰρ, μὴτ' εἴ θελοῦσα, μὴτ' εἴ ἀπείρου φανήμιδια,

Ἄλλα παρὰ πόντε νοῦεν ἢ ἀχέροντα.

Διὰ σέ γε πάντ' εἴ ἀθροῦ ποῖς κενῆ.

Quod cum acutè callideq; dictum esset, eo potius appellari solum uoluit, quod homines illud uersuti, scientesq; contortis acribusq; canerent uerbis, q̄ quod obliquo ad mensam ambitu accubarent. Aristoxenus uerò tradidit in

CCC

coniunio nuptiali carmen id genus cantari solitum, qui cantarent ex myrto coronati habere consueſſe. Genus autem id omne, quod in epulis canebatur, parronem appellant. His itaque perſonis, que melici attingebant, facile cognoscere principio materiam illorum in rebus diuinis positam fuiſſe. (quod nullo proſus modo tibi controuerſum erit, si cantica illa Diuidæ, quibus nihil sanctius, nihilq; diuinus unquam auditum est. Hieronymo, quod quidem certè aſſentiri oportet, Lyrico uerſu confecta esse conceſſeris. Nam fateor nec ea doctriua me esse, nec tam acri iudicio, qui numeros eorum, pedesq; nota uerim. Ut unum sit a quo obseruatione hanc discere possimus.) Deinde cum ad res hominum illa deflexisset, ad amatorias quoque uoluptates, & ad leuioribus lusibus fluxisset. At quomodo in hac materia Melicus, num simpliciter narrando, an potius imitando uertatur, non temere cõſtitueris, cum Dithyrambicis simplicem Plato narrationem, imitationem uerò tribuat. Aristoteles. Cum enim omnium consensione tria sint genera poematum, quorum quod simplicissimè est, in exponendo uertatur. Alterum in effingendo, Tertium ex utroque coniunctum est, in hoc postremo lyricam poesim Grammatici posuerunt. Quando quidem narrat. Horatius uim ait.

Soluitur acris hyems grata uice ueris, & Fauoni,

Trahuntq; siccas mælina carinas.

Inducit aut uirginù, puerorumq; chorù, qui canat carmen illud, seculare.

Phæbe, sylviarumq; potens Diana,

Lucidum cæli Jecus, à colendi

Semper, & culti, date que precamur Tempore sacro.

Iam huius carminis initium a poeta proponitur.

Pæſtor cum traheret per freta nauibus

Ideis Helenam perfidus hospitam,

Ingrato celereis obruit ocio

Ventos, ut caneret fera Nereus fata

Cætera uerò continet imitatio, cum Nereus, qui Troia ruinam predicat introducitur. In illo

Iustum, & tenacem propositi uirum

Non cinium ardor praua inuentum,

Non nullus instans Tyranni

Mente quatit solida, neque auster.

Tum prima loquens poeta sunt, in postrema. Media uerò, quæ maxima pars est, humoris ad dicendum induta. Quemadmodum hoc etiam in cantu,

Celo tonantem credidimus Iouem Regnare.

Cum aliqua ex parte poeta induerit loquentis Reguli personam. Illa autè,

Donec gratus eram tibi,

Nec quisquam prior brachia candidè

Ceruicì iuuenis dabat

Quomodo in
suo gñe Lyri
cus uertatur.

Perſarum uigui regere beator. Et qui ex quoque suo, iudicium

Ita iam efficaci do manus scientie. Mentis. Mentis. Mentis. Mentis.

Sermonis instar conscripti habent, & eundem quidem in modum, quo Tragici uidentur, præterquam quod poeta ipse, quod altera ex personis in Tragedia colloquendi munus exequitur. Quid hoc?

Te maris, & terra, numeroq; carentis arene

Mensorem cohibent Ar chita

Pulueris exigui propè litus parua marinum. Munera, id

Nôme præterea personæ consificationem habet? Quia uerò plerumque personam

Lyricus tenet suam, uidentur est, nanquid tum etiam imitetur. Nam

Aristoteles docet imitationem adhiberi non modo in agendo, cum omnino no-

stram ponimus personam, sed etiam in narrando, siue induamus alienam, si-

ue nostram geramus. Ac sanè is mihi quidè imitator, qui probè uel corporis

formam effingit, uel exprimit affectus, uel mores notat, seu quid aliud ita de-

scribit, ut oculis subiectum id putes. Eiusmodi sunt Horatii carmina illa serè

omnia, in quibus nemo inducitur. Quid è cum poeta ille nauim, cum amphi-

ram affatur, quasi ad sit, at que audiat, an non conformatio quedam est? Ac

ueterum cantica Melicorum, cum in aliqua uel priuata uel publica celebra-

ta, ut diximus, canerentur, nôme consensit antè erat, ut uel chori canentis poe-

ta, uel poetæ chorus personam indueret? Chorus enim, qui caneret, finge-

bat in pæane, in Dithyrambo, in proxodio. Poetæ suscipit munus in his, que de

lectitia illa ludorum quinquenali, ac de uictoriis eorum conficit. Pindarus.

Utrumque uerò sine imitatione fieri uentur potest. Erit itaque Melica poesis

absoluta cuiusdam actionis, & uerò plerumque grauis & honeste, interdum

etiam iocose ac leuis imitatio; que uerſibus non utiq; uadis, sed numero, har-

moniaq; ornatis fit pericundè, ut delectet pariter, & profit. Age uerò ut ly-

rici carminis partes ostendantur, que uim, speciemq; poematis continent, tot-

idem in hoc ipso, quot in comedia statuamus. Ac fabulam, ut in quocunq;

alio genere; ita in hoc integram, unamq; esse censendum est. Si dicitur is age

re, qui orat, siue laudat, siue utuperat, siue reuocat, siue impellit. Quid è

qui res uel diuinis, uel humanas ad Deos, hominesque laudandos exponit, qui

turpia reprehendit, qui precatur, qui sciriam, qui iocasam materiam tratat,

nôme in actione quadam uertatur? Et uerò secus ac uel Historicus, uel orator.

Horatius cum Augusti uictorias celebrat, cum liberalitatem probans,

auaritiam improbat, cum hominum cupiditates inſectatur. Pindarus cum

pugilum, aut cursorum, aut luctantium uictorias laudat, singula profecto sic

exprimit, ut lyricum decet poetam. Verisimiliter enim, que uera sunt, nar-

rat, adhibita mirifica quadà suauitate. Quam uerò ad effingendum ille suscipit

actione, hanc non longa esse quis dubitauerit. Nã etsi longà rerù gestarù seriè

uñ uenit ut explicet, quod fecit interdù, qui canit, ut Orpheus, ut Homerus

Deorum laudes, breui tamen id expositione profequitur. Quandoquidè quos

Quid sit Me
lica poëſis.

Lyrici poe-
matis partes
Fabula.

Verisimilis
expositio &
suauis.
Actionis bre-
uis explicatio.

Digressio. laudat, non sanè agentes fingit, sed qui uirtutes, gloriamq; illorum prædicet, chorum introducit. A materia quoque suscepta digreditur, quod genus est, cum Horatius à laudibus Augusti deflectit ad laudandam Reguli uirtutem, aut cum inuocata Calliope ad dicendum, que sibi obuenerat, ad belli narrationem, quod cum Dijs Gigantes gesserunt, egreditur. Interijt uerò Pindarus plerunque que sunt præter propositum genus. Quem admodum illud est, cum Olympiæ certationem, Hieronemq; Olympionicem laudaturus, ad fabulam, que de Pelope est, exponendam diuertit. De moribus porò quid multa dicam? cum tota hæc poësis morata fermè sit. Miris enim profecto est omnis hæc ratio, blanda, humana, lenis, iucunda. Ac si satisfacit, si rogat, si ueniam petit, si cedit, si facit ex postulationem, si gratias agit, si commendat, si laudat, si monet, si uocatur, si consolatur, si ad uoluptatem inuitat, affectus utique mouet mitiores. Quid? amores; amicorū, necessario-rumq; desideria, studia, affectiones animorum, uirtutes, uitia cum exprimuntur; num ab hoc genere putas id abhorere? Contra quod raro fit, cum inuehimur, cum querimur, cum indignamur, cum iram, metum, inuidiam excitamus, in altero genere, quod patheticum uocant, uersamur. Nam in amicitijs quidem colendis, quam dulces illi affectus Horatiani sunt?

Affectus ueniameniores. Cur me querelis ex animis tuis?
Nec Dis amicum est, nec mihi te prius.
Obire Mecænas, mearum
Grande decus, columeq; rerum.
Ab te meo si partem animæ rapit
Maturior uis, quid moror altera?
Nec carus equè, nec superbes
Integer. Illa dies utranque
Ducet ruinam.

Quomodo mitiores affectus exprimitur. Quod carmen totum fermè moratum est, ut illud in Epodis.
Ibis Liburnis inter alta nauium
Amice propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire Mecænas tuo.

Quam planè, & quam suauis animorum permotio Reguli pietatem his uerbis effinxit?

Fertur pudica coniugis ofculum,
Paruosq; natos, ut capitis minor,
A se remouisse; & uirilem
Toruus humi posuisse uultum;
Donec labentes consilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato;
Interq; morenteis amicos

Egregius properaret exul.
Videlicet ut incolumitate sua neglecta quæretet patriæ salutem. Quid cum amores exprimitur? nome amatis opinioes, affectionesq; pbellè declarat? ut,
Donec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidæ
Cervici iuuenis dabat,
Perfarum uigui Rege beator. Et
Mater sœua cupidinum,
Thebanesq; iuber te Semeles puer,
Et lasciuæ licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Quam dulciter mouet, cum rogat?
Lydia dic per omnes
Te Deos oro, Sybarim cur properes amando
Perdere? cur apricum
Oderit campum patiens pulueris, atque solis.
Cum ueniam petens Palinodiâ canit ad amicæ gratiâ sibi recõciliandâ,
O matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cunque uoles modum
Pones iambis, siue flamma,
Siue mari libet Adriano Cum exposulas
Vitas hinnuleo me similis Chloæ
Querenti pauidam monibus auis
Matrem, non sine uano
Lurarum & syluæ metu.

Vbi timide quoque uirginis morem effinxit. Cum inuidiam dissimulans amulo dissidium pronuntiat,
Quis multa gracilis te puer in rosa
Persusos liquidis urget odoribus,
Grato Pyrrha sub antro?
Cum inuidia se commotum esse planè declarat,
Cum tu Lydia, Telephi
Cervicem rosæam, cœrea Telephi
Laudas brachia, uæ meum
Feruens difficili bile tumet icœur.
Cum sodalis in Ancillam amores defendit,
Nè sit Ancille tibi amor pudori
Xanthia Phœcen prius in solentem
Serua Bristeis inuico colore
Mouit Achillem.
Annon se melius, q̄ solebat, affectum ostendit, ubi respicere uidetur?

Parcus Deorum cultor, & infrequens,
 Infansientis dum sapientia
 Consultus erro, nunc retrorsum
 Vela dare, atque iterare curfus
 Cogor relictos. Parsimoniam uero explicat sua, ubi sic exorditur.
 Persicos odi puer apparatus. Et
 Quid dedicatum poscit Apollinem
 Vates? Vbi quod expetit his uerbis demonstrat.
 At precor integra cum mente nec turpem senectam
 Degere, nec cithara carentem.

Quomodo ne-
 hementioris.

Quid cum Tiballum consolatur? quam dilucide amatorios & eius, & suos exprimit affectus? Tam uero ut Lyricum in altero etiam genere non nunquam uerti ostendamus, cum auaricia, cum cetera uitia detestatur, cum infestatur Chlorum impudicam, odium concitat, cum queritur de uita & breuitate, miserationem. Cum inducit Nereum, qui cladem Troianam, liliq; excidium praedicondo Paridem deterrat, metum incutit. Nam eo in cantu qui sic incipit,

Audiuere Lyce Di mea nota, Di
 Audiuere Lyce.

Tum indignationem exprimit suam, quasi uoti compos letetur, quod a qua ipse, cum & pulchritudine & etatis gratia florens ea placeret, se neglectum esse conqueritur, illa eadem iam anus facta ab adolescentibus cum amari cupiat, ut ipse a Dijs optauerat, contentatur, tum etiam dolorem, quod omnis uenustas, omnisq; decor eius formae, quae sibi aium surripuerat, perierit. Eam uero in offensionem inuidiae potius, quam in commiserationem adducit. Atque uim hanc perturbandi ut frequentius adhibeat, consentaneum est, qui res bellicas tractat. Illa porro ex utroque genere coniunguntur, quorum initia sunt,

O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens.
 Cum moneat adolescentem sic tandem amissum etatis florem deploratum esse, ut commiserationem sit excitaturus. Et
 Sic te Diua potens Cypro.

Cum Virgilio felicem praecetur nauigationem, & eorum audaciam, qui quidem primi ausi sunt nauigare, inuisam faciat. Et
 Quis desiderio sit pudor, aut modus
 Tam cari capitis.

Vbi Virgilium consolaturus, quod sane humanum est, Musam ad lugubrem cantum hortando fletum mouet. Et
 Extremum Tanaim si biberes Lyce.

Cum & ueniam petat, & se miserabilem esse praesferat, odium uero & offensionem in illa amice superbia & asperitate, quam plane effingit, commoueat. Et
 O nauis referent in mare te noui
 Fluctus. Et

Quomodo ex
 utroque gene-
 re missi per-
 tractet.

Impios Parræ recinentis omen.
 Ducat.

Cum & debortando terrorem iniiciat, & admonendo, qua ipse cura de ijs, ad quos scribit, quo studio capiat, offendat. Et

Non cur, neque aurum
 Mea renidet in domo lacunæ.

Vbi frugalitatem suam commendat; Alterius libidinem acusat. Eiusmodi praeterea multa offendes. Sed pauca haec satis erunt, per quae ut Lyricus cum parbeticum, tum moratum genus, in eandem etiam quod ex utroque conuenit, attingat, cognoscamus. Quomodo quod ad sententias, uerbaq; attinet, tractet, ut a ceteris in eum loci, quo eloquendi precepta tradenda sunt, a nobis ite reijciatur. Quid de cantu, ac de spectatione plura exponamus cum plane ostenderim ad musicorum instrumenta cantari a choro carmina melicorum, & quidem in dierum festorum celebritate. Id autem mihi quidem uidetur non sane praetermittendum esse, quod canica illa tripartita, cuiusmodi ferè sunt ea, quae nobis ex tot Pindari libris supersunt, ut paulo post explanabitur, solita esse ab ijs, qui erant in choro, hinc in modum concini scribunt. Saltare enim illos in orbem, & cum a dextra in leuam inciperent moueri, ordiri cantum, quae pars, ut a Gaurico & a Popisco Conuersio dicta est, appelletur, contra cum in dextram a leua saltationem canentes torquent, totidem generis eiusdem uersibus conficere partem, quam uocemus Reuersionem. Tum in canendo herere atque stare, quae Graecè Epodos à superioribus omnino distans nominatur. Ac si rationem mundi omnem imitarentur, in quo caelum a dextra in leuam, a leua in dextram sidera uertuntur. Nam in oriente mundi dextrum, in occidente leuam philosophi Homerum secuti constitunt.

Terra uero ut partium omnium infima in ima, eaq; media sede immobilis manens defixa est. Nece desunt qui tradant, quod mihi quidem haud profecto probatur, saltationem a leua inchoari a dextra retroueri, quasi assentiantur uerius mundi leuam in Oriente, in Occidente dextram, ut Augures faciunt, collocari. Atque ea quidem sunt, quae Lyrici speciem poematis perficiunt. Quae uero moles, & quasi corpus, principium atque narratio censentur. Ac principium adhibetur in Lyrica poesi, cum opus ordiendum est. Scripturus enim carminum libros, sic exorditur Horatius,

Mecenas atavis edite regibus
 O & presidium, & dulce decus meum.

Singuli uero catus apud eundem poetam, & raro illud habet, & breue, ut est,

Quem uirum, aut heros byra, uel acri
 Tibia sumis celebrare Chio?
 Quem Deum? Cum Musam rogat, aut cum inuocat,
 Descende caelo, & dic age tibia
 Regina longum Calliope melos,

De canin.

Alteri par-
 tizio Lyrici
 poematis.

Seu noce nunc manis acuta,
Seu fidibus, citharæ Phœbi.

Aut cum proponit,

Pastor cum traheret per freta navibus
Idæis Helenen perfidus hospitam,
Ingrato celereis obruit ocio

Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. Et

Odi profanum vulgus, & a rceo,

Faute linguis, carmina non prius

Amula Musarum sacerdos

Virginibus, puerisq; canto,

Quo problemo attentionem præcipue sibi captat. Illud quoque in star principij cuiusdam est,

Martij celebs quid agam calendis ?

Quid uelint flores, & acerca thuris

Plena miraris, positusq; carbo in

Cessite uiuo,

Docte sermonis utriusq; lingue.

Pindarus uero nusquam canit, quin præludat. Exordium statim subsequitur narratio. De qua Syncerus, quemadmodum & de principijs, abunde deseruit. Perùm Horatius præter illud totius operis exordium, præterq; ea, quæ deinceps canens exponit, poema clausurus in fine quasi exodium facit, ut illud est, quod in hunc incipit modum.

Exegi monumentum ære perennius.

Nam carminum omnium hoc poeta ille ut ultimum cecinit, & si postea Lyricum genus repetens, quartum adiecit uolumen. Itaque tripartita poësis illa Horatiana tota erit, cuius quidem partes problemium, expositio, exodus dici possunt, earum media longissimè prouehitur, per breuis prima non secus atq; postrema est. Vnico n. utraq; præcedo cantu cõtinetur. Quia uero poematum partes Lyricorũ & que quidem, & quot sint, planè ostendimus; reliquum est, ut genera illorum & quot sint, & quo scribantur, exponamus. Sunt qui tria uelint illa esse, cantũ, quam oden græcè uocat Horatius, Epodon, Palindiam. Sed epodos in iambicis collocant eos præsertim, quorum priores senario si sint. Cantus uero Lyricum omne carmè appellatur. Palindia porrò cantũ quoque esse quis dubitat, & quidem quo recantatis, ut Horatius ait, Opprobrijs reconciliatio gratiè comparatur, cuiusmodi Horatianum illud est,

O matre pulchra filia pulchrior.

Mibi uero illa ratio distinguendorum poematum probatur, que sumitur à uarietate scribendi. Vnum enim genus simplex est, quod uno eodemq; cõ-Mecenas ataus edite regibus.

(Scribitur uerũ, ut, Alceum

Alterum est, in quo ille mutatur, idq; aut absolute, aut comparatè. Quæ comparationem habent, genera multa sunt, sed duo quidem summa, quorum alterum Græcè monostrophicum nominatur, cuiusmodi plurima sunt. Quæ Alceus, quæ Sappho, quæ Anacreon, quæ denique Horatius nosse poemata conficit. Vna enim conuersione totius carminis inuersionem plerumque illi comprehenderunt, ut,

Iam satis terris inuis, atque diræ

Grandinis misti pater, & rubenti

Dextera sacras iaculatus arces Terruit orbem.

In quo Sapphico unius sunt omnes modi conuersiones. Hoc genere epodi continentur, cum longiorem breuior uersus consequitur, ut,

Soluitur æris hiems grata uice uetris & fauoni

Trabuntq; siccas machine carinas. Et

Diffugere nives redeunt iam gramina campis

Arboribusq; come.

Et qui secus quidè scribuntur, proodi, cum breuior longiorè antegredit, ut,

Lydia dic per omneis

Te Deos oro, Sibarim cur properes amando

Perdere, cur apricum

Oderit campum patiens pulueris, atque Solis, Et

Non ebur, neque ancreum

Mea ridet in domo lacunar.

Vbi conuersiones ex binis uersibus constant. Continentur etiam qui dicuntur mesodi, cum longioribus breuior, aut contra breuioribus longior interjiciuntur, unde exemplum petam, non sanè mihi quidem in mentem uenit. Sed postet in hunc modum ostendi, cum breuior interponatur,

Nolis longa fera bella Nymantia

Optari citharæ modis,

Nec dirum Hannibalem, nec sciculum mare

Tu secanda marmora

Locas sub ipsem finis, & sepulchri

Immemor struis domos.

Alterum genus est, quod dissimileis inter se conuersiones comprehendunt, idq; multiplex quidem profectò est. Aut enim paria subsequitur dispar quod epodicum dicitur; aut antecedit, quod prodi cum; aut comparatis interjicitur dissimile, quod mesodicum uocatur. Epodica quidem serè omnia sunt Pindari carmina, quæ ad nos peruenerunt. Nam & quod monostrophicum sit in eo reperies, ut est in Olympijs, quod ille Pflamidi Camariensi, qui quadrigis uicerat, scripsit. Cetera uero genera in ueteris Comædiæ pariter, atque Tragediæ choricis deprehendes, quemadmodum Propertius, & Cauricus docuerunt. Sunt & que nominantur palindica, cum paribus

D D D

Lyricorũ poe-
matum quot
genera sint,
& quomodo
scribantur.

inter ea, disparia illis que sint, sed paria inter se, complectimur, & que periodica, cum similia inter se comprehenduntur ab his, que quidem & sibi inter se dissimilia sunt, & interiectis. Ac nusquam adeo breuia reperiuntur, quin sint hæc quidem quadripartita; tripartita uero illa superiora, que & quadripartita fieri possunt, & quinque partita, pluresq; etiam partes complecti ita, ut omnium una à cæteris discreper, siue principem illa, siue mediū, siue postremum teneat locum, cæteræ omnino inter se pares consentiant. Que uero absolute scribuntur, ac siue ulla comparatione, non uia genere continentur. Sed extat profecto nihil aliud, quo quidem quemadmodum Lyricis illa conficiat, liquere possit, præterquam illud ex Olympijs ultimum, quod Eterostrophon uocant, cum binas inter se dissimiles & uersus & numero prorsus habeat conuersiones. In illo enim carmine sic Pindarus orditur,

Καρυσίων ὄδῳ τὸν λαχέῳ
 σα, αὐτὴν νάετῃ καὶ λιπύων ἔ-
 σθαι, ἀ λιπαρῶν αἰὸς ἰσοί βασιλίσια
 χέριτες ὄρχημενῶν,
 πτελεῖ γόνων μινυῶν ἐπίστροψι
 κλύσῃ τῆς ὄρχησας.

Quantum sit
 carmen Ly-
 ricum.

Quam porro longe cantus prouchatur, ut non hercule facile definierim; ita contenderim in hoc modum quandam adhibendum esse, ne prætergrediatur fines, quibus longitudo eius claudenda est, neq; breuis adeo sit, qui aureis implere nequeat, aut euanescat, anteq̃ subeat sensum audiendi. Atque tam in his que numeris, pedibusq; ipsæ conficiuntur, quam in illis, que uariant ita uersum, ut omnium idem sit modus conuersionum, docebit Horatius, quantum esse oporteat carmen; Pindarus uero cum in genere monostrophico, tum in comparatis quidem illis, que paribus disparum comprehensionem adiungant habent. Ac tamen si neminem esse putat Horatius, qui non frustra conetur illum æmulari, si quis tamen in animum induxerit, ut uelit eundem scribendum modum imitari, quod hac ætate audio non deesse, qui moliantur, ne desit quo quidem ille utatur tanq̃ exemplo, in medium afferam primum illud ex Olympijs carmen. In quo uertente (ueri enim adolescens per ludum) qua cæteri sepe utuntur libertate, si mihi id quoq; licere sum arbitratus, præsertim cum in uersu trochaico semel pro trocheo spondeum, (quod ipse Pindarus non fecit) secundo posuerim loco, obsecro ne uitio ueritatis. Nā qd̃ syllabæ inter se diuisæ, aut potius à uerbis abscessæ uideantur, quarum priores sine uersus expleat superioris, subseq̃uentis initium cæteræ faciunt, nihil profecto mirum. Cum Horatius nō se-
 Ocium bello furioꝝ Thrace, (mel in hoc idē incidit, ut
 Ocium Medi phætra decori
 Grossebe, non gemmis, neque purpura ue-
 Nale, nec auro.

Nec mirandum sit, quod conuersiones plerunq; clausulas habeant ita im perfectas, ut que pars orationis, siue membrum, siue circuitus, siue incisio, non est antecedentis sine conuersionis absoluta, absoluat in initio consequentis, cum uel Epodo non usquequaq; sententia claudatur.

Conuersio.

Syracsiſio equorum amanti, &
 Aqua est optima rerum, uti
 Noctē cum flagrat ignis,
 Emicat ante opum omne
 Decus egrægiū nitor auri.
 Eloqui certamina
 Si lubet numeris, an
 Sole fidus aure, in
 Quod magis nibeat
 Silenti in æthere, & serena
 Die conspicaberis?
 Quid nam Olympico canatur
 Puluere præstantius?
 Ita celebre melos.

Vnde funditur bene

Peritis, ut inde resonent
 Ionem, splendidos beati adierint
 Lares ubi Hieronis, optima

Reuersio.

Ministrat siculo probe
 Iura qui locupleti,
 Qui legit omnem honesti
 Apicem, speciemq; boni omne;
 Epitetq; flosculis
 Musicis; quibus & nos
 Ludimus frequenter ad
 Mensam amicam hilares.
 Age ergo dorjſ canoram
 Modis nunc lyram cape;
 Si quid & Pise quidem, & ui-
 Ctoris equi gratia
 Agitat in animo
 Dulce, quod suapte, non
 Vialia ad Alpi, eum spatia iam
 Peregit citus, simulq; domino
 Potens retulit ille gloriam

Epodos.

Conuersio.

Gregioq; Regi.
 Resulget illi bonos, clara ubi Lydo
 Pelopi coluitæst; quem maris potens,
 Humumq; Deus continens amant,
 Vt ipse ex mīdo lebebe prodijt
 Fulgens humero iam eburneo,
 Viteq; redditus.
 Quam multa, mira,
 Mortaliumq; pectora
 Procul uel ab omni fide
 Politæ quidem uaniloquis modis
 Decipiunt camæne.

Conuersio.

Facit que, placeant uti
 Cuncta, gratia lare
 Viniq; decusq; prebens;
 Fidem ut inueniant uacui si-

Reuersio.

De, illa sepe præstitit.
 At adhuc sequitur, que
 Testis est gravis, dies.
 Verum enim canere
 Honesta de Dijs decreet,
 Minor nanque culpa erit.
 Tantali puer secus te,
 Ac ueteres dicam ego.
 Vbi retriberet,
 Accubationem ad ea
 Pularem, piamq; Sipyllum
 Vocatis, amata numeris
 Deis, rapuit ipse te inclutus
 Reuersio.
 Tridente, actus amore ma-
 Gno; aureis in equis ad
 Tecta tulit supremis
 Superumq; hominumq; parentis,
 Quo quidem ante candidus

Venerat Ganimedes
 Par minister & Ioui,
 Atque cæ ipse aberas
 Latens, diuq; iam parentum
 Inani petius ar-
 Dore; sius illico est fer-
 Mo inuidia proximi,
 Quod adeo in aqua abe-
 No calente membra per,
 Secant re quidem ense penitus,
 Paratoq; & inde cæso ad epulas
 Minutus hi eximunt samem.

Epodus.

Ego ut furere ventre quenquam
 Fatear Deum absit.
 Dat ille sæpe panas, male qui di-
 Xerit. At enim potentes apud poli-
 Homos habitus si nullo cuiquam est,
 Fuit Tantalus ille; maximas opes,
 Sed concoquere haud potis tamen,
 Plenumq; cruditas

Ad supplicium tra-
 Xit. Nam parentis imperio
 Silex super ipsi imminet,
 Ut illa cauere hic cupiens miser, 3
 Disbrear dolore.

Conuersio.

Quid hoc denique tristius,
 Duriusq; malorum
 Cum tribus ille queritur
 Habet, assiduumq; laborem,
 Surripit quod à Deis
 Nescit, ambrosiamq; ut
 Compotantibus daret,
 Vnde morte natat.
 Deos, quod efficit, putat qui
 Latere ille fallitur.

Haud mora, illicet remittunt
 Cælicole, filium,
 Genus ad id hominum
 Cite subditum neci.

Nitor iamq; primus aderat
 lucente, genasq; flore decorans,
 Parata sibi habere premia

Reuersio.

Pisa à Rege parente pul-
 Cherrimam Hippodamiam
 Statuit, aslitiq;
 Marc marmoreum propè solus,
 Inuocauit iudiso.
 Num patrem. Statim at ille
 Ante ius est pedes,
 Sicq; fatur. Age,

Amica Cypridis Dea do-
 Ng Neptune si tibi
 Grata sunt, ligato ferre
 Am Oenomai lanceam.
 Celeriter etiam
 Ducito me in Elidem
 Quadrigis, decusq; tribue,
 Peremptis decem tribusq; ita uiris
 Amantibus, is ipse distulit

Epodus.

Ingale sobolis cubile.
 Subit id pericli haud
 Iners. obire quos denique oportet,
 Quid erit ut ocio inglorios agant
 Dies, decorumq; omnium seneant
 Inanes subeundæ at hoc mihi qd est
 Certamen. Id ergo tu pater
 Præsta, quod exopto.
 Dixit, neque frustra.
 Nam compotem pie precis
 Adornat eum, munerat
 Que, currum Deus tui dedit aureu.
 Alipedesq; pr omptos. 3

Conuersio.

Ita ille Oenomau caput
 Coniungemq; puellam.
 Sex genuit tyrannos
 Populis date iura peritos.
 Iamq; habet pianina

pse; quando parentant
 Apbèi fluci a pro-
 è, edito tumulo
 lumatus, aram ad inclytam, quo
 requens turba conuenit
 onge olympie resulget
 gloria cursu Pelo-
 is, ubi celeritas
 um pedum probatur, &
 uod audens potest ualida uis.
 uotusq; laude iure fruitor
 uicta celebris, nec alterum

Reuersio.

reit præterea decus.
 Quippe quotidiana
 Que fuerint, suprema
 Bonæ erunt. Decorare sed illum
 Me hyra coeleste
 Lege oportet, eque stria
 Sufsum enim mihi hospitem
 Non alium, pariter
 Qui honesta calleat, ualeret

Hic enim Carbo reticuisset, iure, inquit Summontius, Pindarum Horatius
 noster admiratus, ab eius imitatione ceteros omnes deterret, cum ipse sibi
 Alecum potius, quam poetam illum proposuerit, quem imitaretur. Nam
 Diu immortales, quanta interdum tu rapitur monte decurrens, ut ille ide ait,
 uelut annis? Quam beni. cursu interdum per anena labitur loca? Quam
 mita aura subuolat quasi cycnus, atq; se tollit? Quam concurre, ac utiq;
 quam graues, quam recondite exquisitaq; illius sententiæ quam uberes
 quam crebre? Vt late digreditur, ut longe, sed absq; ulla offensione fabulas
 exponit? Vt aptè ad rem accommodat digestionem? ut commodè se recipit?
 Quanta numerorum pedumq; fertur uarietate? quippe cum in eadem com-
 prehensione raro uersum, qui unius, eiusdemq; omnino modi sit, repetat. Vt
 in Dithyrambis ea fortasse de causa lege solutis ferri numeris ille uideatur.
 Quis enim lege carmen illud epodicum carere putauerit, quod ordine tam mi-
 rando compositum eodem semper modo tripartitum est? Quandoquidè pri-
 res illa comprehensiones, & que antegreditur conuersio, & que reciprocatur,
 cum inter se pares omnino sint, sibi deinceps totidem uersibus eiusdem ge-
 neris, similitumq; pedum respondent. Que uerò profusus dispar illis est, emittit
 profecto semper in modum à cæteris difficiens, par sibi ipsi deinde consequitur.
 Tum Carbo, probè, inquit, uideris mihi quidem Summonti animaduer-

Que præ cæteris, ador -

Nare uersibus canoris

Conspicit carminis

Deus etenim Hiero

Præfens, hocce providens

Tuerur, quod intus animo

Voluitas. Nisi abstit ille celeriter,

Puto, lepidiore tramite

Epodus

Carmin, ac faciliore cursu

Pederis reperto,

Cito quidem atq; ad nobile curru

Cronii. Etenim ipsa mi Musa carminu

Aliu ualidum fulmen. atque rebus

Potentes alijs alijs suprematq;

Reges capita afferunt boni

Ng quid supra petas

Ipse, at sit, ut alio

Hanc uitam ita exigas loco,

Tot autem ego uictoribus

Reponam, inclytus qui sophia ferar

Grauigenas per omnis.

tisse & uim illam Pindari diuinam, et quam is ipse in cantibus legem tuetur.
Sed quod per audientes noua dihyrambos.

Verba deuoluit, numerisq; fertur Lege solutus,
Vt poeta ille ait, fortasse id casus est, quod qui hoc poema faciebant, cum imitatione in eo cepissent adhibere, carmen circumscribere, atque intorquere deserunt, eoque uti genere, quod reciprocans comparationem haberet. Nam principio cum ab actione abhorrerent, propterea quod multi (ex multis enim ingenius principio chorus constabat) agere nequibant; comprehensionibus, que sibi responderent, utebantur. Itaque posteriores cum sine certa quadam mentione, pro ut cuius libuisset, cantum proferrent, neque uersibus uariandis modum apponerent, numeris ferri lege solutus dicti sunt. Quam multa enim quisque imitabatur, tam numeros, pedesq; uariare cogebatur. Ac duo cum eloquendi genera faciant Rhetorici doctores, quod continens, sed coniunctione colligatum appellatur. Dihyramborum prolusionibus comparant. Quod circumscriptum, & continuatum, bis, qua contorquentur, atque ut diximus, comparate canuntur. At quo solutus Pindari carmen uagari, liberiusq; uideatur, ac difficilior sit emulatio. Illud quoque accedit, quod singule comprehensiones tanta numerorum uarietate longe produciuntur. Nam in epodicis ijs, que extant, ut non plus quam denos septenos, nusquam uersiculos tamen minus quam senos comprehendunt. Eadem uero mensio, idemq; genus tripartitum in eo quidem, quod aituli; carmine quater; sed est in quo ter ac demel. Nam plerunque cum ter, aut quater, tum quinque comperitur. Conuersiones autem tum longiores sunt, tum breuiores paucae. quidem uersibus epodo, interdum etiam numero comparas. Et si nihil cum eo commune in mentione, nihilq; locum habent. At uero in monstrophicis undecies carmen partitum offendis, ita ut singula partes, cum uel ex binis uicenisq; uersibus constent, in quis raro idem modus repetitur, sub eandem usque uaque cadant mensuram. Initium eius hoc est.

Κλεινὸν δὲ τῆς ἐπιποιήτης λυτρον
Εὐλοβὸν ἀέροι καμάτων
Πατρὸς ἀγλῶν τεισάσθη
Παρὲ πρόθεον ἰὼν ἀγίετον
Καί μιν ἰδμεῖστος τε νίετος
Ἀπὸ ναυ Ὀμεία

Itaque nullum id genus cum canticum deprehendas, quod pariter saltem bipartitum non sit. Est etiam quod ter, quod quater, quod septis partiri possis eundem in modum, cuius profecto singule comprehensiones uersiculos, qui distarent inter se subeant mentionem, & quidem si minus supra binos uicenos, at certe non facile infra octonos complectuntur. Lyricus autem hic noster cum

in plures cantum comprehensiones diducat, singulas tamen non ultra quater nos prouebit uersus, quorum tres ad summum numeris inter se, pedibusq; dissentiant. Quor uero genera carminū adhibeat Melicus in scribendo, quis præscripserit & qui summa cum gaudeat canendi uarietate, nulla uersus propemodum sit ratio, qua ille non utatur; ut qui Pindari; Horatiq; obseruauerit poemata, sine ulla difficultate perspexerit. Quibus autem inuenerit inuenerit, ut Pomponius quoque affatim explanauit. Singulas enim conuersiones recta linea, cuius extremum non nusquam solet quodammodo in angulum flecti, nisi postremam comprehensionem, notabant. Quippe quam signo illo, quod stelle instar cum sit, asteriscus nominatur, insigniant; et cum armen absolutum completumq; esse significarent. At in genere illo, quod habet paribus disparatextum, si ripetendum erat tripartitū illud, aut quadripartitum, aut in plura diductum, ut fieri solitum esse docuimus, interualla illa sic partita cum perfecta essent, quo inter se distinguerentur, id curua linea, qua coronis dicitur, signabant. Cum ad finem cantus peruentum esset, asterisco, ut in quocunque illo genere, id declarabant. Quam distinguendi rationem qui uelut in epodico illo, quod uertimus ex Olympijs Pindari, plane obseruabit. Id porro neutiq; prætermittendum est, quod in fronte, ut ita dicam, carminis breuiter inscribi & nomen eius solebat, pro quo fieret cantus, & causa, cur ille caneretur. Cuiusmodi sunt breues illæ apud Pindarum inscriptiones. Hieroni Syracusanus, qui equo uicit, quem equum lyrici Pherenicum appellauerunt. Theroni Agrigentino, qui curru Megacli Atheniensis, qui quadrigis. Psamidi cæcæ rimenis, qui quadrigis, & curru, & equo. Diagonæ Rhodii, qui pugillatione. Epharmosto opuntio, qui luctatione. Asopico Orchemenio, qui stadio. Ergoteli Himerensi, qui cursu. Hippocli Thessalo, qui Diaulo. Timodemo Atheniensi qui Pancratio. Mide Agrigentino, qui tibijs. Quorum memora in diuinis quoq; canticis seruatum comperies, siue gratiarum actione uictoria celebratur, siue que salus quesita; siue precibus aliquid petatur. Cum eo in libro non sit ferre cantus, qui careat inscriptione. Hoc loco Scortianus, cum finem dicendi Carbo scilicet esse uideretur, attendenti mihi, & cogitatione complexenti, in factum intuens inquit, qua de melica scribendi ratione disserbas, in mentem id uenit, quod de canticis, quibus hæc etas utitur, Hermycis dicere solet Minturnus noster, utpote qui multa eiusmodi conscripsit, nullum propemodum apud ueteres lyricos genus extitisse, quod in uauissimis Petrarche cantibus deprehendi non possit. Nam in Epodicis cantiones ita enim appellant, eas reuenter, quarum comprehensio postrema tanquam exodus, à cæteris, que similitudo omnes inter se inuicisq; modi sunt, sola discrepat. In Monstrophicis, que illam à reliquis diuersam non habent. In Palmodicis que primis postrema paria, disparia medijs inter se quidem similibus coniungunt. Quasi Palmodicis uocat cantus, quibus uicibus uique nomen à sono

De uersu.

Insignia distinguendi.

1

X.

3

Inscriptio.

De numeris Hermycis.

est, cum & quaternarij, & ternarij, modus idem, numerusq; repetitur. Hos etiam Epodicis, licere sentit, ut appellenus, si unum ex senis versibus epodon conficiamus. Fuisse olim genus quoddam ait, pēdē. Sed uē uocant Græci, ac si uelata contrarij diceret, quibus dicitur Simias Rhodius ouum (ita poema illud inscripsit) confecisse, cum uersibus quot quot uoluisset poeta conscriptis, siue non unius modi, siue ut libuisset, postremo primum eorum, qui sequerentur, numeris pedibusq; parem; secundo à postremo, secundum à primo; ac deinceps reliquos eadem ratione reddebat. His esse quodammodo similia & quibus septenariae iunt, & quibus senariae conuersiones, et si non eodem ordine scribuntur. Nam in senarijs postremo superioris uersiculo primus subsequenti respondet, primo secundus, tertius secundo à postremo, itemq; qui cōsequuntur, dum cōprehensio tota expleatur. In septenarijs uerò cum primo primus, cum secundo secundus, ac deinceps reliqui eodem modo comparantur. Nec seruari preterea quædam in Hetruscis negat, quæ desunt Græcis. In his etiam epodum accini, in septenarijs binarium, in senarijs ternarium, miro quodam ordine attextum animaduertit. Iamq; in eodem poeta obseruauit, quod absolutè, nullaq; consequentium comparatione scribitur breue carmen. Ipse uerò Epodicis tripartitum illud more Pindari genus adiunxit. Ac Melicos alios imitatus similes inter eos dissimilium inter se comprehensionum contextus pulcherrimo ordine confecit. Cum autè non multa genera metiendi habeant, qui scribunt Hetruscè (Nam in Petrarce libris preter hendeca syllabum, præterq; septenariam mentionem, non aliam profectò ullam comperies) similitudinem, dissimilitudinemue numerorum in clausulis maximè consonantibus ponit. Sed præter quàm quod pro ratione, qua desinentia inter se consonant uerba; quemadmodum quoq; aut uariantur, aut ijdem sunt uersus, numerosq; aut disparat, aut æquales; carminum inter se uel dissentiunt, uel consentiunt partes. Cum hæc ille dixisset, tum Carbo, nimirum, inquit, appendiculam adiecisti Scortiane rerum carum, quas exposui de carmine Lyrico necessariam, ut puto, his, qui genere hoc delectantur, & perueniendam. Ac meri tō laudandus esse mihi quidem uideretur amicus ille tuas, qui hæc tam bellè obseruauit, & uerè dignus est, cui gratiam habeant cum omnium manes; qui numeris Hetruscis poemata scripserunt, tum Petrarce facillè principis in ea ratione scribendi, quod eos non temere cecinisse, sed ueterum modos in canendo adhibuisse docuerit. Hoc itaq; additamento perfectum adeo, completumq; esse credo id omne, quod erat de melico genere tractandum, ut nihil sanè reliquum existimem, quod præterea requiratur. Nisi quid aliud tu quidem Summonti censēs. Ego uerò, inquit Summontius, te Carbo non modo plurimum laudo, uerum etiam uehementer admodum admiror, qui tam abunde tamq; dilucidè, quæ nondum quisquam tractarat, attigeris; ut quod desideretur in hac præceptione, pro ut extant, ex quibus quidem documenta capere potuisses, mihi profectò nihil prætermisisse uidearis. At inuoe te Grauiua sustinere, quod

re, quod tibi impostum est, ut quomodo Iambi, & Elegi, & Epigrammata rectè scribantur, cognoscamus. Tum Grauiua, morem gerens, inquit Summonti, quanquam fecisset melius Carbo, si hæc eam partem perfectè cisset. Quæ doquidem Iamborum antiquitate in uelutatem lyricos uendicauit. Quod illi hoc genus magna ex parte attigissent. Ac dubitandum non est iam uetus esse hoc ipsum carmen, ut cum Heroo contendat de temporis principatu. Quod enim Propius & Gauricus planè docuerunt, quemadmodum ab Heroa Tragicæ poesis, sic ab Iambica dicitur comica ortum duxisse. Nam consentaneum est, ut primum optimus ille status uentus in Iambicis captus esset, & ex intimis animorum uenis perturbationum theatere fons perennis, unde per omnem terrarum orbem uitiorum amnes manarent, illos siue iocarentur, siue rem agerent seriam, malelicendi sibi inter se ludijs arsisse. Cum autem, ut fit in loquendo, ita in maledicendo offerent sese sponte Iambi, qui uersibus mores caperunt alienos insectari, ut aprissimos propiusq; ad obsecrandi eos adhibuisse, ut pote qui à cōiunctis nomen traxerunt, nisi manibus ab Iambo quadam Virgine, quæ contumelias afflicta spiritu intra fauces como presso sibi mortem consueuit. Ea q; de re syllaba priore correpta bi desinit in longam, quod parua, leuiq; de causa orta contumelia magnum sanè cadit in malum. Nam, ut probè est de contentione apud Homerum,

Parua ortu primo, mox sese attollit in aurās.

Ingrediturq; solo, & caput inter sidera condit.

Qui primus carmen hoc scripsit, controuersum est. Sunt qui Simomidem Amorginum putent illum quidem, quem ferunt quadringentesimo sexto anno post Troiam captam floruisse. Pars maior Archilochum eque primum, ac longè optimum tradunt Iamborum ueteris scriptorem. Itaque uel odio peccati, uel potius eorum, qui peccabant, cum uitia carperent poete, & qui improbi essent, eos nominatim insectarentur, idq; ad mores emendandos plurimum prodesse uideretur (quippe cum quisque nequid committeret, quod reprehendendum esset, caueret) concessum est illis, ut liberè in hoc genere scribendi uersarentur, Et si non, ut comici, genus uniuersum, sed priuatum, quod singulare est, consecrarentur. Quamobrem ad Iambicum attinet poetam itaq; insectari, ut moueatur, & emendet. Ea profectò est acerbitas Iamborum, quæ non modo fame pudorem exciter, uerum etiam adeo perturbat, ut Lycambes, qui neque mitigare offensionem, neque ulcisci comitatus potuisset, laqueo uitam sibi ipsi ademerit. Quod ne uitio detur Archilochos, qui tam acerbè in eum inuectus est, ut uerè ab Horatio dictum hoc sit.

Archilochum proprio rabies armanit Iambo,

Id accidisse putem pre nimio dolore, animiq; impotentia ne scientis errata emendare, præterq; modum indignè maledicentem ferentis. Versatur autem in primis hæc poesis in uituperatione, quæ turpem sanè materiam attingit. Etenim uitia, maliq; bonitum mores, & quæ sunt obscena, quæ de-

De iambis.

Iamborū ueritas.

Nominis interpretatio.

Qui primus iambos scripserit.

Officium iambici poetæ.

Genus in quo uersatur.